

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Bhutans folk
diskuterar ny
konstitution**

SID 18

**Fanatismen
i Pakistan
allt starkare**

SID 22

**Indiskt repprick
fortsätter
att fascinera**

SID 29

Lugnt – på ytan

□ I början av september small det igen. Fem människor dödades och ett fyrtiotal skadades när en bomb briserade utanför en moské i indiska textilstaden Malegaon, tjugo mil från Mumbai. Attacker var den 20:e på tre år i delstaten Maharashtra, som tycks blivit måltavla för terrorgrupper som hoppas åstadkomma upplopp och stridigheter mellan religiösa grupper. I Mumbai lyckades man dock inte. Efter attentaten mot pendeltågstrafiken i juli uteblev oroligheter. **R.F. Mamoowala** berättar om en stad som bevarat lugnet men där ändå misstänksamheten – särskilt mot muslimer – lurar under ytan.

I Sri Lanka är motsättningarna betydligt mer uppe på ytan. Landet är nära ett fullt krig enligt Johan Mikaelsson som berättar hur kampen om ett vattenflöde tände krigsgnistan. **Camilla Orjuela** skriver om propagandakriget där LTTE och regeringen gör sitt bästa för att tillskriva varandra bestialiska egenskaper.

I skarp kontrast till våldet på Sri Lanka står **Mahatma Gandhis** ideal. **Nada Jabali** har besökt dagens gandhianer och ger en bild av mahatmans modellsamhällen.

Ett samhälle av annat slag är slutligen bergslandet Bhutan som inom kort kommer att få sin första konstitution. **Winnie Bothe** var med när konstitutionsförslaget överlämnades till folket i ett distrikt.

God läsning!

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 3/06:

Sri Lanka	2-7
Mumbaidådet och Malegaon	8 & 15
Sjukhuståget i Indien	10-11
Ajit Roys krönika	12-13
Nepals kvinnor	13
Anders Davidson om Afghanistan	14-15
Gandhianer av i dag	16-17
Bhutans konstitution	18-21
Utdrag ur "Moderna Indien"	22-27
Besök vid Chilkasjön	28-29
Zac O'Yeah om indiska reptricket	29
Pervez Hoodbhoy om Pakistan	30-33
Hindubegravning i Sverige	34
Ingeborg Sevastik om Bangladesh	35
Recension	36
Indiska Biblioteket på bokmässan	37
Notiser och annonser	38-39
Hamed magikern	40

Omslaget: *Lali Basu, sommarens bengaliska brud vid bröllop i Stockholm.*

FOTO: LARS EKLUND

Strid om vatten gnista för nytt krig i Sri Lanka

Sri Lanka rör sig nära fullt krig. Omvärlden protesterar, men tycks inte ha kraft att bromsa rörelsen. Tigergerillan har tagit mycket stryk. På Jaffnahalvön i norr och kring hamnstaden Trincomalee på östra kusten kan uppemot 1000 gerillasoldater ha stupat. Och parterna hävdar att de vill stå fast vid vapenvillevalet!

□ dokumentärer om andra världskriget kallas de Stalinorglar. De är nu en av Sri Lankas starkaste mediciner mot "terroristerna" på ön – LTTE, tamilska Eelams befrielsestrigar. Avfyrningsramper på lastbilar skjuter mängder av raketer i rasande takt mot motståndarnas områden och orsakar förödelse. För att spränga längre in i gerillans områden används tungt artilleri och attackflyg. Enligt Sunday Times of Sri Lanka avfyrade armén enbart i en strid som varade några dagar 6500 artillerigranater a 285 dollar.

Det tycks nu vara sättet för Sri Lanka att forma framtiden.

Talesmän för respektive part anklagar den andra sidan för att ha startat krig. I norr och öster får befolkningen finna sig i att åter igen höra de plågande ljuden av allhandla krigsmaskiner. Landskapet har fått färskta sår – tusentals nya kratrar och söndersprängda palmer.

De första mer omfattande striderna på fyra och ett halvt år mellan regeringstrupper och gerilla inleddes i samband med en dispyt om vattenkanalen i Mavil Aru, i Trincomaleedistriktet i östra Sri Lanka.

LTTE lät i juli stänga vattenflödet som i normala fall förser singalesiska jordbrukare i regeringskontrollerade områden med vatten. Bönderna ilsknade till när de såg hela skörden hotas. Singalesiska nationalister och militära befälhavare krävde handling av president **Mahinda Rajapakse**.

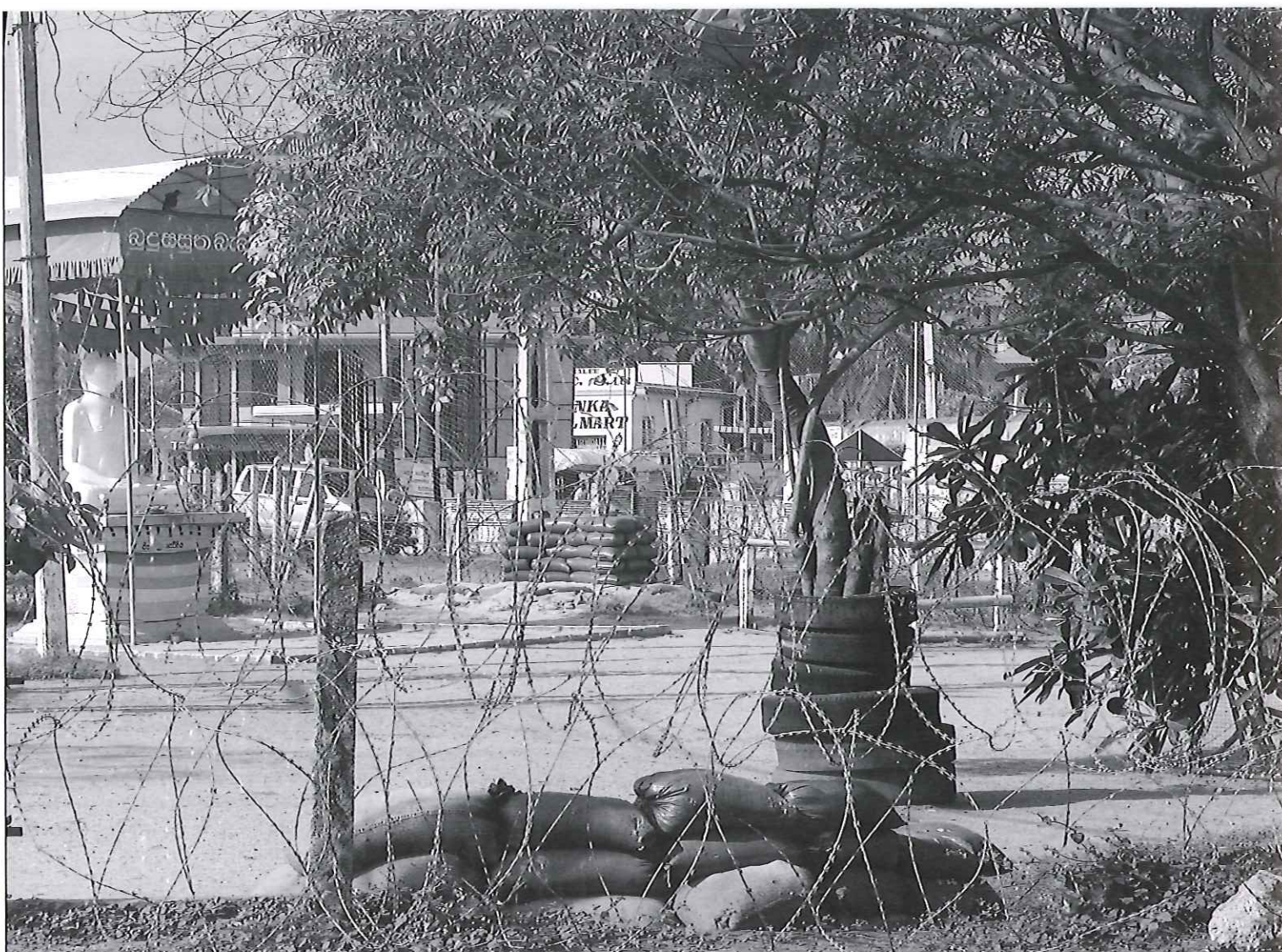
Efter några veckor, den 21 juli, inledde regeringstrupper en offensiv. Detta trots att LTTE under överinseende av SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission) ämnade öppna flödet och hade meddelat detta till regeringsidan. Dåvarande chefen för SLMM, svenske **Ulf Henriesson**, var på plats i gerillans områden för att överinse händelsen. Han fick tillsammans med gerillaföreträ-

President Mahinda Rajapakse ger en sista hyllning till den mördade biträdande arméchefen Parami Kulatunge i Colombo.

FOTO: SANKA VIDANAGAMA/AFP

Väl vaktad Buddha i Trincomalee. Uppförandet av statyn har av tamilerna setts som ytterligare ett led ett singalesiskt övertagande av den traditionellt tamildominerade staden.

FOTO: DAVID WHALEY

dare i stället fly undan ett begynnande grannregn från regeringstrupperna.

Den 31 augusti lämnade Henricsson och resten av de svenska, danska och finska fredsobservatörerna ön. Tigrarna anser att inget land som terroriststämplat dem kan ha opartiska observatörer. Det omöjliggör alltså närvaron av EU-medborgare. Kvar är nu bara norska och isländska observatörer, men andra länder väntas träda in och bidra med personal till styrkan.

Kritik mot terroriststämpling

Vattenstriden blev startskottet för en månad av regelrätta strider mellan regeringstrupper och gerilla. Striden om kanalen hade enligt vissa militära bedömare kunnat lösas med en begränsad operation – och i slutänden med diplomati visade det sig. Men striden om vattnet blev en förevändning för en massiv attack mot gerillan.

Henricsson, den före detta översten av första graden, är starkt kritisk till EU:s terroriststämpling som han menar har banat vägen för ett nytt krig. I en intervju med Sveriges Radios Nils Horner, som varit på plats i Sri Lanka, sa han att det internationella samfundet borde pressa Sri Lankas regering mycket hårdare.

– Regeringen pratar mycket men gör lite. Klart är att tsunamihjälpen som kommit in frigör resurser för kriget – på båda sidor,

sade Henricsson i God morgon världen i P1 den 3 september. Han har också kommit till slutsatsen att armén agerar oprofessionellt, förutom vissa specialenheter.

Mot sig har man en gerilla som är välmotiverad, delvis genom indoktrinering och av fruktan. Den har en flexibel taktik som armén har svårt att bemöta.

– Folket sitter emellan medan ledarna slåss, förklarade Henricsson.

Men de som förvånats över regeringens kläna svar på en lång rad av allvarliga gerillaattacker, inte minst med truppminor mot regeringssoldater har nu sett fördämningarna brista. Sedan förne översten Karuna Amman bröt loss en fraktion ur LTTE i östra Sri Lanka för två år sedan har det också pågått ett skuggkrig mellan regeringsstötta, tamilska, paramilitära grupper och LTTE. Nu handlar det om regelrätta militära operationer utan mellanhänder.

Hur länge kan parterna hävda att de står fast vid vapenvileavtalet, frågar sig många. Sri Lankas främste fredsaktivist Jehan Perera anar oråd. Nästa steg är att regeringstrupper försöker tränga ut tigrarna från positionerna på södra delen av Jaffnahalvön. Det sade Perera i en intervju med Sveriges Radios Nils Horner.

Bland de allvarligaste incidenterna kan nämnas flygbombningen av ett hem för

föräldralösa barn nära Mullaitivu. Platsen ligger långt inne i Wannu, gerillans huvudsakliga område. Ett sjuttioal tonårsflickor dödades. De deltog enligt gerillan i en kurs i första hjälpen. Regeringskällor hävdar att de var unga rekryter till gerillan – terrorister, och därmed ett godkänt bombmål. Andra bedömare bland annat från flera hjälporganisationer pekar på att det är mest troligt att det inte handlade om gerillasoldater.

Hjälparbetare avrättade

I staden Muttur dödades 17 lokalanställda tamilska hjälparbetare som arbetade för en fransk hjälporganisation. De avrättades på sitt kontor. Enligt SLMM är det ställt utom allt tvivel att någon annan grupp än armén kan ligga bakom eftersom trupperna hade befäst hela området. Sri Lankas regering kritiserar hårt av bland andra FN.

I Colombo riktades ett bombattentat mot Pakistans ambassadör. Det är känt att Pakistan levererat material till flygvapnet och träning för stridspiloter. Målet är att med hjälp av särskilda missiler som tränger djupt in i bunkrar döda tigerledaren Velupillai Prabhakaran. Tigrarnas svar är tydligt. Det ryktas också om förestående självmordsattacker och Colombo är åter en militariserad stad.

VÄNDI

FORTS.

Över 1500 människor beräknas hittills i år ha dött i våld kopplat till inbördeskriget. Cirka 220 000 har tvingats fly från hem och flyktingläger. I vanlig ordning drabbas civilbefolkningen i de redan hårt sargade norra och östra delarna hårt.

De som befarade det värsta när Mahinda Rajapakse vann presidentvalet i november förra året har fått sina farhågor besannade. Sri Lanka närmar sig ett nytt krig i stället för en välbehövlig fred. Även om ingen av parterna officiellt vill riva vapenvileavtalet, så får fredsobservatörerna finna sig i att det nu råder ett krigsliknande tillstånd på ön.

"Fjärde Eelam-kriget"

Lokala bedömare, som Sunday Times of Sri Lankas främste försvarsskribent **Iqbal Athas**, skriver att "det fjärde Eelam-kriget" brutit ut.

Situationen har inte uppstått över en natt. För fyra och ett halvt år sedan, i februari 2002, när vapenvilan undertecknades av dåvarande premiärministern **Ranil Wickremesinghe** och tigerledaren Prabhakaran såg många ljus på möjligheterna att nå en fredsuppgörelse. Sedan dess har läget gradvis förvärrats, vilket SYDASIEN har berättat om.

Det var efter att en självmordsbombare dödade åtta människor i arméns huvudkvarter mitt inne i Colombo i maj och så när lyckades ta livet av arméchefen **Sarath Fonseka** som flygvapnet började bomba tigerbaser i norra Sri Lanka. Flygattackerna krävde även civila dödsoffer. Tigrarna som eftersträvar en terrorbalans svarade i juni med att spränga en buss vid Anuradhapura. Ett sextiotial civila singaleser dödades.

Regeringen har arbetat för att få LTTE terroriststämplat i världen. Efter mordet på dåvarande utrikesministern **Lakshman Kadirgamar** för ett år sedan har regeringen i Colombo jublat vid flera tillfällen. I början av 2006 terroriststämplades LTTE i Kanada och i maj följde EU efter.

Det är en viktig del av Colombos strategi, som också stöds av USA. Men strategin försvårar samtal mellan parterna.

Strategisk betydelse

I början av september utbröt hårda strider kring byn Sampur i de LTTE-kontrollerade delarna nära hamnstaden Trincomalee i nordöstra Sri Lanka. Efter en veckas hårda strider retirerade tigrarna. Civilbefolkningen hade redan flytt från den lilla byn, som förutom gerillaposteringar innehåller ett tiotal hus, en handfull affärer, ett LTTE-kontor och en martyrkirkgård.

– Våra trupper har tagit Sampur, sa president Mahinda Rajapakse vid firandet av 55-årsdagen av grundandet av Sri Lanka Freedom Party.

Han fick rungande applåder.

Rajapakse försvarade offensiven och lo-vordade sin armechef, Sarath Fonseka.

Minröjning i Muttur i östra Sri Lanka. Männan "krattar" bit efter bit av marken för att se till att inga explosiva föremål ligger kvar.

FOTO: CAMILLA ORJUELA

Trincomalee är av viktig strategisk betydelse och LTTE drömmer om den som huvudstad i ett framtida tamilskt Eelam. Under vapenvilans första år flyttade LTTE fram positionerna här. När det blev känt att tigrarna satte upp nya baser med artilleripjäser kände regeringen och militära befälhavare ett framtida hot växa fram, inte minst mot den stora flottbasen inom räckhåll för tigrarnas artilleri.

– Det är ett allvarligt brott mot vapenvilavtalet när Sri Lankas militär tar LTTE-kontrollerade områden. De driver vapenvilan mot ett totalt sammanbrott. Från vår sida står vi till fullo fast vid den, sade **S Pulithevan**, chef för LTTE:s fredssekretariat, enligt nyhetsbyrån Reuters.

Byar jämnas med marken

LTTE har meddelat SLMM att regeringen i sin militära offensiv låter jämna tamilska byar med marken och gör stora områden totalt obeboeliga.

En källa inom en internationell biståndsgesellschaft har uppgett för Reuters att regeringens strategi tycks vara att försvåra all inpassering i gerillakontrollerade områden. Redan rapporteras om hungersnöd och brist på medicin.

När civila tvingas fly blir det i ett senare skede lättare att komma åt gerillans baser. Taktiken medför mycket svåra humanitära omständigheter för människor. I de militära offensivernas kölvatten följer kontroller, utgångsförbud, stängda gränser, inskränkningar för medier att verka, massarresteringar, försvinnanden, kidnappningar, våldtäkter och mord på journalister och politiker.

Det hade kanske kunnat se annorlunda ut om parterna i fredsprocessen för några år sedan nått ut med en gemensam förklaring till det postkoloniala inbördeskriget landet haft som en varböld på halsen i två decennier.

Den gemensamma färdkartan hann egentligen aldrig längre än till lite löst prat om "en federal lösning inom ett enat Sri

Lanka". Överenskommelsen i Oslo i början av december 2002 är i dag inte vatten värd. Den inslagna vägen leder till fortsatt krig och till mer elände.

En betydande del av den singalesiska befolkningen i söder köper förklaringen att landets regering för ett krig mot terrorism. Och LTTE har de senaste tre åren förberett sin befolkning på ett nytt krig.

Framgångseufori

Regeringssidan tycks känna en eufori över framgångarna på slagfältet, trots flera hundra dödade soldater. Ett flertal stora gerillaattacker har också avväjts. En attack mot en trupptransport till sjöss utanför Jaffnahalvön kunde ha kostat 700 regeringssoldater livet. En självmordsattack mot hamnen i Colombo hade slagit hårt mot landets redan ansträngda ekonomi. Bägge attackerna avväjdes av marinen.

Och i de hårda striderna kring frontlinjen vid Muhamalai på Jaffnahalvön och runt Trincomalee kan gerillan enligt flera olika källor sammantaget ha fått räkna uppemot 1000 döda. Uppgifterna kan dock inte bekräftas och LTTE tonar ned dödstalen. Andra veckan i september hade regeringstrupperna avancerat en kilometer in i LTTE:s områden vid frontlinjen på Jaffnahalvön. Det är en försvarsinriktad aktion enligt regeringen.

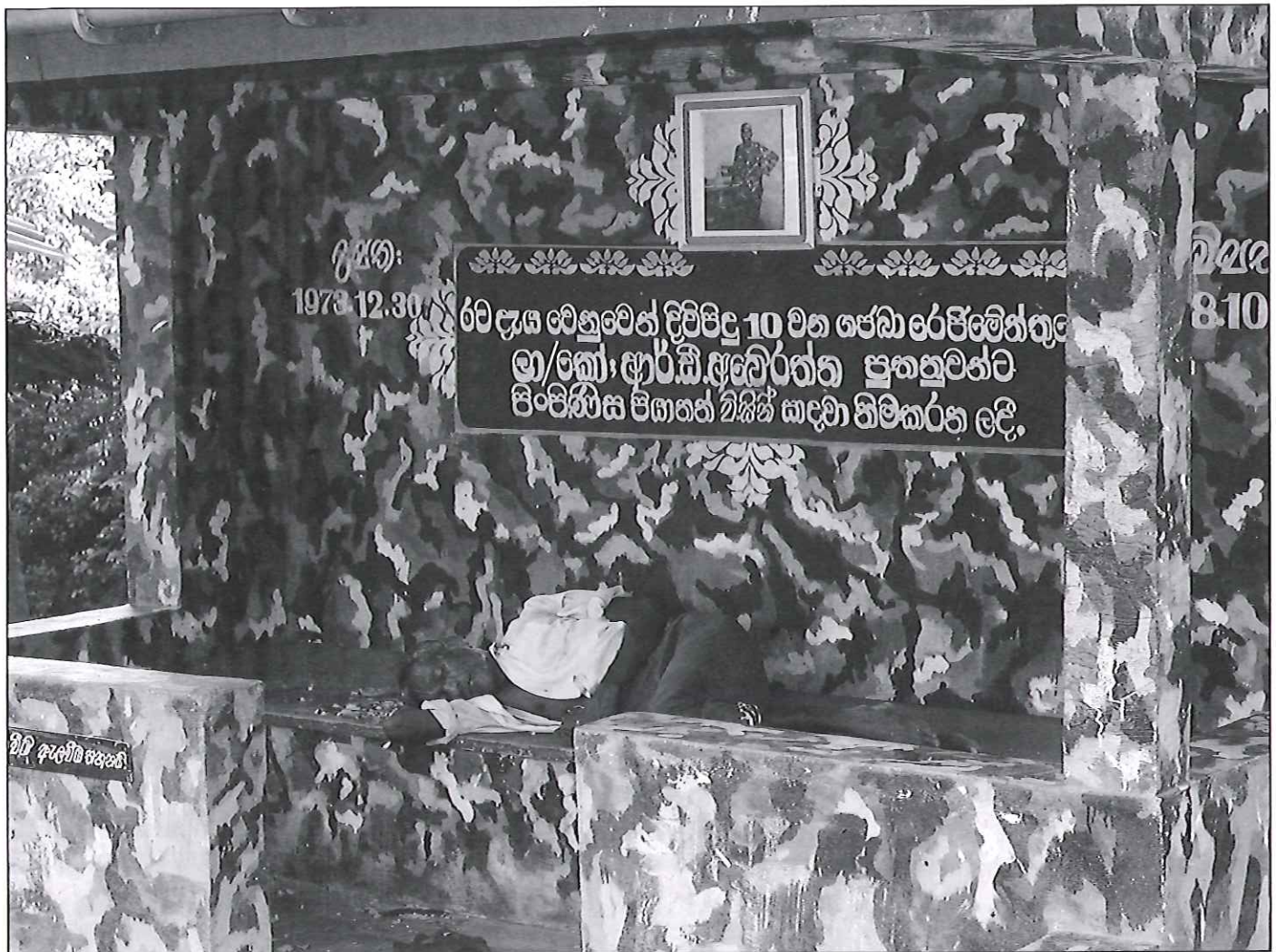
Militär lösning möjlig?

Har de fruktade tigrarna inte kraft att stå emot längre? Har splittringen i öster och tsunamin knäckt gerillan? Kan konflikten ändå lösas militärt?

Även om någras läppar fortfarande ibland uttalar ord om fredssamtal verkar de ledande krafterna i regeringen tro allt mer på en militär lösning. Enligt flera av SYDASIEN:s tamilska källor är det just vad Prabhakaran har önskat sig de senaste åren: Ett sista, slutgiltigt krig för Eelam.

Johan Mikaelsson

Busshållplats i Monaragala i sydöst, dekorerad för att ära en fallen soldat. Mycket av arméns rekrytering sker i dessa fattiga områden och nu är det återigen många unga män som återvänder i licksäckar. FOTO: DAVID WHALEY

Propagandakrig i full gång

Båda parter framhäver fiendesidans bestialiska dåd

Hoppet om ett slut på tjugo års väpnad konflikt i Sri Lanka, som föddes när fredsprocessen inleddes år 2002 har vid det här laget bytts i humanitär kris med mer än tvåhundra tusen nya flyktingar. Båda sidor sprider nu sina respektive propagandabilder av bestialiska fiender. Camilla Orjuela om en mörk situation där det enda hoppfulla står att finna i de människor och organisationer som ännu gör sitt bästa för att skydda civila och protestera mot krigets vansinne.

Allt oftare dyker det upp ohyggliga bilder på lemlästade människor i min mejlbox: En familj som kallblodigt skjutits

ihjäl i sitt hem, resenärer som sprängts i bitar sedan deras överfyllda buss kört in i en mina, skolflickor som obarmhärtigt dödas av flygbomber.

Ibland är det den tamilska LTTE-gerillan som med sina e-postutskick vill väcka världens avsky mot regeringens urskillningslösa attacker mot civila och barn i nordöstra Sri Lanka, ibland är det landets försvarsministerium eller singalesnationalistiska organisationer som visuellt vill illustrera vilka bestialiska terrorister gerillan är.

Fotona är påtagligt lika: uppradade kroppar, blodiga närbilder, ingen synlig skillnad mellan dem som dött av gerillans respektive regeringens våld. I de otäckta bilderna får jag se en liten glimt av krigets färg, samtidigt som jag lär mig en hel del om hur media fungerar i krig, hur fiendebilder skapas och upprätthålls och hur propaganda är intimt länkat till militära strategier.

Även om det formellt fortfarande finns ett avtal om vapenvila i Sri Lanka råder ingen tvekan om att kriget återigen brutit ut. Med över tusen döda hittills i år kommer Sri Lanka att hamna högt i statistiken över storskaliga krig i världen.

Humanitär kris

Hoppet om ett slut på tjugo års väpnad konflikt som föddes när fredsprocessen inleddes år 2002 har vid det här laget bytts i humanitär kris med mer än tvåhundra tusen nya flyktingar.

Även om eskaleringen har varit särskilt dramatisk de senaste månaderna har fredsprocessens kollaps gått gradvis. LTTE drog sig ur förhandlingarna redan i april 2003 med hänvisning till att regeringen inte uppfyllt sina åtaganden om normalisering av situationen i tamilska nordöst samt att den försökt isolera LTTE internationellt.

VÄND!

FORTS.

Våldsamheterna är av en uppsjö olika slag. LTTE utnyttjade redan tidigt vapenvilan till att eliminera tamiler som man be-tecknade som "förrädare" och regeringskollaboratörer. En splittring i gerillan har medfört strider och politiska mord fraktionerna emellan, komplicerade av att utbrytargruppen i öster (ledd av **Karuna**) informellt backas upp av statens styrkor.

Efter presidentvalet i november 2005 inleddes en serie LTTE-initierade attacker mot regeringsarmén, samtidigt som regeringsstyrkor allt oftare varit inblandade i avrättningar av civila. I april utsattes tamiler i hamnstaden Trincomalee för attacker av en singalesisk mobb, något som påminde om pogromerna mot tamiler i krigets början 1983.

En självmordsbomb i Colombo tog i maj nästan livet av arméns högsta befälhavare och regeringen svarade med flygbombningar mot LTTE-mål. I slutet av juli förekom dessutom markstrider utlösta av en konflikt kring vatten i öster. När LTTE blockerade tillförseln av vatten till 15 000 singalesiska hushåll i protest mot att statens utvecklingspolitik favoriserar singaleser (se **Johan Mikaelssons artikel på föregående uppslag**) tog regeringen detta som ursäkt för att inleda omfattande flyganfall och en markoffensiv.

Fullständigt skilda budskap

Att försöka följa händelseutvecklingen – vare sig man gör det via nyhetssidor på Internet eller medelst tidningar och TV på plats i Sri Lanka – är ett frustrerande tilltag. Informationen som man får sig till livs från tamilska tidningar skiljer sig som natt och dag från den som serveras de singalesisk- eller engelskspråkiga tidningsläsarna.

Singaleser får läsa om hur arméns soldater hjältemodigt offerar livet för att eliminera terrorister. Den egna sidans förluster tonas ner medan terrorist-etiketten effektivt används för att göra fienden omänsklig och rättfärdiga våldet. Den singalesiska läsekretsen gråter över målande reportage om unga gravida änkors sorg efter en tapper soldat. I juli möttes de av stora rubriker och blodiga bilder när ett 60-tal personer, många barn, dödats i en förmodad LTTE-attack mot en passagerarbuss.

Tamilska media å sin sida ägnar sig inte nämnvärt åt de singalesiska änkorna och busspassagerarnas öden, utan återberättar tamilers tragiska historier som är så gott som helt osynliga i den singalesiska pressen. På så vis bidrar media i högsta grad till att fördjupa klyftorna mellan tamiler och singaleser, och mellan människor i krigszonen i norr och de som befinner sig utanför den.

Genom nyhetsrapporteringen bekräftas bilden av att den andra sidan är ond. Den egna sidans våld kan hela tiden motiveras som befogade svar på fiendens illdåd eller som nödvändigt för att förebygga angrepp.

Demonstration i Jaffna förra året. Kvinnorna håller plakat med LTTE-ledaren Prabhakaran.

Att fastställa var våldsspiralen en gång började går inte längre.

Historien om de flickor som omkom i regeringens flygbombningar den 14 augusti illustrerar väl hur information om krigets offer är en del av propagandakriget. Enligt tamilska media dödades 61 barn medan 150 barn skadades när regeringen avsiktligt flygbombade en skola där flickorna samlats för att gå en kurs i första hjälpen.

Detta brutala död bekräftar för tamilerna bilden av att regeringen är det tamilska folkets fiende. Reaktionen har varit starka, inte minst från tamilska grupper runt om i världen som organiserat demonstrationer och minneshögtider för att markera tragedin.

Regeringen å sin sida hävdar att bombmålet var en gerillabas och att flickorna i själva verket var barnsoldater. På så sätt kan man avleda uppmärksamheten kring vem som dödat barnen och vända anklagelserna mot LTTE som utsätter barn för krigets risker. Allt medan människor på båda sidor av konfliktklyftan får sin bild av fiendens ondska förstärkt. Exakt vad som är sant och falskt är ofta svårt att uttröna, då oberoende utredningar försvåras av säkerhetsläget och parternas ovilja.

I denna djungel av motsägelsefulla upplysningar får man i stället vänta på människorättsorganisationernas rapporter. Men också MR-grupperna är splittrade och saknar resurser för en heltäckande bevakning. Mänskliga rättigheter har i dagens Sri

Lanka blivit ett slagord som används i en helt annan utsträckning än under våldsuttrappningen för ett decennium sedan. MR fungera som ett uppfordrande verktyg för att skydda civila från krigets fasor – men det nyttjas minst lika flitigt av de krigförande parterna för att vinna propagandapoäng.

Nyttjas i propagandasynfte

LTTE hänvisar till mänskliga rättigheter när regeringsstyrkor utför utomrättsliga avrättningar, men inte när de själva mördar olikänkande, medan regeringen slår på MR-trumman vad gäller LTTEs barnsoldater, men inte när deras egna bomber faller på oskyldiga barn.

Detta propagandakrig syftar till att göra den egna befolkningen så skräckslagen och patriotisk att den ger sitt tecklösa stöd till krigshandlingarna. LTTE har sedan en tid tillbaka mobiliserat till vad som beskrivits som "det sista kriget" och när slaget står om Tamil Eelam (det egna tamilska landet) finns ingen plats för självkritik eller nyanserade bilder av fienden. Regeringen kämpar också med rekryteringen (av främst fattiga ungdomar) till sina styrkor och singalesnationalistiska partier och organisationer underblåser den ensidiga bilden av LTTE som totalförkastliga terrorister.

Propagandastriden utkämpas också på den internationella arenan (inklusive medelst den information som mejlas till forskare och andra Sri Lanka-intresserade).

Internationell legitimitet, liksom militärt och ekonomiskt stöd, är en nyckel till framgång för båda parter.

Regeringen har gjort stora ansträngningar för att få LTTE terroriststämplat för att på så sätt undergräva gerillans image som frihetskämpar och dess möjligheter att samla in pengar från tamiler utomlands. Att EU terrorlistade LTTE i maj var en stor seger för regeringen. LTTEs rekrytering av barnsoldater och bilderna på människor som lemlästas i LTTE-attacker nyttjas i kampanjsyfte. LTTE-sympatisörer världen över lyfter å sin sida fram tamilernas lidande under regeringens urskillningslösa bombningar.

Grönt ljus för militärt våld

Omvärlden har enhälligt backat upp fredsprocessen, och sedan dess gradvisa kollaps manat parterna till återhållsamhet och en återgång till förhandlingsbordet. Men samtidigt har ett antal länder anammat en hårdare linje mot LTTE. Att Kanada och EU nyligen terrorlistat gerillan är en del av denna trend, liksom det tillslag som i slutet av augusti gjordes i USA mot en grupp tamilska män som misstänks för att försöka köpa vapen till gerillan.

LTTEs minskade internationella svängrum gör att organisationen fått än svårare att agera med politiska snarare än militära medel. Regeringen har tolkat omvärldens hårdare tag mot LTTE som ett grönt ljus för att använda militärt våld mot gerillan.

Det råder nu viss uppgivenhet bland diplomater och andra som stöttat fredssträvandena i Sri Lanka – en känsla av att ha försökt allt och att om nu parterna inte vill ha fred bör man låta dem slåss och i stället dra vidare till andra konfliktvärldar med större freds chanser. Mindre internationell inblandning i Sri Lanka leder till mindre uppmärksamhet och när utländska organisationer tar hem sina anställda från krigszonen på grund av säkerhetsrisken blir det än färre ögon på de tragedier som utspelas där.

Det råder svåra tider också för de lokala organisationer som arbetar för fred och dialog mellan singaleser och tamiler. I mars besökte jag en kvinnoorganisation i Kantale i det konflikttrabbade, mångkulturella nordöstra Sri Lanka. Kvinnor från alla folkgrupper arbetade för att lösa gemensamma problem – skaffa sig inkomster, förskolor för barnen, vatten och så vidare. – och deras samarbete hade också blivit ett sätt att komma över trauman och utmana de fiendebilder som media och tragiska erfarenheter målat upp.

”Jag lärde mig att förstå att det var armén som tagit min man, inte singaleserna” sade en tamilska kvinna som i organisationen lärt sig att inte låta den egna sorgen omtolkas till fördomar mot singaleser. De flesta av hennes medsystar hade liknande

traumatiske historier att berätta, men hade liksom hon erfart styrkan i att hjälpas åt för att skapa sig ett bättre liv.

Opatriotiskt tala om fred

Sedan början av augusti har Kantale omvandlats till katastrofplats, där tiotusentals flyktingar sökt skydd undan stridigheter och nu härbärgeras i skolor, religiösa byggnader och tältläger. De engagerade Kantalekvinnorna får koncentrera sig på att arbeta med att möta flyktingarnas omedelbara behov. De tvingas se sina egna traumatiska upplevelser återupplevas av andra, medan det blir allt svårare att samarbeta över etniska gränser i krigsområdena och att öppet kritisera kriget. Den som talar för fred riskerar att beskyllas som opatriotisk, när allt starkare krafter kräver militära lösningar och förkastar allt som liknar eftergifter till en fiende som inte anses värd att förhandla med.

Situationen ser minst sagt mörk ut. I min mejlbox finns det dock visst hopp representerat av alla de uttalanden och utrop som ändå sänds från människor och organisationer som gör sitt bästa för att skydda civila och protestera mot krigets vansinne.

Camilla Orjuela

Freds- och utvecklingsforskare vid Göteborgs universitet

Ovan: Polispostering i Jaffna.

Till vänster: FN-kontor i Jaffna. Säkerhetsrådet gör åt internationella organisationer tvingats dra ner sin verksamhet i norra och östra Sri Lanka.

SAMTLIGA BILDER PÅ DETTA UPPSLAG: CAMILLA ORJUELA

Mumbaibor vägrar låta sig skrämmas av terroristers dåd

Det har gått två månader sedan Mumbai skakades av sju explosioner som lamslog den västliga linjen i pendeltågstrafiken i Indiens finansiella centrum. I den skrupulöst noggrant synkroniserade attacken den 11 juli mot förstaklassvagnarna och med avsändare den kashmiriska terrorgruppen Lashkar e-Taiba, dog 207 människor och mer än 700 skadades. Den förbjudna rörelsen SIMI (Students Islamic Movement of India) anses också vara inblandad i blodbadet.

I efterspelet till explosionerna har säkerheten stramats upp vid Mumbais tågstationer och flygplatser. Men det är anmärkningsvärt hur metropolens 12 miljoner invånare skakat av sig tragedin och gått vidare. Men givetvis finns människor som ogillande rynkar pannan åt den omhuldade Mumbaianandan:

– Folk tror att vi utan vidare kan glömma förlusten av nära och kära och bara fortsätta våra liv efter avskyvärda attacker som denna. Det går inte. Men sanningen är den att vi inte har något val utan tvingas gå tillbaka till våra jobb och den pulserande stadens snabba livstempo, säger Pratifit Sen som är vd för en av stadens banker.

Saifuddin Master är en 70-årig affärsman som pendlat i Mumbais gigantiska kollektivtrafik i över 37 år. Han reser alltid första klass. Så även attentatskvällen då hans tåg passerade Matunga, en av de bombade stationerna, men på centrollinjen:

– Nästa morgon satt jag på tåget igen för att komma till mitt kontor i Thane, berättar han.

Är du rädd?

– Inte alls, men jag ser till att kolla genom vagnen noggrant. Jag brukar titta efter skrymmande paket mellan sätena men där finns bara tidningar.

Han berättar att väskor och ryggsäckor som tillhör muslimer – särskilt unga män – ofta blir genomsökta av säkerhetsanställda på stationerna.

Ibrahim Tai äger sedan 23 år en optikbutik på Mohammad Ali Road. Gatan ligger i södra delen av staden och domineras av muslimer. Nyligen uttalade han sig i TV-kanalen CNN-IBN om att jämfört med spänningen som följde på bombattentaten 1993 så fruktar inte Mumbais muslimer denna gång för repressalier på grund av explosionerna:

”Häromdagen reste jag från Victoria Terminus till Andheri. Ingen såg miss-

tänksamt på mig. Jag tycker att tiderna har förändrats, folk förstår att attentaten iscensatts av personer utifrån och inte av den lokala muslimska befolkningen”, förklarade den skäggprydda mannen för reportern.

Master, som bor i samma område, håller inte med. ”Mumbais muslimer är oroad. Även om det inte uppstod några oroligheter efter den 7 juli och även om Mumbaiborna reagerade mycket mer balanserat, så finns en känsla av osäkerhet under ytan hos muslimerna. De tycker att de betraktas med misstänksamhet, inte bara av myndigheter utan också av medborgarna”.

Hans åsikt verkar rimlig om man betänker att Mumbaipolisen knackar dörr – i tysthet men effektivt hos muslimer som varit utomlands på senare tid. Inte ens muslimska företagsledare inom IT-sektorn som regelbundet gör affärsresor i utlandet, kommer undan.

– De kom hem till mig, bad om att få se mitt pass, frågade varför jag varit i USA, vem jag träffat där och hur mycket pengar jag spenderade, säger en ung muslim. Han är högt uppsatt chef på ett mjukvarutillverkande företag och vill inte skylta med sitt namn.

Mahesh Bhatt, regissör i Bollywood, blev rasande när endast den muslimske medarbetaren i hans team blev utfrågad av Mumbaipolisen sedan man varit på inspelnings i Dubai.

– När en hel grupp varit i Dubai, hur kan man då förödmjuka bara en av dem med alla möjliga slags frågor bara för att han är muslim, frågar han sig och tillägger att en sån utveckling inte är bra för samvaron mellan olika grupper.

Trots allt, de bilder som gör mest intryck efter händelsen den 7 juli, är alla människor som rusade till för att rädda dem som satt fast eller för att bistå skadade. Människor fick hjälp att komma till sjukhus. Ända fram till gryningen köade folk utanför sjukhusen för att lämna blod. Längs vägarna delade Mumbaiborna med sig av vatten, kex och snacks till de som stadsbor som till följd av trafikkaoset tvingats promenera hem.

När allt kommer omkring har stadens mogna och balanserade reaktion på våld och blodspillan besegrat terroristers plan.

R.F Mamoowala

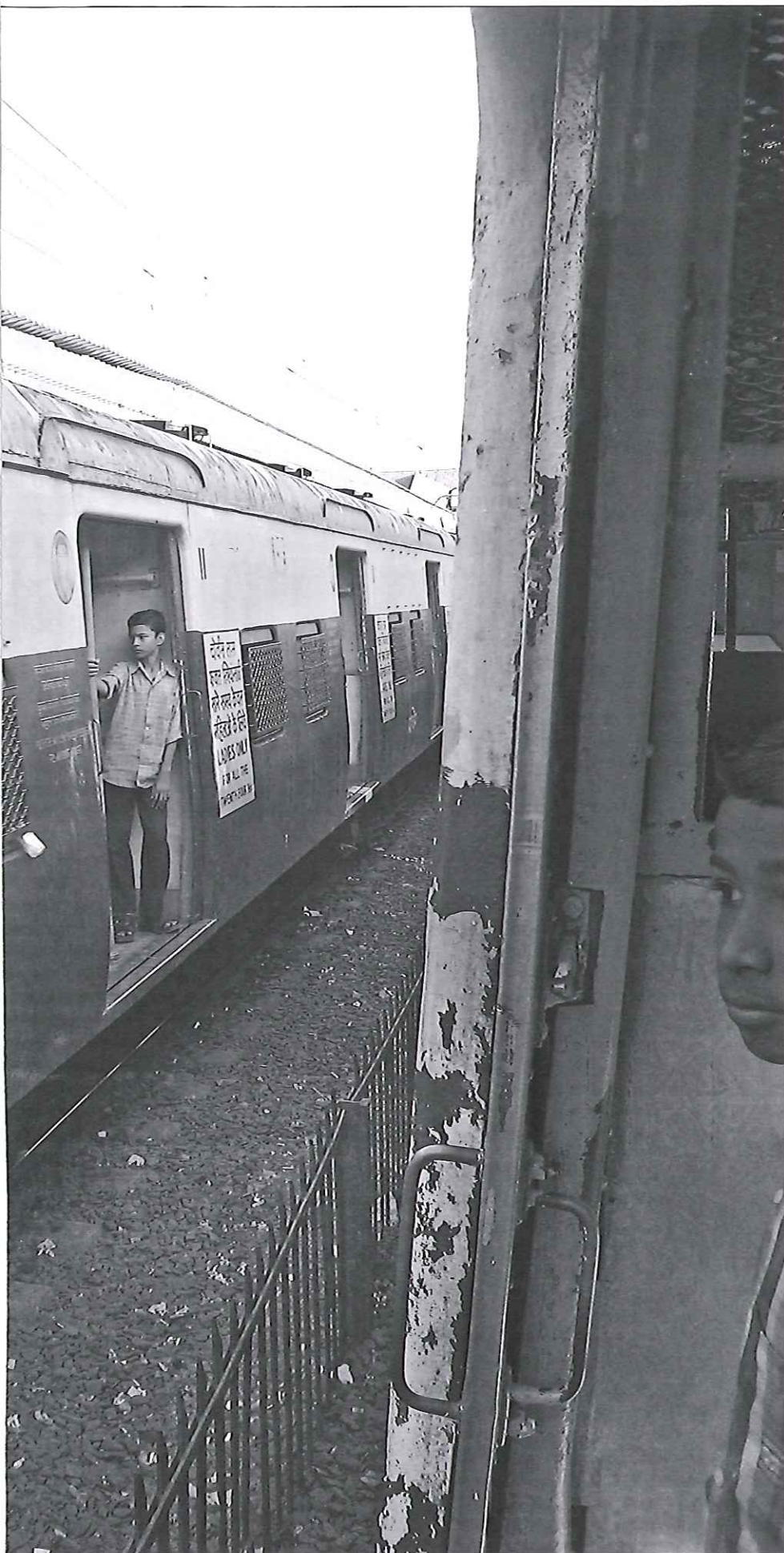
Indisk frilansjournalist

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Pendeltågstrafiken är av central betydelse för

livet i Mumbai. Terrorådnen i juli var avsedda att skapa kaos.

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM BLYME

Fattiga utvinner järnmalm med sina bara händer

Miljoner ton järnmalm från de många små gruvor som poppat upp omkring staden Hospet i södra Indien exporteras till Kina, där malmen används till kontor i glas och stål, samt till idrottsarenor som byggs till OS 2008.

Indien är den tredje största leverantören av järnmalm till Kinas ståltillverkare. Utvinningen har ökat lavinartat de senaste åren på grund av de stora vinster som går att göra på försäljningen av malm. Under 2005 exporterades 15 miljoner ton högkvalitativ järnmalm till ett värde av 670 miljoner dollar enbart från området kring Hospet-Bellary-Sandur i den indiska delstaten Karnataka.

Jordbruk är annars basnäringen i regionen. Nu har fält där det tidigare växte lök och majs förvandlats till steril mark, full med sten och malmbitar och öppna gruvhål – ofta inte mer än fyra meter djupa.

Utmärglade män, kvinnor och barn arbetar från gryning till kväll med enkla redskap. De gräver upp marken och separerar den röda jorden från malmbitarna. Här sliter hela familjer som letat sig hit från den svältande landbygden runt malmbältet.

Boomen i malmexporten sammanfaller nämligen med en svår kris för jordbruket. Krisen har orsakats av brist på regn tre år i följd, fram tills förra året. Många bönder tjänar mer på att hyra ut sin mark till malmutvinnare än på att odla upp den.

Det har lett till att gruvdriften har gått om jordbruket som den näring som skapar flest jobb i regionen. Tusentals familjer tar sig hit för att söka jobb. De flesta är jordlösa lantarbetare.

Under våren 2005 kom en rapport som anklagade gruvindustrin för att utnyttja barn och kränka arbetsrätten. Efter det bad Nationella människorättskommissionen delstatsregeringen i Karnataka att förklara vad man gör för att förbättra förhållandena inom gruvindustrin.

Då tog för första gången delstatsregeringen offentligt upp frågan om de illegala gruvorna och lovade bättre reglering och uppföljning. Men strax därefter anklagades tre ministrar för att ha tagit emot mutor i miljonklassen från en privat gruvägare i Bellary.

Gruvindustrin dominerar politiken i regionen. Majoriteten av de parlamentsledamöter som kommer från gruvdistriktet äger själva gruvor och tillhör koalitionsregeringen i Karnataka.

Ann Ninan/IPS

På sjukhuståget opereras på löpande band

I snart femton år har det rullat. Indiska sjukhuståget Lifeline Express opererar över hela den stora nationen. På 63 000 kilometer räls nås fattiga människor i avlägsna områden där operationer är ouppnåelig lyx. Hittills har hundratusentals indier fått syn, hörsel och rörelseförmåga tillbaka.

På landsbygden finns inga sjukhus, bara patienter. Vårt sjukhus kommer till dem.

Det säger Ashok Kumar. Han är administratör för Lifeline Express, eller Jeevan Rekha som tåget kallas på majoritetsspråket hindi.

Kontoret ligger i Mumbai och här befinner sig också tåget när det inte trafikerar landsbygden. Vagnarna är skänkta av Indian Railways som också byggt om dem på sina verkstäder i miljonstaden.

Kirurgivagnen har tre operationsplatser. En annan vagn hyser ett litet laboratorium samt sängplatser för 12 personer.

Tågsetet har också ett kök där man kan laga mat till de hundratusentals patienter, anhöriga och frivilligarbetare som flockas kring tåget.

Jungfrufärden gick 1991 och sedan dess

har åtskilliga orter besökts. Varje år genomförs 5-6 olika projekt till en kostnad av omkring 400 000 kronor vardera.

– Tidigare fick vi kämpa för att hitta sponsorer. I dag köar företag och organisationer för att få bidra, säger Ashok Kumar belåtet.

Drabbat av cykloner

I juli förra året besöktes den lilla staden Jharsuguda i Orissa. Delstaten ligger i östra Indien, har utbredd fattigdom och drabbas med jämna mellanrum hårt av cykloner.

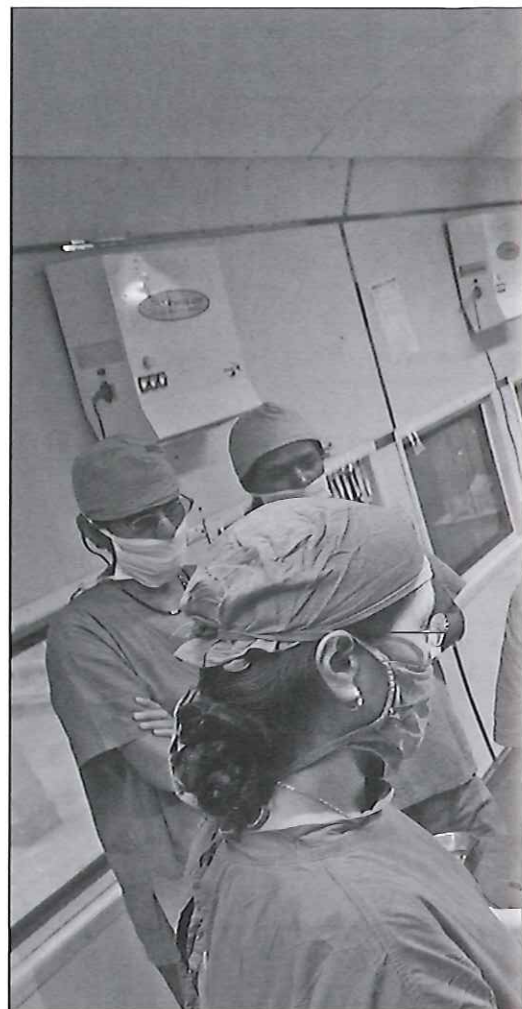
Människor kommer till stationsområdet till fots eller i vagnar dragna av oxar. En del har färdats upp mot 15 mil för att få hjälp. Bland dem som söker hjälp finns förlamade, ofta till följd av polio.

Många är barn med förkortad läpp- käk- och gomspalt. LKG, som missbildningen kallas, är mycket vanlig och relativt lätt att operera.

Men i Indien står fattigdom – och vidskepelse – i vägen.

– En del människor ser LKG som ett straff från gudarna, en förbannelse man inte ska göra något åt. Såvida inte gudarna griper in. Och gudarna det är vi, säger Anurag Sahay och skrattar.

Till vardags arbetar han som plastikkirurg på ett privat sjukhus ägt av Tata-koncernen. Den indiska företagsbjässen hör till

dem som flitigt bidrar med pengar till Lifeline Express. Man lånar också ut läkare och annan vårdpersonal.

För Anurag Sahay är det fjärde gången ombord på sjukhuståget. Han och kollegan från samma sjukhus bor i den angränsande delstaten Jhark

hand och behärskar lokalspråket oriya. I Indien talas hundratusentals språk och personalen måste kunna kommunicera med patienterna.

Skolor brukar upplåtas till sängplatser för dem som behöver vila ut efter operationen.

Många spår, många behov

75 procent av Indiens befolkning bor på landsbygden men bara 25 procent av sjukhusen ligger där. Samtidigt är landet ett av världens spår-tätaste. Så föddes sjukhuståget.

Organisationen bakom heter Impact India Foundation och bildades 1983 på Mahatma Gandhis födelsedag 2 oktober.

Man arbetar med sjuk- och hälsovård på flera nivå-

er. Vid jordbävningen i Gujarat 2001 skickades tåget till området med medicin, förnödenheter och sjukvårdspersonal.

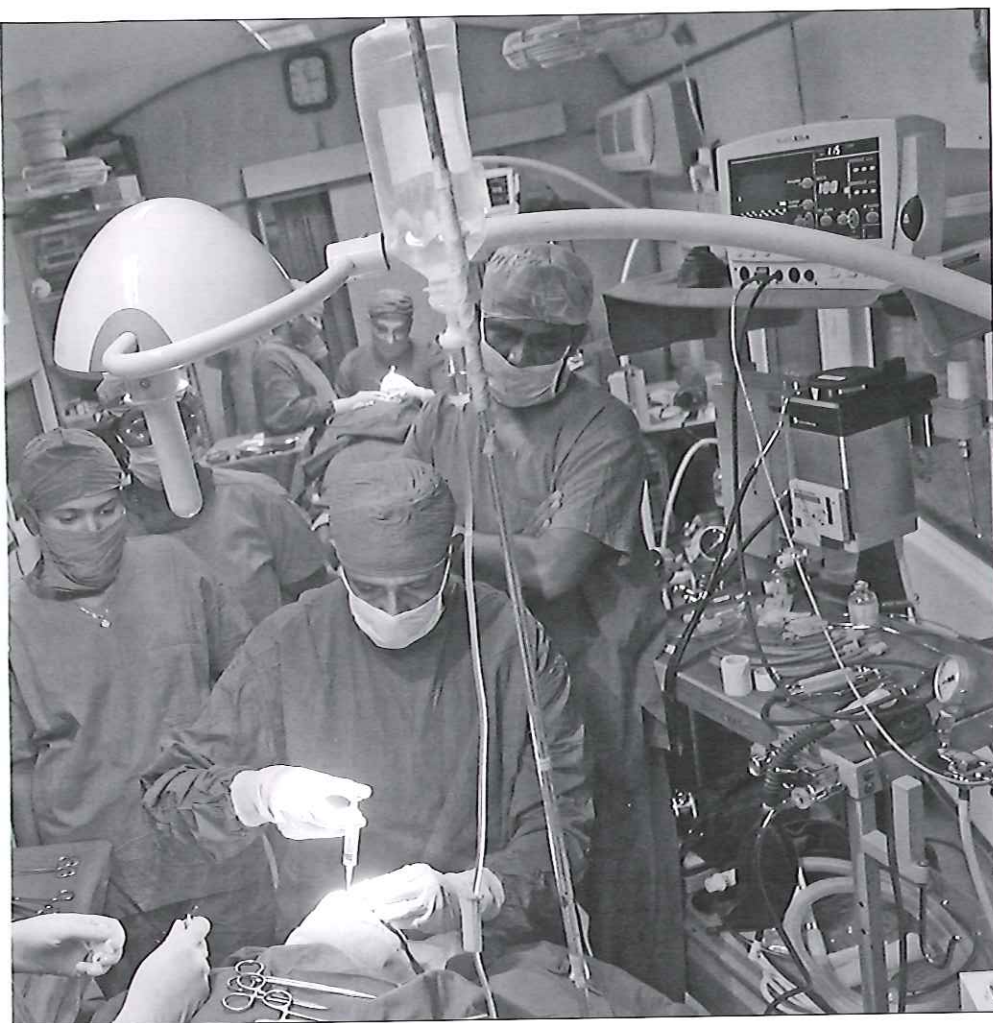
Ett av målen är att få Indien fritt från polio genom massvaccinationer.

I Mumbai har man nästan helt lyckats utrota sjukdomen.

IFF har fått flera utmärkelser för sitt hjälparbete, bland annat från Förenta Nationerna.

Mer om Lifeline Express finns att läsa på: www.impactindia.org/lifeline.htm

– Vi brukar komma en dag i förväg och undersöka dem som söker hjälp.

Överallt kryllar det av hjälpsökande och stadens skolor har lånat ut sina lokaler till dem som väntar på operation eller behöver vila efteråt.

På stationsområdet sätts ett stort tält upp. Där görs undersökningarna och där bestäms kördningen.

Många är desperat angelägna om att få en kölap till vad som kan förändra deras liv. Helt gratis.

Men för fattiga människor kan mötet med Anurag Sahay vara det första mötet med en läkare. Med oro som följd.

– Det gäller att hantera situationen varsam. Vi brukar börja undersökningen med att ta in några vuxna som verkar orädda. Då ser de andra att inget farligt ska hända.

Bollywood lugnar

Bollywood bidrar också till lugnet. Musik från populära indiska filmer strömmar ut ur högtalarna medan flinka kirurgfingrar far över operationstyget. Det går snabbt, rena löpande bandet.

– Melodierna får oss att arbeta effektivare, skrattar Anurag Sahay.

Grå starr, eller katarakt, är en vanlig åkomma. Starren, liksom vissa hörselskador, kan lätt åtgärdas med operation. Vaccinationer är en annan del av agendan. När dieselloket så småningom lämnar

Jharsuguda är närmare 1 200 personer behandlade.

123 har opererats för LKG. 480 öronoperationer och 589 ögonoperationer har genomförts.

Slipper social stigma

Anurag Sahay tänker fortsätta att jobba för Lifeline Express.

– Det ger så mycket tillbaka. Människor med LKG, rörelsehinder, syn- och hörsel-fel lider svårt. Med en enkel operation slipper de sitt sociala stigma, säger han.

För tillfället befinner sig tåget i Jaisalmer i delstaten Rajasthan. Därefter rullar det vidare mot nya operativa mål.

Idén med sjukhuståg har fortsatt rulla – även utanför Indiens gränser. Ashok Kumar på Mumbai-kontoret berättar:

– Flera andra länder, som också vill bygga sjukhuståg, kommer på studiebesök. Lifeline Express finns redan i Kina och Zimbabwe.

I det delatodominerade Bangla-desh har en flodbåt utrustats efter samma modell som tåget.

– Vi delar med oss av vår kunskap och erfarenhet gratis. Det här är en idé som tillhör hela världen, säger Ashok Kumar.

**Katarina Sandström Blyme, text
Fredrik Renander, foto**

Lifeline Express kan nå människor som annars har långt till sjukhus eller inte har råd med operation. Men det kommer också många ortsbor som är nyfikna på sjukhuståget som också kallas "mirakeltåget".

Världens största arbetsgivare

Britternas giriga kolonisation förde det goda med sig att ett vidsträckt järnvägsnät byggdes på den indiska subkontinenten. Första passagerartåget lämnade stationen Howrah i Calcutta 15 augusti 1854. Resan gjordes på en del av det som skulle bli East Indian Railway.

Indian Railways, Indiens statliga järnväg, är världens största arbetsgivare med sina dryga en och en halv miljon anställda. Järnvägen är uppdelad i regionala bolag som förvaltar 63 000 kilometer spår och 6 853 stationer.

En kuriositet i sammanhanget är att det på vissa stationer finns särskilda biljettluckor för så kallade "freedom fighters". Men denna gräddfil blir allt sällsyntare allteftersom frihetskämparna från frigörelsen från Storbritannien dör ut.

Mer om Indian Railways finns att läsa på: <http://www.indianrailways.gov.in>

Förkortad läpp- käk- och gomspalt, LKG, är en vanlig missbildning. Om den är omfattande kan den ge svårigheter att tugga och att prata. Sjukhuståget erbjuder operationer som ofta leder till stora förbättringar för barnen vars föräldrar inte har möjlighet att uppsöka ett vanligt sjukhus.

Vänsterns svaghet samma då som nu

Kolkata 14 augusti 2006

När 60-årsjubileet av maktöverföringen från de brittiska kolonialherrarna till Indian National Congress (INC), kongresspartiet, nu närmar sig när den sedvanliga ritualen av årlig politisk inventering fram till en ny krönikedimension. Detta är naturligt eftersom en längre tidsepok ger ett större djup åt ens synpunkter.

Ett faktum som föranlett en lång rad kommentatorer att tala om den historiska blomning som den indiska självständighetssagan nu anses ha nått fram till. Skilda sociala och politiska krafter har förenats i arbetet med att kärna fram ett potpurri av bedömningar och värderingar av självständighetstiden. Men färgade som de naturligtvis är av respektive klass- och kastintressen står dessa utsagor ovillkorligen i motsättning till varandra.

I en fundamental fråga råder emellertid fullständig enighet mellan yttersta högers förtroddare och vänstern i Indien. Man delar uppfattningen att alla grupper i Indien, rika som fattiga, kämpat för att maximera sina respektive intressen, och att detta framkallat strider och konflikter om gemensamma intressen. Den besuttna sidan har försökt utvidga och konsolidera sina uråldriga rättigheter samtidigt som den egendomslösa sidan krävt lika del av tillgångarna.

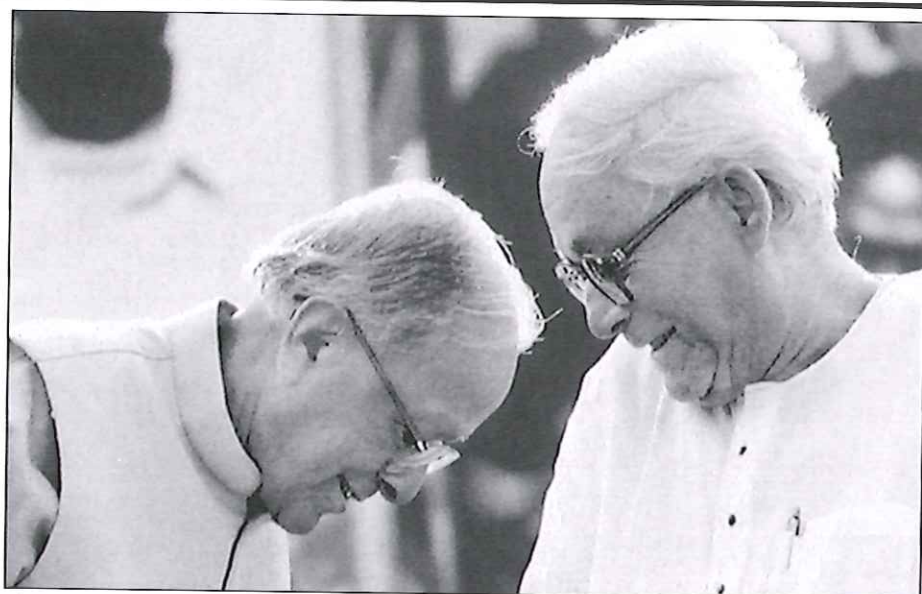
Agent för global utveckling

Indien som länge betecknades som en stillastående civilisation träder nu fram som en agent för global utveckling. Historiker har förr allmänt ansett att det indiska samhället varit immunt mot förändringsimpulser. Men i dag har landet förändrats så till den grad att Indien ses som en dynamisk kraft som inspirerar till förändring också i avlägsna länder.

Ett av de ledande indiska affärskonglomeraten – Tata-koncernen – har nyligen till en kostnad av 677 miljoner US-dollar (3,1 miljarder rupees) förvärvat en 30-procentig andel i det USA-baserade energidrycksföretaget Glaceau. Det är den största utlandsinvestering som ett indiskt privatföretag någonsin gjort.

Till en början kommer Tata-gruppen att nominera bolagets styrelseordförande, och man kommer att besätta två platser i styrelsen som totalt består av fem personer. Glaceau har ett omfattande distributionsnätverk i Amerika.

Detta är Tatakoncernens tredje stora utlandsförvärv under 2006. I maj köpte Tata Tea företaget Jemka i Tjeckien, och i juni köpte Tata Coffee, ett dotterföretag till Tata Tea, 51 procent av aktierna i det USA-

CPI(M):s två ledande politiker i Västbengalen, förre chefsministern Jyoti Basu och efterträdaren Buddhadeb Bhattacharya, oro över vänsterns svårigheter att nå utanför sitt kärnområde, som är detsamma i dag som för 50 år sedan. FOTO: DESHAKALYAN CHOWDHURY/AFP

baserade Eight O' Clock Coffee till ett pris av 220 miljoner US-dollar.

Historia är en utvecklingsprocess. Det som kommer att ske avgörs av det som sker nu – ingenting kommer ur intet. De inrotade högkastiga grupperna levde gott på det obetalda arbete som utfördes av oberörbara, och det lilla överskott som några av dem ackumulerade kom med tiden att användas till att utöka deras produktiva resurser, vilket i sin tur ledde till en ytterligare differentiering. Långsam förbättring av teknologin fick differentieringen att ännu mer skjuta fart, och långsamt men oundvikligen ledde det hela till varuproduktion och kapitalism.

Vissa organiska och historiskt nedärvda faktorer innebar dock vissa modifieringar jämfört med utvecklingen i andra delar av världen, i synnerhet har dessa resulterat i en viss nedtoning av de oundvikliga och naturligtvis nödvändiga konflikterna.

För det första den geografiska faktorn: Det tempererade klimatet i regionen utan extremt bistra årstider har inneburit att människor varit mindre krävande när det gäller mat och kläder. Och för det andra har också de moraliska värderingar som ärvts från äldsta tider verkat hindrande på benägenheten att konsumera. Sammantaget har detta skapat en hämsko mot produktivitetstillväxt.

Frispråkigt CPI(M)-dokument

Vad är det egentligen som bär upp CPI(M), den ledande kraften i Vänsterfronten som reagerat oavbrutet i Västbengalen i nästan tre decennier? I ett frispråkigt dokument

beklagar partiet självt sin begränsning inom den icke-industriella delen av befolkningen i delstaten och förklarar det med ett misslyckande med att expandera sin fackföreningsbas. I rapporten sägs:

”Med tanke på den höga andelen industriell arbetskraft i Västbengalen är vår fackföreningsbas extremt svag. Låt oss erkänna våra misslyckanden och svagheter”.

Enligt partiets egna beräkningar är endast drygt sex procent av arbetskraften i delstaten medlemmar av CITU – den fackliga centralorganisation som är knuten till CPI(M). Det innebär 1,3 miljoner av sammanlagt 18,5 miljoner som arbetar i den formella såväl som den informella sektorn. I tre distrikt nära Kolkata – South 24 Parganas, Hooghly och Nadia – är mindre än sex procent av arbetarna CITU-anslutna. I själva Kolkata är siffran under fyra procent. Högst anslutningsgrad är i Jalpaiguri (12 procent), och lägst i Malda (1,83 procent).

Undersökningen pekar på att partiet misslyckats med att få 50 procent av befolkningen att sluta med att ständigt rösta emot sig i valen. Man konstaterar vidare att: ”Vanligtvis sker det ett maktskifte i alla delstater vart femte år, men i vår stat (Västbengalen) har 50 procent av folket låtit oss sitta kvar vid makten i över 20 år. Detta är en framgång, men har samtidigt avlett uppmärksamheten från det faktum att de övriga 50 procenten hela tiden varit emot oss”.

Drivna av medvetenhet om denna eftersläpning har det andra viktiga kommunistpartiet, CPI, arbetat fram en plan för att på

sikt förstärka sin organisation. Man tänker sig att bygga upp ett stigande tempo genom möten, demonstrationer, sittstrejker (*dharnas*), arbetsblockader etc, och ett klimax ska uppnås i form av en landsomfattande generalstrejk inom det närmaste året.

Koalitionspolitik då och nu

Koalitionspolitikens tvång och predikament har inte ändrats mycket under det senaste halvsekle. I det multilinguistiska och multireligiösa land som Indien utgör är en parlamentarisk majoritet inte lätt att uppnå eller bibehålla för ett enskilt politiskt parti. Därigenom är det upplagt för ett ständigt sökande efter allierade, allianser och oundvikliga sekvenser av skilsmässor. En kommentator skrev i den respekterade tidskriften *Economic & Political Weekly (EPW)* redan i augusti 1956:

”Varken kommunisterna eller Praja Socialist Party (PSP) är starka nog att bilda regering i någon enda delstat. Till och med om de bildar enhetsfronter kan de inte lyckas erövra mer än möjligen en eller två delstater... De kan dock framträda som stark opposition i en del stater liksom i det nationella parlamentet. Politisk taktik kräver därför en valallians mellan vänsterns partier. Möjligheter till en sådan återfinns i Travancore-Cochin (*nuvarande Kerala, övers. ann.*), i Västbengalen och i Maharashtra. **Jayprakash Narain** har uppvisat prov på statsmannakonst genom att förespråka en sådan allians.

Inget av vänsterpartierna kan driva bort kongresspartiet från makten, men tillsammans kan de bilda kraftfull opposition i alla delstatsparlament och i det nationella parlamentet. Sålunda kan partierna i en vänsterallians få inflytande på riksplanet. Dock finns det hinder mot bildandet av en Förenad front. PSP och en del andra vänsterpartier kommer knappast kunna komma överens med kommunisterna om ett gemensamt minimiprogram.

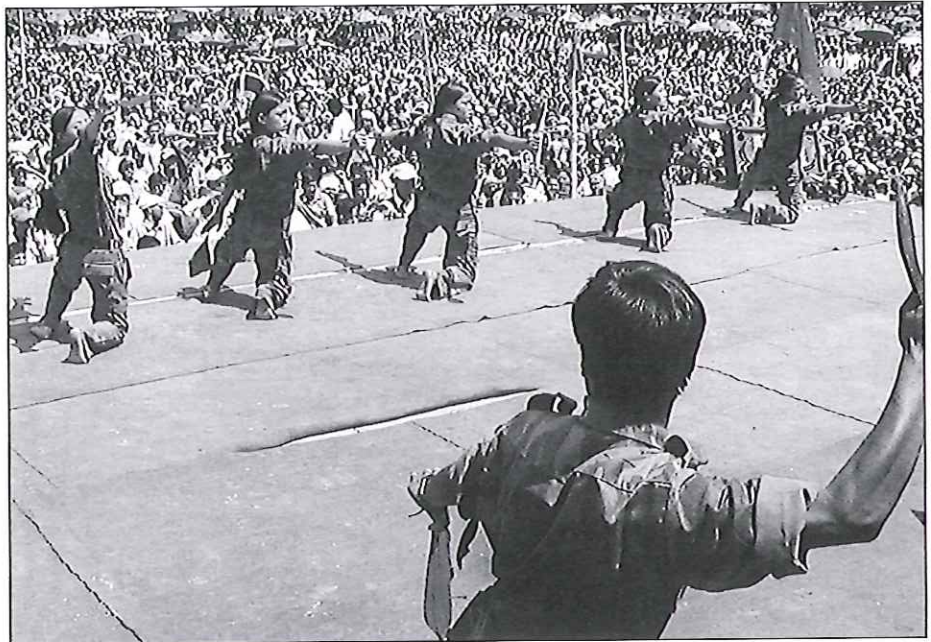
Koalitionsregeringar kan inte uteslutas i en del stater där den samlade vänstern går segrande ur valkampen, men en enhetsfront är inte nödvändigtvis ett avgörande villkor för en valallians mellan vänsterns partier.”

Denna analys från 1956 visar än en gång på sanningen i det gamla ordspråket: Ju mer det förändras, desto mer är det samma sak.

Ajit Roy

Översättning:
Lars Eklund

Maoister framför en teaterföreläsning den 20 maj på Shaheed-stadium i Biratnagar, 400 km öster om Kathmandu. FOTO: BHIM GHIMIRE/REUTERS

Revolutionen når nu Nepals kvinnor

Revolutionen i Nepal fortsätter. Men i dag, några månader efter att folket jagade bort kungen från makten (se SYD-ASIEN 2/06), sker den i parlamentet och inte på gatan.

I månadsskiftet maj-juni satte representanthuset stopp för en av många regler som diskriminerar kvinnor i det övervägande hinduiska Nepal. Från och med nu ska ett barn kunna registreras i antingen mammas eller pappans namn – tidigare kunde barn ej registreras i enbart sin mammas namn. Representanthuset bestämde också att minst 33 procent av alla jobb inom statsförvaltningen ska öronmärkas till kvinnor samt att se över alla lagar som behandlar män och kvinnor olika. Kvinnoaktivister har gjort en lista på 139 lagar som diskriminerar kvinnor.

Nepals kvinnorörelse reagerade med försiktig optimism på representanthusets beslut.

– Detta är mycket bra, men vi måste först se hur det förverkligas, säger **Lucky Sherpa**, talesperson för Nepali Federation of Indigenous Nationalities, NEFIN.

Den förra nepalesiska regeringen lovade att 20 procent av posterna inom statsförvaltningen skulle öronmärkas till kvinnor men trots det är bara fem procent av de anställda kvinnor.

– Det är en bra start. Innan kvinnor kan förvänta sig hälften av tjänsterna måste de utbildas, säger språkläraren **Bhagwati Nepal**.

Men vissa aktivister påpekar att den nya

regeringens löften inte avspeglas i dess sammansättning. Exempelvis är bara en minister kvinna och varken regeringen eller de maoistiska rebellerna har utsett några kvinnliga representanter till de fredsförhandlingar som inleddes ganska snart efter systemskiftet i maj.

De senaste åren har Nepals högsta domstol fattat en rad beslut som minskar diskrimineringen mot kvinnor. Exempelvis har domstolen förklarat aborter lagliga, och förbjudit den sed som säger att kvinnor som har mens inte får bo med sina familjer, utan förpassas till särskilda hyddor.

Men kvinnoaktivister menar att detta inte gör något större skillnad ute på landsbygden – där över två tredjedelar av befolkningen bor. Brist på information är ett stort problem, enligt **Durga Sob**, ordförande för den feministiska dalitorganisationen Fedo. Daliterna står längst ner i det hinduiska kastsystemet.

– Många dalitkvinnor är utbildade, illitterata och omedvetna om sina rättigheter. Det är svårt att nå ut med information om dessa frågor och om kvinnors rättigheter, säger Durga Sod.

En av den nya regeringens första åtgärder var att i mitten av maj tillkännage att världens sista hinduiska kungadöme ska omvandlas till en sekulär stat. Det var ett efterlängtat besked för landets 59 olika etniska grupper, för kvinnor och för dem som har låg kast i den hinduiska hierarkin.

En konsiterade församling arbetar nu på en ny konstitution för Nepal som ska avgöra ödet för landets monarki. Kraven på att införa republik är starka.

Marty Logan/IPS

Protesterna mot USA växer

Militärt motstånd från talibaner hårdnar i södra delarna av Afghanistan

Våldsspiralen vrids vidare uppåt. Fler motståndsmän, fler utländska soldater. Fem år efter USA:s angrepp. Förtroendet för president Hamid Karzai minskar, både i Kabul och bland de internationella uppbackarna. Orsakerna anges vara den utbredda korruptionen, ökande laglösheten och svaga ekonomiska utvecklingen.

Regeringen i Kabul intensifierar sina insatser mot narkotikahandlingen, men har inte ett program som ger de afghanska bönderna alternativ. Opiumbekämpningen berövar i stället många brödfödan. Och resultatet är dåligt – årets opiumskörd i Afghanistan är rekordstor.

Det är främst i södra och östra Afghanistan som talibanerna och andra motståndsgrepp ökat den militära pressen mot de utländska styrkorna. Sedan länge har talibanerna talat om en kommande offensiv under våren och sommaren. Det är det traditionella mönstret striderna i Afghanistan följt ända sedan det sovjetiska intaget 1979.

Natos högste militäre befälhavare i Europa medger att styrkan i angreppen och taktiken "förvånar lite" och vädjar om militära förstärkningar. Före vintern måste Nato ha vunnit märkbara militära framgångar.

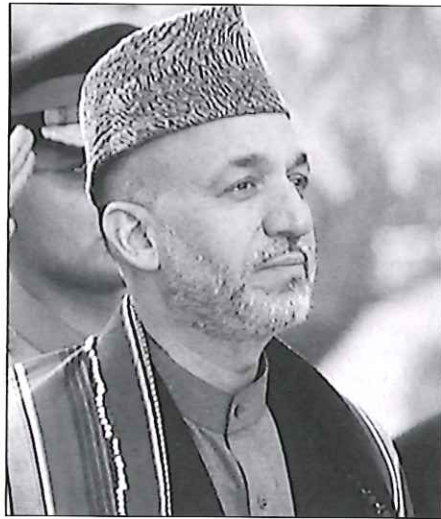
Tvingas till omprövning

De överraskande hårda striderna har fått USA att se över strategin i Afghanistan. Enligt Financial Times förutspår en talesman för Pentagon att man måste se på situationen som en operation för att slå ned ett uppror, snarare än en insats för stabilisering och återuppbyggnad. Men Sverige planerar inte att utöka trupperna:

– Vi kraftsamlar i Afghanistans norra delar genom ledningsansvaret för regionala enheter för säkerhet och återuppbyggnad, PRT, i fyra provinser runt Mazar-e Sharif och bidrar till säkerheten där, säger försvarsminister **Leni Björklund** till Göteborgs-Posten.

I dansk press diskuteras öppet om Nato håller på att förlora kriget i Afghanistan. Orsaken är "bad governance", alltså den afghanska regeringens brist på legitimitet.

Den danska journalisten **Jørgen Dragsdahl** skriver att befolkningen i södra Afghanistan ständigt upprepar: "På dagen fruktar vi regeringen, på natten fruktar vi talibanerna."

Bekymmersamt värre för såväl president Karzai som för de amerikanska trupperna.

De danska styrkorna har varit förlagda i byn Musa Qala. Efter attacker med förluster som följd har danskarna dragits därifrån. I Danmark har tillbakadragandet väckt viss debatt.

Enligt Jørgen Dragsdahl kom det på ett möte för de danska soldaternas anhöriga fram att det knappast fanns något stöd bland den lokala befolkningen för de danska Natostyrkorna.

"Upprors- och terrorgrupper är fortsatt aktiva i hela Afghanistan. Regeringen har inte full kontroll.... Säkerhetssituationen är kritisk i södra och östra Afghanistan, där upprorsgrupperna dominerar av talibanerna. Det sker fortlöpande angrepp och sammanstötningar. Antalet angrepp är markant högre än i resten av landet", skriver Forsvarets Efterretningstjäneste (FE) i en rapport.

Enligt den danska underrättelsetjänsten är motståndet uppdelat på ett stort antal grupper över hela landet och kan ha över 100 000 medlemmar.

Grunden till allt fler afghaners växande vrede är "kriget mot terrorism", i Afghanistan benämnt *Operation Enduring Freedom*. Med återkommande civila dödsoffer, ständiga övergrepp och kränkningar vinner de utländska styrkorna svårigen den afghanska befolkningens sympati.

I samband med en trafikolycka i Kabul i våras som krävde flera dödsoffer och med amerikanska stridsfordon inblandade utbröt våldsamma gatudemonstrationer. Både USA:s militär och afghanska poliser och soldater sköt mot de uppretade demonstranterna.

USA:s militära kampanjer har skördat ett stort antal civila offer, raserat hus runt om i byarna och förödmjukat afghaner i deras hem. President **Hamid Karzais** protes-

ter ignoreras; kränkande kroppsvisiteringar och husundersökningar, bombräder mot byar, allt fortsätter.

– USA har tappat kontrollen, menar **Emmanuel Reinert**, direktör för den brittiska tankesmedjan Senlis Councils.

Enorma summor har använts till stora militära operationer, men efter fem år är södra Afghanistan åter ett slagfält i kriget om kontrollen över landet, heter det i ett pressmeddelande.

Talibanerna har i praktiken återtagit kontrollen i södra Afghanistan. Och framgångarna beror, enligt tankesmedjan, till stor del på felaktiga prioriteringar.

Den extrema fattigdomen har försumrats. Till den förfelade krigföringens effekter har ökande fattigdom gjort att allt fler stödjer talibanerna.

– Jag anser att vi kan tala om ett misslyckande, säger Emmanuel Reinert.

Tankesmedjan är positiv till Natos närvaro men hävdar att den brittiska militära kampanjen i Helmand orsakat laglöshet och svält.

Hoppas få befolkningens tillit

Kretsen kring president Karzai – liksom Washington och Nato-högkvarteret – vill se en bättre samordning mellan USA och Nato. Till Financial Times klagar Karzais stabschef över att det under de gångna åren inte funnits en gemensam agenda. Via presidentens Policy Action Group, med ministrar, militära befälhavare från USA och Nato och ambassadörer från de större länder som har trupper stationerade i Helmand, Kandahar, Zabul och Uruzgan, ska det bli ändring på det.

Den krigförande USA-alliansen anses ha förlorat kampen om befolkningens hjärtan och sinnen, nu ska Nato med britterna i

FOTO: AP

spetsen vinna befolkningens tillit.

– Vi har varit groteskt klumpiga. Vi har sagt att det amerikanerna gjorde fel – nämligen att bomba och attackera byarna – det ska vi göra rätt. Och sedan har vi uppträtt precis som dem, sa nyligen den brittiske kapten **Leo Docherty**, som i sin besvikelse lämnat armén efter tjänstgöring i Helmand.

De brittiska styrkornas framfart i Helmand beskrev han som "ett exempel hämtat ur läroböckerna på hur man sabbar en anti-gerilla insats."

Problemet består: de utländska styrkorna ses som Kabul-regimens förlängda arm. Inte heller i söder, där Karzai har sina rötter, är han i dag särskilt populär.

När de Nato-ledda Isaf-styrkorna – uppemot 19000 man – tar över ansvaret i södra Afghanistan koncentrerar USA sina styrkor – 22000 man – i gränsområdena till Pakistan, från Kunar-dalen i norr till Spin Boldak på gränsen mellan Kandahar och Baluchistan, Pakistan, i syd.

– Inom sex månader måste vi ha visat att regeringen hör till den vinnande sidan, sa den brittiske generalen **David Richards**, Nato-styrkornas överbefälhavare.

Medan Nato ska förstärka trupperna, Pentagon se över strategin och Karzai samordna styrkorna, finns det de som funderar på om det finns andra lösningar än de militära.

En del afghanska bedömare menar rentav att president Karzai med militärt stöd av USA och Nato inte behöver ta de nödvändiga politiska steg som skulle krävas för en traditionell, klanbaserad lösning av de afghanska konflikterna.

Anders Davidson

Moskébombarna i Indien sätter regeringen på prov

De tre bombexplosioner som den 8 september dödade 30 personer vid en moské och en närliggande gravplats i staden Malegaon i den västliga delstaten Maharashtra är en utmaning för regeringens strategier mot terrorism.

Till skillnad från tidigare terrordåd i Indien, däribland attacken mot pendeltågen i Mumbai den 11 juli då 300 personer dödade (*se artikel på sidan 8*), så var bombarna i staden Malegaon riktade enbart mot muslimer. Och tidpunkten för dådet, strax efter fredagsbönen på en speciell dag då framma muslimer minns de döda, bekräftar det.

– Detta pekar naturligtvis mot att anti-muslimska grupper, troligen hinduiska fanatiker, kan vara inblandade, säger **K.S. Subramanian**, pensionerad polis och författare till en rad böcker om strategiskt polisarbete.

– Regeringen måste ta i tu med denna oro för att se till att landets muslimer inte känner sig hotade – i stället för att skylla dådet på militanta islamister på ett reflexartat sätt, säger han.

Omsvängning i skuldfrågan

Precis efter bombdådet verkade även myndigheterna vara inne på dessa tankegångar. Polisen började undersöka kopplingar till den militanta hinduiska gruppen Bajrang Dal, som tidigare legat bakom flera attacker mot moskéer i delstaten Maharashtra, där staden Malegaon ligger.

Men ganska snart föreföll polisen ha återgått till en välkänd strategi – att skylla dådet på muslimska fundamentalister. Detta trots att man inte identifierat eller gripit en enda person.

Den enda anledning myndigheterna har uppgivit för omsvängningen är att den tekniska undersökningen har visat att de sprängämnen som användes vid bombdådet i Malegaon liknar den sammansättning som användes vid terrordådet i Mumbai och ett i annat i Varanasi i våras.

Men experter på sprängämnen säger att det inte finns några bevis på att just militanta islamister skulle ha monopol på dessa sprängämnen.

– De kan köpas av alla organiserade grupper som har tillräckligt med pengar, säger en expert som vill vara anonym. Den hinduiska organisationen Bajrang Dal har en lång historia av våld mot muslimer bakom sig. Gruppen är extremt främlingsfientlig och dess mål är att skapa en rent hinduisk stat i Indien. De senaste måna-

derna har den varit inblandad i en rad våldsdåd i regionen. Det har lett till att många muslimer i Maharashtra känner sig osäkra och rädda.

I hela Indien försummas muslimer av staten och efter generationer av social diskriminering är muslimer generellt mycket fattigare än andra minoriteter i landet. De har också lägre utbildning och färre har jobb.

Underrepresenterade

Trots att 13,4 procent av landets befolkning är muslimer så innehar man bara två-fyra procent av de statliga jobben. Särskilt oroande är deras underrepresentation inom polis och underrättelsetjänst. Studier visar också att det finns färre skolor, vägar och annan infrastruktur i byar och städer där en majoritet av befolkningen är muslimer.

Premiärminister **Manmohan Singhs** regering har erkänt problemet och satt samman en kommitté som ska dokumentera omfattningen av muslimernas underordning och rekommendera åtgärder. Kommittén ska släppa sin rapport i oktober.

Men lika viktigt som att åtgärda diskrimineringen mot muslimer är det att ta it tu med deras känsla av otrygghet – särskilt i ljuset av landets strategier mot terrorism.

I det här sammanhanget är bombdådet i Malegaon mycket viktigt. Om förövarna inte grips och ställs inför rätta snabbt riskerar muslimernas alienation från samhället öka och hindu-militanterna riskerar att bli ännu mera aggressiva.

Redan nu upplever sig många av offren för bombdådet diskriminerade. Släktingar till offren har erbjudits 100 000 rupier, cirka 15 000 kronor, i skadestånd från den centrala regeringen och delstatsregeringen medan offren för bombdåden i Mumbai fick 1,15 miljoner rupier, cirka 180 000 kronor, i kompensation från staten, järnvägen och försäkringsbolagen.

Premiärminister Singh har satt ihop ett 15-punktsprogram som ska förbättra villkoren för landets religiösa minoriteter. Men han måste samtidigt se till att våldet mot muslimer upphör och att rättvisa skipas.

En central fråga är vad regering tänker göra för att skapa rättvisa för offren för massakern i Gujarat år 2002, då 2 000 muslimer mördades. Nästan ingen har åtalats för massakern i delstaten, som styrs av det hindunationalistiska partiet BJP. I det här sammanhanget är bombdådet i Malegaon ett avgörande prov för Singhs regering. Kommer den att säkra de sekulära och pluralistiska principer den säger sig representera?

Praful Bidwai/IPS

Korruption i fokus för dagens gandhianer

I år är det 100 år sedan Mahatma Gandhi lanserade begreppet satyagraha, som betyder att hålla fast vid sanningen och brände sitt pass i Sydafrika som en protest mot ett lagförslag som skulle diskriminera bland andra indier. Gandhi-rörelsen och de så kallade gandhianerna verkar ännu i Indien.

De flesta aktiva gandhianer i dag är pensionärer och det är svårt att sprida idéerna vidare i dagens samhälle där makt och ekonomiska frågor styr individen. Rörelsen var som mest aktiv direkt efter Indiens självständighet 1947, då den ägnade sig åt att i så stor utsträckning som möjligt förverkliga skapandet av självförsörjande småbyar över hela landet. Detta i avsikt att förhindra ett framtida beroende av något slag.

När Indien blev självständigt ansåg Gandhi att det allra viktigaste var att satsa på jordbruk och jordbrukssamhällen, i skarp motsats till Jawaharlal Nehru, landets första premiärminister, som ville driva Indien till att bli ett industrisamhälle och följa i västvärldens fotspår.

– Kanske hade inte Indien i samma utsträckning fått de problem det haft om Nehru i stället hade satsat på jordbruket, menar en av de aktiva gandhianerna i dag.

Många ungdomar är intresserade av att förstå Gandhis idéer om självständiga småsamhällen, men kapitalismens krafter väger mer när det kommer till verkligheten.

Gandhi-rörelsen är i dag splittrad i Indien och man träffas sällan. För en tid sedan anordnades dock en konferens, där gandhianer möttes för att under tre dagars tid diskutera problemen för bönderna i Indien, som ett sätt att bemöta hotet från maoisterna.

Militanta maoistiska grupper använder sig på flera håll i landet av våld för att driva bort rika jordägare från sin mark och sedan fördela den bland de fattiga. De har kallats för Indiens Robin Hood. Målet är att skapa ett kommunistiskt styre, och stödet de får växer sig allt större. Ett argument de använder bygger på Gandhis ord om att människan bör följa moralen, vara beredd att ta dess konsekvenser, och att det är bättre att ta till aktivt våld än att passivt följa något omoraliskt.

Under konferensen i våras deltog gandhianerna aktivt genom tal och diskussioner. Man beslutade bilda ett nätverk från olika distrikt där var och en ska använda sitt kontaktnät för att se hur man kan komma närmare en lösning. Ännu verkar dock inte några gemensamma framsteg ha gjorts i ärendet. Var och en verkar vara för upptagen med sina egna projekt av olika slag som berör andra samhällsproblem.

Vad skulle då Mahatma Gandhi ha fokuserat på i Indien om han levde i dag?

– Korruptionen, säger en av deltagarna i konferensen. Korruption är indirekt det våld som en stat praktiserar på sina medborgare. Det är roten till många av problemen man möts av i dagens Indien.

Självtät har sig uppdraget att medla mellan regimen och maoisterna dels genom möten med ledare inom den maoistis-

Gandhis berömda Saltmarsch gick i repris i fjol

ka rörelsen och dels genom att väcka allmänhetens uppmärksamhet i ärendet genom att skriva artiklar. Hans artikelsamling planerar han ge ut i sommar på telugu, det viktigaste språket i delstaten Andhra Pradesh. Han menar också att korruptionen är en viktig del av problemet. Framstegen går inte fort, menar han, medveten om att det behövs mycket tålamod och tid.

– Hinduer tror att de lever i evighet, därför verkar Indien gå så långsamt fram i utvecklingen.

Nada Jabali

Statsvetare vid Uppsala universitet

Gandhis modellsamhällen fungerar även i dag

Självförsörjning ger mer självständighet, lokalt för miljöns skull och kollektivt för större social trygghet. Idéerna är inte nya – redan Mahatma Gandhi förklarade att han inte hade något nytt att lära världen. Han byggde upp små så kallade ashrams, självförsörjande bysamhällen som folk driver tillsammans. Exploatering var något som Gandhi satte stor prioritet på att bekämpa, och ett sätt att göra så var just genom dessa. "I must not serve my distant neighbour at the expense of nearest", förklarade han.

Private gendom som sådan finns inte, utan allt ägs kollektivt. Här odlar man tillsammans sin egen mat, har ett antal djur för mjölk, yoghurt och ägg och odlar sin egen bomull. Spinnrocken har blivit en symbol för självförsörjning och kommer från det

att man spinner sin egen tråd och väver tygstycket till sina kläder själv. Man ska inte vara beroende av någon utomstående för att kunna överleva, och man fokuserar på att göra de nödvändigaste nyttigheterna tillgängliga så att färre känner behov av att flytta in till städerna.

Självständiga enheter

Gandhis modellsamhällen ska vara självständiga både politiskt och ekonomiskt. I de försök man gjort i Indien till att bygga upp sådana har beroendet av staten varit obetydligt. Byråden fungerar som lokala regeringar, som ser till medborgarnas intressen. Decentraliseringen av makten kommer alltså närmare det demokratiska idealet.

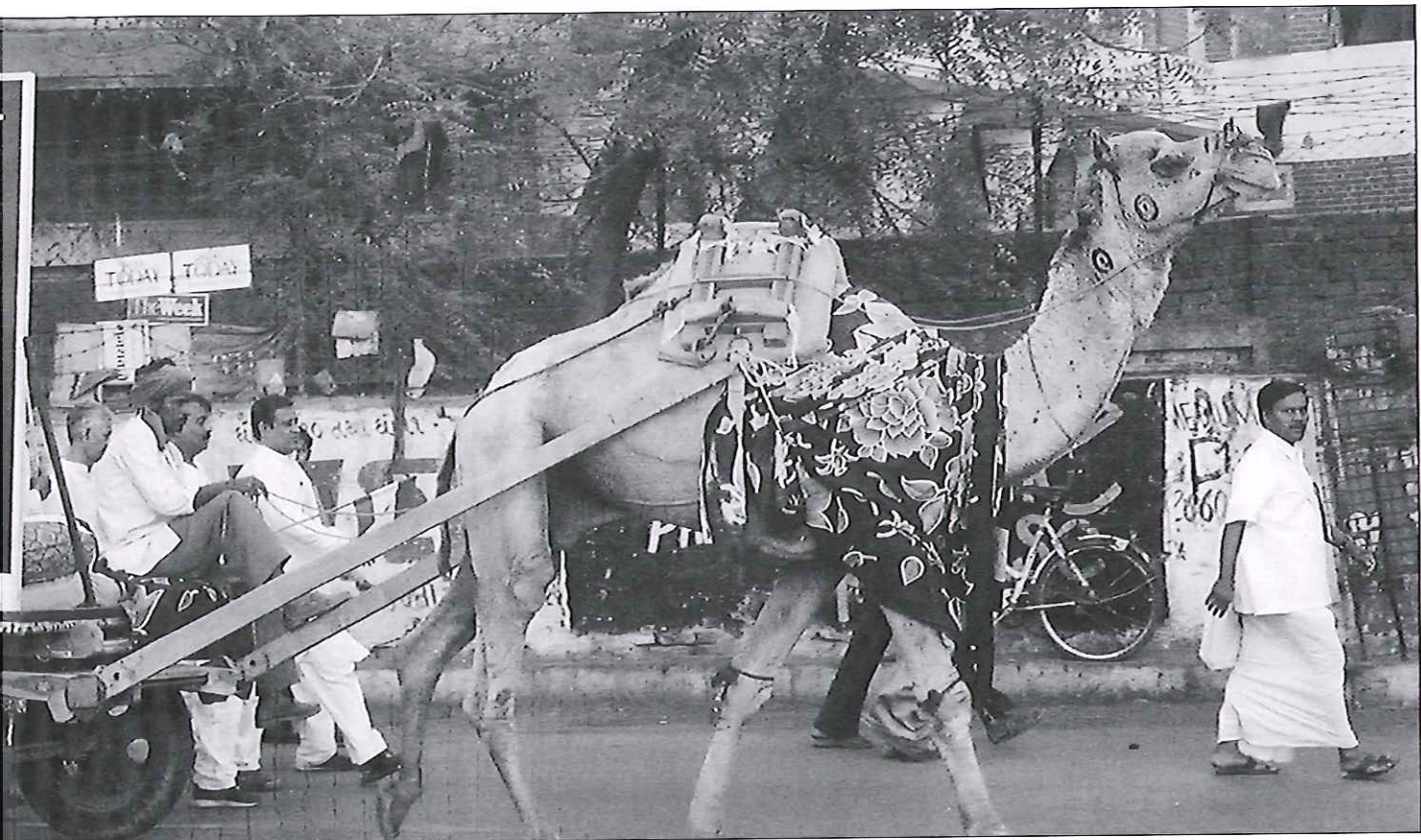
Man skapar en stark grund för att bemö-

ta olika problem som uppstår, genom att man på ett redan tidigt stadium kan lösa dem. Vad gäller ekonomin så har varje by en gemensam kassa som delas lika bland medborgarna. Inkomsterna blir högre per individ när dessa arbetar i grupp jämfört med när var och en arbetar för sin egen del.

Gällande arbetslösheten tar maskiner och industri i det moderna samhället jobben från människorna, och därför bör de begränsas därefter. Dessutom skapas ett effektivt socialt trygghetssystem där varje medborgare har sin plats och var och en tar sitt eget ansvar.

Gandhi var mest känd för sina idéer om icke-våld och det är redan här det börjar, hos individen och hur den agerar med omvärlden, med natur och allt levande. Grunden är självrespekt och det får man

innet efter mahatman skattas högt i Indien.

FOTO: ZAC O'YEAH

Gandhi i unga år.

genom att bli en fri och moralisk människa.

Dessa samhällen har bra utgångspunkter för att man som människa ska kunna leva i icke-våldslig anda, och de ger långsiktiga lösningar till många av våra samhälleliga och miljömässiga problem av i dag. Frågan är bara till i vilken utsträckning det faktiskt är möjligt, vilka metoder som kan användas och hur önskvärt det är från medborgarnas sida?

Nada Jabali

Fira ickevåldets triumfdag 11 september

En av de viktigaste händelserna i mänsklighetens historia inträffade den 11 september. Denna dag för 100 år sedan ställde sig muslimen **Sheth Habib** upp på Imperieteatern i Johannesburg i Sydafrika. Han vägrade i Guds namn att följa de nya rasistiska passlagarna och uppmanade andra att göra detsamma. Han var en modig människa som vågade sätta sig upp emot överheten.

Hinduiske **Mahatma Gandhi** beskrev själv hur han och tusentals andra i Sydafrika följde Habibs exempel och med kollektivt ickevåld trotsade makten. En kamp började som skulle fälla det brittiska imperiet och till slut också rasismen i Sydafrika.

Många andra som den kristne **Martin Luther King** och den homosexuella kommunisten **Bayard Rustin** följde också föredömet att med kollektivt ickevåld och civil olydnad göra motstånd och ändra på den rådande ordningen i kampen för de svartas befrielse i USA.

Habibs uppmaning på Imperieteatern 11 september 1906 är väl värd att fira. Även i dag kämpar folkrörelser i alla delar av världen vare sig de inspireras av religiös tro eller värderingar på annan grund med ickevåldet som det främsta medlet.

De kan ibland som **Nelson Mandela** och ANC i Sydafrika bli tvingade att också ta till våld när den rådande ordningens beslutsfattare med våld upprätthåller en orättvist samhällssystem. Men för både ANC och alla folkrörelser som kämpar för ett

bättre samhälle är den främsta vägen det frivilliga arbete som genomförs av många i vardagen. När det behövs genom att strejka, ockupera eller på annat sätt med ickevåld motsätta sig makthavare. Om nödvändigt även när det innebär att ta till civil olydnad som Habib gjorde.

I en tid med växande globala klyftor och miljöförstörelsernas hot mot hela mänsklighetens överlevnad är den moderna folkrörelsetradition som Habib startade aktuell också i dag. I alla tider har makthavare sökt stämpla protesterande folkrörelser som brottsliga eller våldsverkare. Gandhi sågs som kriminell och en galen fakir, Mandela som en kommunist och terrorist.

Genom att framställa de som ifrågasätter den rådande ordningen på ett hotfullt sätt söker de som har makten att stoppa en förändring.

Icke-våldet är i längden mer betydelsefullt än våldet. Lidandet under den USA-inspirerade militärkuppen i Chile 11 september 1973 eller al-Qaida-attacken på World Trade Center i USA 11 september 2001 kan inte glömmas bort. Men den konstruktiva insatsen som muslimen Habib stod för måste nu uppmärksammas. Han inspirerade till en kamp för befrielse i alla delar av världen som sparat miljoner människors liv. Det är dags att nedmontera falska hotbilder och lyfta fram den civila olydnadens och ickevåldets 11 september.

Tord Björk

aktiv i Miljöförbundet Jordens Vänner

Här överlämnas konstitutionen till Bhutans folk

Men öppen kritik av innehållet finns det i praktiken inte mycket plats för

Bhutan är världens sista kvarvarande Vajrayana-buddhistiska kungarike, och förmodligen det enda land i världen som ännu inte har skriven konstitution. Detta kommer emellertid att förändras när landet nu håller på att skriva en sådan. Winnie Bothe var närvarande när konstitutionsförslaget överlämnades till folket i Bhutans minsta distrikt, Gaza.

Luften är tunn och kylslagen denna morgon när molnen rör sig fram och tillbaka lik en ridå som avslöjar bergens majestätiska toppar. *Dzongen*, ett kritvitt högt beläget fort som är huvudsäte för administrationen och munkväsendet i distriktet, reser sig ovan molnen och högt över byn.

Alla samhällets toppfigurer har samlats, administrativa och religiösa ledare såväl som de folkvalda representanterna. Efter som evenemanget försiggår inom dzongens område följer alla *Driglam Namzha*, etikettsreglerna avseende den traditionella och mycket formella klädedräkt som är ett påbjudet krav på alla platser i Bhutan där den nationella flaggan är hissad.

Respektfull klädsel

Kvinnorna bär en tvådelad dräkt som heter *kira*, och männen bär *gho* – en knälång dräkt som liknar en morgonrock. Över axlarna bär kvinnorna ett *rachu*, ett handknutet band, och männen bär en *sjal* som kallas *kabney*. Dessa bärs för att visa respekt för dzongen, som representerar staten och kungen. Färgerna på männens *kabney* visar i sin tur deras position i samhällshierarkin.

Alla ledarna ställer sig förväntansfullt i en lång rad. Kort därefter marscherar guvernören **Dasho Dzongdag** högtidligt fram genom gruppen med dzongens svärd dinglande ned från bältet. Folk stiger respektfullt ett steg tillbaka och bugar alltmedan de sträcker fram sina *kabneys* och *rachus*. **Dasho Dzongdag** är distriktets administrativa ledare och den adliga titeln *dasho* föl-

jer med hans ställning.

Processionen rör sig in i templet där munkarna utför sina uråldriga ritualer. Bönerna sätter i gång, ledda av **Lem Nenten**, den högsta laman i munkorden. Han mässar med djup stämma. På väggen är målat 1 000 Buddha-figurer. Heligt vatten, ris, te och delikatesser liksom fem-ngultrum-sedlar delas ut medan bönen fortsätter. **Dasho Dzongdag** tar till orda:

– Kungen har proklamerat att konstitutionsförslaget ska läsas upp. I dag presenterar vi detta välgjorda dokument för medlemmarna av distriktskommittén. Detta är den kungliga regeringens ädla tanke. De folkvalda representanterna (*gups* och *chimis*) ska läsa och förklara konstitutionen för folket... så att inte folket må hysa tvivel om negativa effekter av konstitutionen. Kungen kommer själv att besöka alla *dzongkhags* (distrikt) och för folket tala om konstitutionen. Folket måste ge feedback till kungen under dennes besök.

Uteslutna från deltagande

Således förbereder den regerande eliten sig på att ge avkall på vad man betraktat som 100 år av trygg monarki – som har säkrat Bhutans överlevnad – och i stället inleda en process mot ökad demokratisering, som man mestadels förknippar med olikheter, interna maktstrider och etniska konflikter.

Arbetet på den nya författningen har pågått sedan 2001. I ett första skede skrev en kommitté sammansatt av kungen ihop ett konstitutionsförslag. I andra skedet gick förslaget till kungen för revision, och nu i den avslutande fasen ska det diskuteras med befolkningen.

Ytligt sett förefaller processen kring konstitutionen demokratisk. Men jämför man med demokratiseringsprocessen i det afrikanska landet Benin, där demokrati infördes efter sammankallandet av en nationell konferens, handlar det i Bhutans fall i inledningsfasen om en sluten process, utan offentlig debatt, som försiggått inom en snäv krets primärt utvald av kungen.

Intressantast att notera är vilka krafter som utestängts från deltagande. Först och främst är en hel folkgrupp – *lotshampas* av nepalesisk härkomst, som är mera medve-

Nya konstitutionen överlämnas till de folkvalda röd strimma är *gup*, lokal administratör.

tandegjord och demokratiskt sinnad – utesluten. Därefter kommer den intellektuella eliten som studerat i utlandet och därför är mera intresserad av demokrati – inte heller dessa människor är representerade. Och slutligen är de demokratiska organisationer och partier som verkar i exil utestängda. Därigenom saknar sålunda de demokratiska krafterna i Bhutan till övervägande delen representation i författningskommittén.

På remiss till folket

I den avslutande fasen skall alltså konstitutionen diskuteras med befolkningen. Författningen har lagts ut på Internet och kungen reser runt i landet för att förklara och diskutera. Frågan är dock huruvida processen i detta skede ger utrymme för verklig kritik. Jag var på plats när befolkningen i Gaza-distriktet fick konstitutionsförslaget överlämnat till sig av *chimen*, den folkvalda representanten till nationalförsamlingen, och de lokala representanterna gavs order om att sätta sig väl in i

representanterna. Deras rang avspeglas i färgerna på deras sjalar. Vit sjal med blå strimmor är chimi, parlamentsledamot. Vit sjal med

FOTO: WINNIE BOTHE

förslaget och förklara detta vidare för befolkningen. Chimin sade:

– När ni får er kopia så ska ni inte förvara det i något kassaskåp, utan i stället läsa det grundligt och förklara texten för folket. Kungen kommer senare att besöka *geogen* (distriktet) och diskutera det med er och höra om folket förstått konstitutionen. Människorna måste förstå innebörden och om kungen ställer frågor ska de kunna redogöra för det inför honom. Om inte så förefaller det som om ni inte förklarat det tillräckligt för folket. I så fall tvingas ni och jag ta en debatt om detta.

En gammal man svarade då:

– Ansvaret vilar till en början på *tshogpas* (de folkvalda representanterna på lägsta nivå), därefter på *gups* och *chimis*.

På detta följde informella skämt om hur *tshogpas* kan fås att förstå konstitutionen:

Tshogpa 1: "Om ni inte begriper, förvänta er inte att papperet kommer att flyga ner från himlen!"

Allmänt skratt i salen.

Tshogpa 2: "Om ni inte begriper, drick i så fall rejält och läs sedan!"

Åter allmänt skratt i salen.

Manlig representant: "...Eller stoppa det under kudden och sov på det!"

Ännu mera skratt.

Mot slutet av mötet fick byborna lämna sina fingeravtryck för att attestera sin närvaro, och därmed undgå böter motsvarande en dagslön.

Skjuter över målet

Överlämnandet av konstitutionen till lokalbefolkningen visar på flera saker. För det första att när kungen har sagt att befolkningen ska förstå och därefter diskutera författningen ses detta som ett kommando som skall utföras oavsett det möjliga eller omöjliga däri.

Processen runt omkring konstitutionen är en process i vilken befolkningen är tvungen att delta, och inte något man deltar i på grund av engagemang. Man kan därför i den brittiska utvecklingsforskaren

Uma Kotharis anda (i hennes bok "*Participation: The new Tyranny?*", Palgrave Macmillan, 2001) fråga sig huruvida deltagandet i författningsprocessen symboliserar frigörelse eller en ökad maktutövning i form av kontroll över byborna.

För det andra visar mötet på att det finns en utbredd brist på vilja att ta på sig kungens ansvar. Detta har sina naturliga orsaker. Distriktets högste ansvarige för utbildningsfrågor (*District Education Officer*) samt vice skolinspektören anförtror mig båda att ingen på mötet förstår vad som står i författningen, än mindre klarar de att läsa den engelska versionen.

Det är således att skjuta över målet att tro att *chimis* och *gups* med några få års skolgång bakom sig, skulle klara att läsa konstitutionen. Och naturligtvis utgör detta ett ännu större problem i östra och södra Bhutan där *dzonghka* – elitens språk som konstitutionen är skriven på – inte utgör modersmål för människorna som lever där.

VÄND!

Samhällets alla centralfigurer i distriktet deltar i ceremonin när konstitutionsförslaget överlämnas till folket. De är alla klädda i traditionella Namzha. Guvernören (Dasho Dzongdag) bär röd sjal, ett tecken på hans höga rang.

FORTS.

Därför skickar dessa "kaninen" vidare till tshogpas, som i sin tur till största delen är analfabeter.

Även om själva konstitutionsförslaget under processens gång gjorts enklare kommer detta förmodligen ändå bara göra det läsbart för den nationella eliten, medan resten av befolkningen förvisas åt mörker. Och eftersom Bhutan fortfarande i mycket hög grad är isolerat från omvärlden får konstitutionsförslaget heller ingen mening, då ord som demokrati inte betyder någonting.

Vädjar för kungens ställning

En sak har befolkningen dock förstått, nämligen att konstitutionen tar ifrån kungen hans makt, i all synnerhet eftersom han beslutat sig för att abdikera (till förmån för sin son) den dag konstitutionen träder i kraft. I ett land där kungen av en stor del av befolkningen fortfa-

rande jämställs med **Buddha** och för de allra flesta med deras föräldrar, är just denna fråga något som befolkningen kan förhålla sig till.

Därför dyker det ständigt upp ändrings-synpunkter vid folkets diskussioner om författningen med en bön till kungen om att han ska stanna kvar vid makten. Man skulle ju inte heller frivilligt acceptera att Buddha eller ens föräldrar skulle frånträda sina roller.

Kritik av innehållet i författningen finns det däremot inte stor plats för. I ett land utan yttrandefrihet och där kungens ord är lika med lag ser de flesta intellektuella utgången som given på förhand. Som en bhutanesisk intellektuell uttryckte saken: "Ridån går upp, scenen är förberedd och skådespelet kan börja."

Dock, där det finns makt finns det också motstånd. Finns det ingen plats för öppen kritik kan missnöje yttra sig i form av humor, som i bybornas fall ovan där man använder

sig av humor som ett vapen riktat gentemot en omöjlig uppgift.

Men ännu anmärkningsvärdare är den utmaning som en gammal man med hörselhandikapp bjuder systemet. Under befolkningens diskussion med kungen i huvudstaden Thimphu reste han sig och gick upp till talarstolen. Han bockade vördnadsfullt på huvudet inför kungen, men inte alls på det mycket djupa sätt som föreskrivs i Driglam Namzha. Därefter lade han fram sin fråga som gällde huruvida författningen hade några bestämmelser om hur många fruar som kungen får lov att ha.

Ställde tabubelagd fråga

Med denna fråga bröt han mot det offentliga tabu rörande kungens fyra hustrur, och mitt i sin oskuld rör frågan djupt ner i befolkningens missnöje med den informella maktstrukturen, och den stora makt som genom denna ligger hos kungens utvidgade familj.

Bhutanesiska dräkter, såsom föreskrivs i Driglam

FOTO: WINNIE BOTHE

Alla i salen höll tyst, men stämningen lättade när kungen började le och svarade att hans val av fruar är ett personligt beslut.

Emellertid definierar den nya författningen den blivande kungafamiljen såsom enbart bestående av nuvarande kronprinsen och dennes närmaste familj – och häri ligger kanske den största betydelsen i konstitutionsförslaget.

Winnie Bothe

Forskare i statsvetenskap vid Danish Institute for International Studies, DIIS, i Köpenhamn. Hon har tillbringat sju månader i Bhutan som del av ett projekt rörande politisk decentralisering.

Översättning: Lars Eklund

Nästa nummer: Winnie Bothe om hur Bhutans nya författning svarar mot förväntningarna på en konstituell demokrati

FOTO: HÅKAN WAHLQUIST/ETNOGRAFISKA MUSEET

Bhutan-höst i Stockholm

Bhutan är verkligen i fokus i Stockholm i höst. Två separata utställningar, en på Etnografiska museet och en annan på Östasiatiska museet, pågår samtidigt.

Utställningen på Etnografiska museet har namnet "Bhutan – borgarnas och klostrens rike i Himalaya" och har sammanställts av museets curator för de asiatiska samlingarna **Håkan Wahlquist**, som reste i Bhutan i våras. Nytagna fotografier (*se hans bågskyttebild ovan*), unika textilier, dräkter och föremål såväl ur museets egna som ur privata svenska samlingar ger en god bild av Bhutans skyddade natur, arkitektur, kulturarv och buddhistiska tradition.

Utställningen visas i samarbete med Svensk-Bhutanesiska föreningen, och vid invigningen den 25 augusti deltog Bhutans Sverige-ambassadör **Sonam T Rabgye** (stationerad i Schweiz).

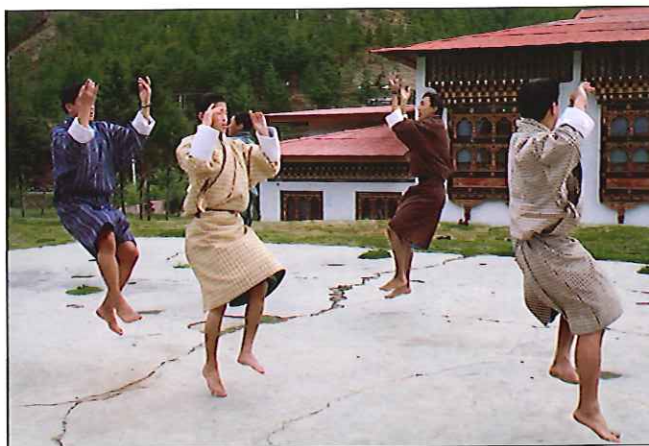

FOTO: CHRISTINA SJÖGREN/ÖSTASIATISKA MUSEET

Utställningen på Östasiatiska museet heter "Bhutan – åskdrakens land i förvandling", i vilken fotografen **Christina Sjögren** och journalisten **Ewa Jacobsson** ger sina perspektiv på utveckling och demokrati i Bhutan. Den består av fotografier (*som den ovan*), texter och bildspel, och fokuserar på människors vardag och tankar i ett land som befinner sig i förändring.

Båda utställningarna pågår till den 26 november.

Lars Eklund

Något har hänt...

Per J Andersson drar ett djupt andetag i nya New Delhi

Mär är vimlet? Var är husen? Var är staden? Förbryllad ser jag ut genom de bruntonade rutor på Ambassadortaxin som just lämnat morgondimman vid de daggfuktiga fälten vid flygplatsen, och nu skumpar på pampiga huvudstadsboulevarderna omgivna av rhododendron och snurrar genom prydliga skryttrondeller med blomplanteringar i mitten.

Den ökända morgondimman! Den som brukar försena flygtrafiken till och från Delhi och är ett samtalsämne över hela Indien. Tevenyheterna brukar visa bilder på Delhidimman när den är som tätast. Då suckar Indien igenkännande: samma väder varje vinter! Men nu tunnans dimman ut och i det allt mer transparenta diset tar Indien form: trippar grå bufflar, knattrar sicksackande mopedrikskor, vandrar uniformerade skolbarn hand i hand. Män på huk inlindade i bruna filter värmer sig runt löv- och skräpbrisor. En matt, vit solskiva som sakta gulnar, andedrakter som bildar ångplymer, teglas som ryker, en ko som råmar.

När taxin kör genom Central Ridge, stadens skogsreservat halvvägs mellan flygplatsen och centrum, hoppar tjittrande makakapor ut ur buskarna. Så nära, så nära att jag skulle kunna sträcka ut armen och klappa deras ludna axlar.

Skog, bufflar och apor? Jag börjar tvivla på att jag befinner mig i huvudstaden i världens näst folkrikaste land. Men några minuter senare kör taxin genom basaren Karol Baghs slitna vitgrå stadskvarter. Vi hamnar mitt i kaos-Indien: en svårlost trafikknut omgiven av böljande folkströmmar och trottoarer belamrade med mjölsäckar, bildelar, resväskor och kläder.

Trött på alla förlegade bilder av Indien

Som redaktör för Vagabond - där jag har jobbat sedan tidningen startades 1987 - slås jag ofta av hur förlegade bilder svenskar har av utomeuropeiska länder.

Varför handlar till exempel så många Indienartiklar om extremt religiösa, extremt fattiga och extremt rika, om katastrofer, absurditeter och kuriosor.

Jag reste till Indien första gången 1983 och tre år senare slog fotografen Mikael Lind-

ström följde. Därefter har vi rest till Indien praktiskt taget varje år för att skriva reportage i Vagabond och andra tidningar.

Under 1990-talet började Indiens medelklass växa - en förändring som knappast alls skildrades i svenska tidningar. Därför började vi göra reportage om den indiska medelklassen.

För fyra år sedan bestämde vi för att skriva och fotografera en bok om om just detta: om Indien mellan ytterligheterna,

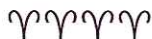
om det vardagliga medelklass-Indien. Boken kom i augusti på Alfabeta förlag och heter Moderna Indien.

Förutom att jobba på Vagabond jobbar jag extra för TT utrikesdesk och gör kommentarer om Indien för Obs i Sveriges Radio P1. Mikael Lindström jobbar för närvarande på en utställning och en fotobok om männen för och hand och till fots drar rikshor i Kolkata.

Per J Andersson

Taxin lirkar sig ur trasslet och glider vidare mot huvudstadens mitt. Plötsligt bryter solen igenom. Under en blå himmel ser jag de slitna antikinspirerade kolonnerna i arkaderna runt Connaught Place, britternas sista koloniala dröm, omgiven av solkattglittrande skyskrapor i glas och stål, nutidsstaden.

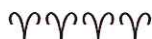
När jag kliver ur taxin och tar ett djupt andetag anar jag att något hänt.

Smattrande trummor och en ostäm däsingsorkester i otakt med sig själv. Jag sitter på ett utekafé tillsammans med ett gäng israeliska hippier i Paharganj, basaren i skarven mellan Old och New Delhi, när processionen drar förbi. Det är redan mörkt. Svettiga män bär tunga gjutjärns- och glaslampor på sina axlar. Alla lamporna sitter ihop med en blå elsladd. Om en sacker efter blir det tvärstopp för alla. Längst bak puttrande elgeneratorer; oljiga monster på vagnar med ojämna trähjul, som mer linkar än rullar fram, som får mig att undra vilket århundrade jag hamnat i - längre och längre in i basarens snabbt tickande hjärta.

Män utklädda till gudar och gudinnor; glittrigt sminkade, kropparna prydda med tusen paljetter, guldfärgade diadem i håret, sittande på silverglänsande troner.

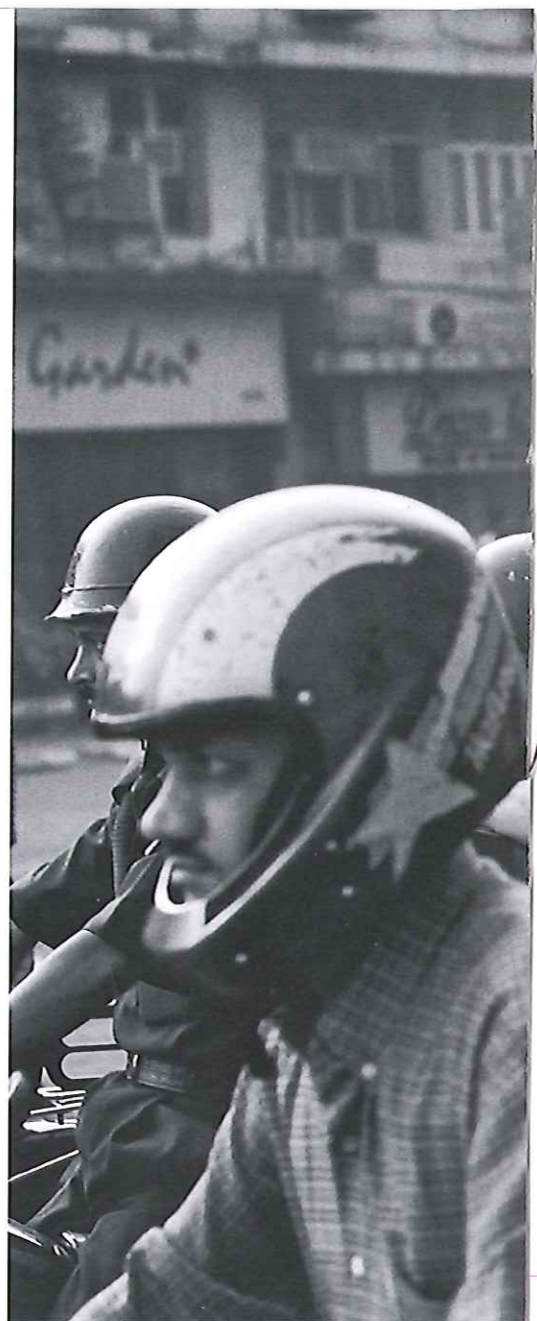
Det är sista kvällen på Durga Puja, festivalen till Durgas ära. Durga, den grymma hämndens, och den ljuva återupprättelsens gudinna. Durga, en passande gudinna för Delhi, staden som länge var uträknad och betraktad som passé, förstörd och hopplös, men som några år in på det nya årtusendet fått ny lyskraft.

Länge betraktades Delhi som en taktisk undanmanöver och en avkrok.

Britterna beslöt 1911 att flytta huvudstaden från det politiskt oroliga Calcutta, där bengalerna börjat protestera mot kolonialväldet, till det feodala lugnet i Delhi.

Men gamla Delhi dög inte för britterna.

Det muromgärdade Shahjahanabad, döpt efter mogulhärskaren **Shah Jahan**, med moskén Jama Masjid och palatset Red Fort, var för gytrigt och arkitekturen för orientalisk.

Lord Stamfordham, George V:s privata sekreterare, beskrev sin kungs syn på den nya huvudstaden så här: "Vi måste låta [indierna] för första gången få uppleva styrkan i den västerländska civilisationen".

Uppdraget att uppföra New Delhi gick till den brittiske arkitekten Edwin Lutyens som ritade en pampig boulevardstad några kilometer söder om gamla Delhi. En stad med antika förtecken, med låga byggnader, parker och rondeller. En stad med en arkitektur som blickade bakåt (antiken) och en stadsplan som blickade framåt (bilismen). Gatorna planerades på tjugotalet när privatbilism knappast fanns i Indien, men klarar ändå skapligt av att svälja de nästan fyra miljoner fordon som finns i Delhi i dag.

I kontrast till världens alla kaotiska mångmiljonstäder, som växt fram organiskt, finns det bakom New Delhi en tydligt urskiljbar plan. En plan som knyter

I det allt mer transparenta diset tar Indien form. Människor överallt. Till fots, på knattrande mopedrikskor och på motorcyklar.

samman gammalt och nytt. Du kan stå i mogulernas Red Fort och i en rak linje mot sydväst se britternas Connaught Place, Hotel Imperial och presidentpalatset. Du kan flyga över stan och se att vägarna är dragna i hexagonmönster, snyggt där uppifrån och på kartor, men ett mönster som gör att man tappar riktningen och promenerar vilse.

Stadsmuren runt Old Delhi fick vara kvar för att markera gränsen mellan österländskt och europeiskt. Indisk medelklass kunde britterna tänka sig att bjuda in i sina tjänstemannakvarter, men indiska coolier, tjänare, daglönare och andra trashankar fick helst dväljas i sin egen smuts och misär. Eller som **Edwin Lutyens** uttryckte det: muren behålls för att skydda "New Delhi från rättorna i Old Delhi".

New Delhi skulle bli en huvudstad värdig ett imperium, en huvudstad som Storbritannien kunde briljera med. Därför byggdes maktens centrum med helt andra förtecken än resten av staden. Vicekungens palats (numera presidentpalatset) fick en jättes proportioner. Paradgatan

Rajpath (Kungsgatan), blev flera kilometer lång och omgavs av vida fält tänkta för parader och uppvisningsexercis. Och den pampiga triumfbågen India Gate i paradgatans andra ände byggdes för att utstråla segervisshet. Alltsammans skulle få europeiska makt demonstrationer som Schönbrunn och Versailles att blekna.

År 1931 var allt klart och politikerna och tjänstemännen flyttade in. New Delhi förklarades officiellt för huvudstad i juveln i imperiets krona, det brittiska Indien.

New Delhi blev vad Berlin ville bli, men inte hann. **Albert Speer**, **Hitlers** arkitekt, tog intryck av Edwin Lutyens när Tredje riket skulle bygga sin imperiehuvudstad åren före kriget. Både Speer och Lutyens dyrkade klassicismen, de långa raderna av kolonner, de överdimensionerade marmortrapporna och statyerna av djur som representerar fysisk styrka: elefanthuvuden, liggande lejon och enorma örnar med utsträckta vingar.

Det finns "något fascistiskt, till och med nazistiskt över imperiestaden Delhis fantastiska akropolis", skriver **William**

Dalrymple i *City of Djinns – a year in Delhi*. "[Det brittiska] imperiets Indien, fascisternas Italien och nazisternas Tyskland tillhörde alla jämförbara världar. De var alla på olika sätt auktoritära ... de byggdes med myten om rasöverlägsenhet som grund och uppehölls med våld."

I presidentpalatsområdet i New Delhi, fortsätter William Dalrymple, "precis som i det fascistiska Milano eller i det nazistiska Berlin, har det individuella förlorats; proportionerna är inte mänskliga, utan super-mänskliga, inte nationella, utan super-nationella, det är, med ett ord, imperialistiskt".

Det nybyggda ståtliga Delhi var granne med vildmarken. Flockar av sjakaler letade sig in i bostadsområdena och åt sopor. Hundratal hjortar betade där Indira Gandhi International Airport nu ligger. I villaträdgårdarna ringlade ormar. Och enligt en tidningsnotis från trettioalet sikades en tiger nära presidentpalatset.

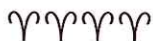
När Indien blev självständigt 1947 förblev Delhi med sin svulstiga maktarki-

VÄNDI

FORTS.

tektur landets politiska centrum, staden där man gjorde politisk karriär. Men allt annat som förknippades med modernitet och framsteg började snurra runt Bombay och andra miljonstäder längre söderut. New Delhi blev en stillastående avkrok i en föränderlig värld.

Old Delhi. Jag snurrar som en dansande dervish genom strömmen av cykelrikshor, muslimska män med virkade kalotter och skottrar vars tutor hackar stympat, liksom kvävt "Fnrp, fnrp, fnrp".

Framför ännu ett hål i väggen som är en kombination av moskéns socialbyrå och kvarterets bageri finns en disk i ögonhöjd och där bakom sitter två män i vita linnen och med korslagda ben och kavlar parantahbröd bredvid pyramider av staplade degklumpar.

Framför dem på gatan, med förväntansfulla blickar, balanserar 30 hukande, fattigt klädda män på hämlarna i en perfekt symmetrisk rektangel, raka led i alla riktningar, som om de repeterade för någon spektakulär avantgardistisk happening.

Jag driver förbryllad, oförmögen att förstå ens hälften av alla tecken och gester och mönster, genom ett hav av nyfikna blickar och förvånade ansiktsuttryck medan Jama Masjids minareter mässar entonigt och ihålligt och hela Old Delhi skälver av liv.

Jag traskar förbi hundra svarta järnfat där kycklinglår, bitar av lammkött och panerad fisk kokar i glansig, gul olja. Jag blinkar irriterat och viftar mig igenom frityroset och childofterna som svällande driver längs Kasturba Hospital Marg.

Fyra dreglande barn i rullstolar av tunna järnrör med flagnande pastellgrön färg; deras förtvinade ben och tunna röster som lå-

ter som om de när som helst ska tona bort för alltid: "Rupie, baba, rupie ...".

Låga järnburar packade med levande kycklingar. En burdörr som slits upp, en kyckling som hastigt möter döden i form av en bred, blänkande kniv och blodet från den avskurna halsen, blodet som sprutar ut på trottoarens stenplattor.

Rännstenens svarta, trögflytande avlopp med hönsfötter som sticker upp, som ur en mycket billig soppa.

Och den galne mannen i trasiga, svarta kläder, kungaspira i handen och ett vidöppet, vansinnigt lyckligt leende i ansiktet, som knycker fram i en haltande gång mot strömmen av tusentals människor, mot all sans och vett, tillbaka mot Chawri Bazaar.

Old Delhi är en flod av andedräkter, matdofter och barfotatramp. Jag trampar i sviktande mjuk halm, hör bråkande får, känner doften av ull och urin, men kan bara svagt ana de tunna männen med sina bara överkroppar och bandanas runt huvudena, som vilar på sina parkerade cykelrikshor, som en morgondröm man kämpar för att behålla men som sakta tonar bort.

Men glöden från deras cigaretter förblir knivskarpa ljuspunkter, som dansande eldflugor i Old Delhi-natten.

När jag låter den svala nattluften strila genom näsborrarna slås jag av att den inte luktar lika illa som den brukar.

– Lutyens var en briljant arkitekt.

Madan Mahatta har jobbat i familjens fotoaffär och studio vid Connaught Place sedan han kom tillbaka från sina fotografistudier i England 1954. Samma år som han kom hem blev han först i Indien med att framkalla och kopiera färgbilder, vilket gett honom viss status.

– Lutyens gjorde vägarna så breda att de

fortfarande, 70 år senare, klarar av trafiken. Vilket framåtblickande! säger Madan Mahatta, där han sitter och gungar på en snurstol av nött trä bakom ljusbordet; tumarna instuckna innanför de breda hängslena, en ljungande blick ovanför kanten på de rektangulära läsglasögonen som hänger på nästippen, luppen i en läderrem runt halsen.

Connaught Place är en jätterondell med stadens centralpark i mitten, tre rondellgator som tre satellitbanor snurrande runt omkring, och sex spikraka boulevarder, som strålar ut från mittpunkten.

Connaught Place, eller Rajiv Chowk som är det nya officiella namnet, var då som nu New Delhis självklara mittpunkt. Sedan jag kom till New Delhi för första gången 1983 är det mycket i staden som förändrats, men Connaught Place – ritat av en annan brittisk arkitekt, **Robert Tor Russel** – har trots den nya tunnelbanan och de nya snabbmatställen och kaféerna behållit sin ursprungliga karaktär. Bågformade tvåvåningshus med flagnande vit färg, murriga arkader avskärmade med kolonner och bambujalusier, restauranger med mässingsdörrar och uniformerade kypare och affärer med mörka, patinerade träpaneler på väggarna.

– Alla restauranger som fanns 1954, de finns fortfarande och ser likadana ut inuti. Är det inte fantastiskt? säger Madan Mahatta.

I mitten av sjuttioalet, under de två nervösa, skälvande åren när demokratin var hotad i Indien, städades Delhi.

I juni 1975 hade Indira Gandhi utlyst undantagstillstånd. Pressen censurerades, oppositionspolitikerna fängslades, fackföreningarna kuvades och Delhi tapetsrades med maoistiskt klingande slogans som "A small family is a happy family", "Be Indian, buy Indian", "Work more, talk less" och "Work is worship". Besluten togs inte längre under regeringssammanträdena eller i parlamentet. **Indira Gandhi** hade förskjutit makten till sin egen närhet: till The Prime Minister Office, PMO, och till kongresspartiets ungdomsförbund, där hennes yngste son, **Sanjay Gandhi**, härjade. Ungdomsförbundet ledde steriliseringskampanjen (en transistorradio som belöning för dem som var beredda att sterilisera sig) och uppreisningen av slummen i Delhi.

Den vitala indiska demokratin som under premiärminister **Nehrus** tid gjort sig känd för en viss fingertoppskänsla för läget i landet hade på bara några år samlats hos en självsvåldig grupp av Indiras egna hovadjudanter, styrda av rykten och ängsligt smicker.

– Oppositionspolitikerna, intellektuella och journalister klagade på undantagstillståndet, säger Madan Mahatta. Men vanliga människor gillade de där åren. Delhi be-

På väg till tillbedjan.

hövde en stark hand. Det var ju slum överallt. Allt rensades, folk steriliserades. Sanjay gjorde så mycket gott för stan, men tidningarna bara klagade om brott mot mänskliga rättigheter och sånt skit. Det hände ju saker. Det var det viktigaste.

Indira Gandhi omgav sig med illa upplysta medarbetare. Det blev hennes fall. 1977, två år efter att undantagstillståndet införts, utlyste hon nyval för att få förnyat stöd för sin auktoritära regim. Hon hade förletts att tro att hon fortfarande hade folket bakom sig. Men hon hade gått för långt. Trots att många i Delhi stödde hennes uppreisning av slummen hade hon förlorat den indiska majoritetens stöd.

Hon förlorade valet och två av det självständiga, demokratiska Indiens allra mörkaste år var över. Indien fick istället för första gången sedan självständigheten en regering utan kongresspartiet.

Sent en månljus kväll tar jag en Ambassadortaxi till Hauz Khas, ett av södra New Delhis trendiga restaurang- och boutiqueområden. På Top of the Village, takserveringen i restaurangkomplexet Village Bistro, sätter jag mig vid bardisken av sten som på andra sidan stupar fyra våningar, beställer vegetable tandoori och en iskall indisk öl och blickar från mitt fågelperspektiv ut över resterna av det muslimska universitetet från 1300-talet och den väldiga vattenreservoaren. Grodor kväker i mörkret, en sval, fuktig bris fläktar i håret, det doftar klorofyll och stillastående vatten. Vid horisonten bortanför de vidsträckt grönområdena flämtar ljusen från höghusen runt Connaught Place i stans centrum.

Hauz Khas, som betyder Kungliga Vattenreservoaren, är ett av Delhis äldsta monument och härrör från den tid då muslimska härförare i våg efter våg invaderade västerifrån, besegrade de lokala hinduiska kungadömena och utropade sig själva som härskare över Nordindien. Reservoaren konstruerades av sultanen **Alauddin Khalji** i slutet av 1200-talet för att samla upp sommarmonsunen och få vatten i ledningarna under de torra vintermånaderna.

Tughlaq-dynastins "madrassa" – som är persiska för skola – blev snabbt känd över hela den civiliserade världen, från Babylon i väster till Patna i öster. Det var ett av världens största universitet med 1 200 inskrivna studenter och ett varierat utbud av undervisning i språk, religion, filosofi, juridik, historia, medicin.

Efter dynastins fall förföll universitetet och vattenreservoaren och i flera hundra år var Hauz Khas en oansenlig by långt ute på landet, där den ligger ungefär en mil söder om Red Fort i mogulernas Old Delhi och en halvmil söder om Connaught Place i briterens New Delhi. Men med de väldiga strömmar av såväl politiska som ekono-

miska flyktingar som vält in i stan under de senaste 50 åren har stan vuxit söderut och Hauz Khas är nu omgivet på alla sidor av modernare medelklassförorter.

På åttiotalet insåg hantverks- och folkloreföreningen Dastkar att det fanns en "etnisk potential" i Hauz Khas och köpte hus i byn och byggde om dem till kontor för designers och verkstäder för hantverkare. Sedan kom klädaffärerna, silversmederna, möbelbutikerna, skivaffärerna och snabbmatställen.

I dag är den gamla byn ett pietetsfullt renoverat shoppingområde för stans medelklass. Hit åker man för att handla chica, traditionellt designade kläder och inredningsföremål. Butikerna erbjuder inte det utslätade globala sport- eller ungdomsmotet, utan färger och former med ursprung i hantverk från Indiens byar. Restaurangerna serverar inte hamburgare och pizza, utan mat från mogultiden och från olika delar av Indien: från det muslimska Hyderabad, från det hinduiska Tamil Nadu och från sikhismens Punjab.

Jag tittar ut över det ljusglitrande natt- Delhi och hör sorlet, klirret och skratten från den indiska medelklasspubliken, deras internationella affärsbekanta och stans alla utländska diplomater, eka mellan de massiva stenmurarna från Delhis mytomspunna medeltid. Det muslimska kulturarvet har gjort Delhi, huvudstaden i hinduiska Indien, till en stad full av Delhisultanatets och mogulimperiets gravmonument, moskéer och palats.

Jag andas in den fuktiga kvällsdoften. Den doftar gräs, blad och stillastående vatten. Det är då jag på allvar förstår vad som hänt.

– Det finns ingen sportkultur i den här stan. Folk tänker bara på politik.

Zafar Aqbal, olympisk guldmedaljör i landhockey 1980, är förbluffad över Delhibornas osunda levnadsvanor. Han är helt enkelt bedrövad över att det inte är på modet att motionera och hålla sig i form, annat än bland en liten medveten elit.

De senaste åren har Indien upplevt en explosionsartad ökning av antalet fall med typ 2-diabetes. Den snabba moderniseringen och en ny stillasittande livsstil anses vara en av orsakerna, den indiska mat- och tedrickarkulturens förkärlek för stora mängder mjölk och socker en annan. Men det räcker inte som förklaring. De flesta forskare är överens om att indierna dessutom har en större insulinresistens och därmed är mer genetiskt predisponerade att få typ 2-diabetes än resten av mänskligheten.

Men Zafar Aqbal tycker att indierna har sig själv att skylla. Det är bara att börja motionera om man vill uppnå förbättrad hälsa.

– De som tjänar pengar vill bara bli feta. De som ägnar sig åt politik sysslar bara med maktkamper och rävspel, säger Zafar uppgivet där vi sitter nersjunkna i mjuka

soffor bredvid buskiga benjaminfikusar i hans annars glest möblerade vardagsrum.

– Detta är Indiens huvudstad, här bor miljoner människor och du ser sällan någon som är ute och joggar. Kan du tänka dig! De kommer hem från sina arbeten, äter något tungt och fett och går och lägger sig.

Zafar började spela landhockey när han gick på Lord Minto Circle Higher School i Aligarh i slutet av sextioalet. Han fortsatte i det muslimska universitetets landhockeylag samtidigt som han pluggade till ingenjör.

1977 blev han uttagen till Indiens landslag. 1978 flyttade han till huvudstan och året därpå fick han jobb på Indian Airlines.

Sedan dess bor han i Indian Airlines/Air India Colony i Vasant Vihar i södra New Delhi, ett lummigt bostadsområde med allt från pampiga bungalows med panorama-

Allt fler gym öppnas. Ändå rör folk på sig för lite.

fönster till sjabbiga hyreshus där fukten målat betongen svartrandig: 778 lägenheter och 4 500 invånare där någon i varje familj är anställd på något av de båda statliga flygbolagen. Lägenheternas standard och lägen är relaterade till hyresgästernas positioner inom företaget. Springpojkar och chaufförer bor i Block A, lägre tjänstemän, flygvärdinnor och stewardar i Block B och kapten och chefstjänstemän i Block C och D.

Så länge Zafar Aqbal tillhörde landhockeyeliten behövde han inte jobba. Han gick till jobbet en gång i månaden för att kvittera ut sin lön och då och då för att skriva under något papper, men annars visade han sig aldrig på kontoret. Resten av veckans arbetstid ägnade han åt landhockey i Indian Airlines eget lag och i landslaget, på ungefär likadana premisser som författare livnärde sig i Europa förr i tiden: en regelbunden lön från något ämbetsverk, men frihet att låta gummistämplarna och gäspennan stå orörda i sitt byråkratkyffe längst in i någon myndighetskorrridor för att istället ägna arbetstiden åt att skriva böcker.

– Det är enda sättet att få det att funka. Vi har inget klubbssystem i Indien. I alla sporter är lagen beroende av institutioner eller företag.

Så småningom blev Zafar kapten i landslaget och när han slutade 1992 blev han utsedd till landslagstränare.

Zafar Aqbal är trött på politikerna i

VÄND!

FORTS.

Delhi som knappt satsar en rupie på breddidrott och samtidigt klagar över att Indien får så få medaljer i OS.

– I de senaste olympiska spelen har Indien inte tagit en enda medalj. Politikerna frågar sig varför. Det är bara en konsekvens av deras ointresse för att satsa på och bygga upp idrotten från grunden.

– Samtidigt kan de satsa miljoner rupier på några få internationella tennis- och cricketstjärnor. De är fåfänga. De är bara intresserade av den ära som toppidrottsmän kan ge landet.

I Moskva-OS 1980 var Zafar med och spelade hem landhockeyguld åt Indien.

– När vi kom hem från Moskva blev jag och en kollega som också var med i landslaget uppkallade till vd:n på Indian Airlines. Vi visade stolt våra guldmedaljer. Men vet du vad han sa? Jo: ”Såna där kan vi väl tillverka i Delhi också.” Som om det var medaljerna han skulle sätta värde på och inte våra sportprestationer.

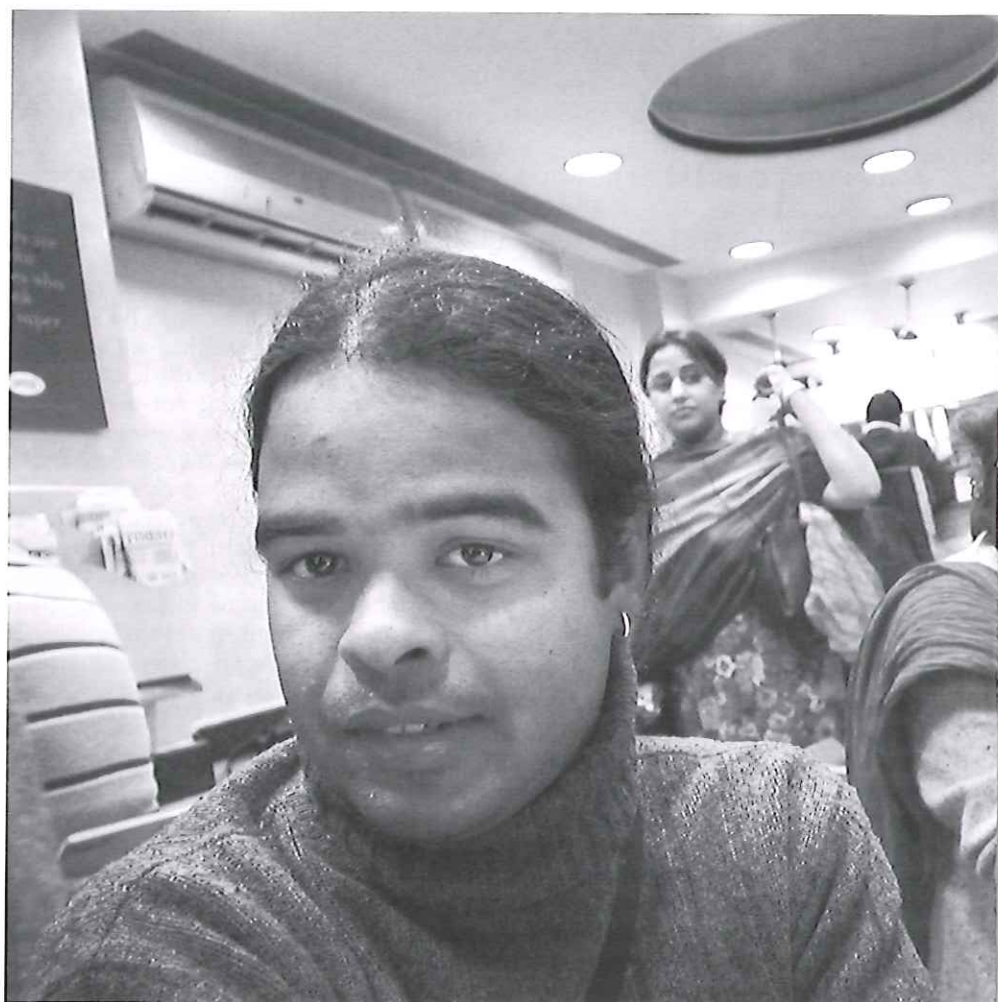
– Jag gillar inte Delhi.

Sanjit Das har långt svart, glänsande hår fångat i en hästsvans. När vi träffas på en av kafékedjan Baristas kaféer i Khan Market, är han klädd i jeans, sportskor och en grå stickad ulltröja med polokrage.

Khan Market ligger i södra Delhi som är planerat som en jättelik förort med bostadsområden omgivna av gröna parker och genomfartsleder. Affärerna är samlade i små isolerade öar runt parkeringsplatser och torg. Att promenera i New Delhi känns omöjligt. Avstånden är för stora. Stadskänslan är för utspädd. I New Delhi tar man sig mellan A och B med taxi om man är rik, med riksha om man har det hyggligt, med buss om man är fattig, till fots om man är utblottad. Därför ser mina indiska vänner frågande ut när jag påstår att jag gärna promenerar de två kilometerna mellan A och B. De propsar på att skicka brorsan på skotern, bilen med privatchauffören, en taxi ... vad som helst, bara jag slutar envisas med att gå. När jag säger att det är för motionen, och inget annat, hör jag ett lättat ”aha”; mysteriet är löst.

Det slitna Khan Market, byggt som vilket förortscentrum som helst i världen, varken fulare eller vackrare, har ett stort utbud av trånga affärer med priser som är snäppet under lyx, snäppet över den traditionella basaren. Centrumet har de senaste åren blivit favoritstillhåll för utländska ambassadanställda och Delhis växande medelklass. I den hästskoformade huskroppen av vitmålad betong finns klädaffärer för redesignade traditionella indiska märkeskläder, en anrik bokaffär, välsorterade leksaksaffärer, snabbmatsställen och moderna kaféer, som Barista.

Sanjit beställer en caffe latte. När vi sätter oss vid ett av de små runda borden i ljuset trä börjar han blåsa i det heta kaffet. Sedan be-

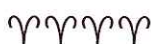

Sanjit Das jobbar som fotograf och webbdesigner. Han har rest i Europa men känner sig

rättar han om sin bakgrund. Han är född av bengaliska föräldrar från Calcutta och uppväxt i bergstrakterna i nordöstra Indien, där hans pappa var en av hundratusentals indiska män som efter kriget mot Kina och Pakistan på sextio- och sjuttiototalen vaktade Indien mot grannländer som gjorde territoriella anspråk.

Sanjit kallar sig själv och sin familj för ”ekonomiska flyktingar”: de kom till huvudstaden för att den erbjuder jobb och möjligheter, inte för att den är en särskilt älskvärd plats. Han pratar om det schizofrena i att ha ett hyggligt medelklassliv i ett samhälle där en tredjedel av befolkningen lever i fattigdom. Samma dag har han kommit tillbaka från södra Indien där han för Unicefs räkning fotograferat förödelsten efter tsunamin. Han är fortfarande skakad.

– Jag lever ett dubbelliv, det tänker jag ofta. Ena stunden umgås jag med fattiga människor, som med flodvågen dessutom förlorade det lilla de ändå hade, nästa stund äter jag en middag som kostar mer än vad dessa människor tjänar i månaden, säger han med en grimas.

Vi hoppar in i Sanjits bil och glider långsamt vidare i Delhikvällen. Utanför de stora villorna på de tysta gatorna står vakterna och huttrar i sina bruna ulluniformer. Jag ser inga tiggare, inga uteliggare, inget indiskt myller, men mörka häckar och dunkla parker och en ensam försäljare på väg hemåt med sin te- och matvagn. Vi stannar i det strålande ljuset framför Ambassador

Hotels entré. Sanjit lämnar bilnyckeln till en av vakterna, som kör bort bilen för att parkera den, och vi går in i det skimrande hotellet och omsluts av ljuset och värmen.

Vi slår oss ner i Yellow Brick Road, hotellets franska bistro, med chict flagnade skänkskåp och blommiga stolskuddar och beställer varsin Kingfisher.

Sanjit har egen ekonomi. Han är fri från storfamiljens band, fri att göra som han vill. Han behöver inte försörja sina föräldrar eller syskon. De klarar sig bra själva. Det innebär att han tillhör en ganska ovanlig medelklassfamilj. Det vanliga är att försörjningsbördan sträcker sig långt utanför det egna uppehållet.

Sanjits mamma har varit hemmafru nästan hela sitt liv. Pappan jobbade hela sitt liv som stamanställd i indiska armén, men är sedan tio år tillbaka pensionerad. Vi pratar om deras hinduiska tro. Mamman har alltid varit troende. Pappan hade inte så mycket till övers för religion, tills en dag ...

– Samma dag som han pensionerades blev han djupt religiös, berättar Sanjit. Han har nog inget annat att göra. Man måste ju fylla sitt liv med någonting. I dag har han en massa religiösa regler som han följer. Han äter inte på lördagar till exempel, fråga mig inte varför, och så tillber han ... skratta inte nu, han tillber sin skoter. Allt är religiöst och besjälat i hans värld.

– Och du? frågar jag.

– Jag är född hindu, men är inte troende. Jag äter gärna biff. Herregud, alla dessa tabun! Mina föräldrar firar till och med jul, utan att riktigt veta varför. Varför inte? Det

främmande inför vårt "ensamrace".

är en bra anledning till att ha fest, säger Sanjit, tar en klunk öl direkt ur flaskan.

– Nästan ingen äter ju biff i Indien? säger jag.

– Biff är gott, svarar Sanjit.

Sanjit flyttade hemifrån när han var 17 år, vilket är ovanligt, även bland modern indisk medelklass. De flesta bor hemma tills de gifter sig, vilket sker högre och högre upp åldrarna, precis som i väst. Men Sanjit är ogift och delar lägenhet med sin likaledes ogifta bror. Brorsan är "idealistextremist", säger Sanjit, han lever efter något slags antiglobalistiskt indiskt självförsörjningsideal, solidariserar sig med de fattiga och ogillar även de mest modesta medelklassvanor. Han skulle aldrig, som Sanjit, sätta sin fot på något så västerländskt som en av kaffekedjan Baristas serveringar.

Sanjit har en sex år äldre brittisk flickvän, men hon bor i London, och de har inte några omedelbara planer på att gifta sig.

– Hur ser dina religiösa föräldrar på att du bor själv, har flickvän och inte planerar bröllop?

– Mamma och pappa tror på Gud. Jag gör det inte. Vi har olika syn på traditionerna. Jag är annorlunda. Men de litat på mig.

Det är kanske inte så konstigt, eftersom det går så bra för Sanjit i livet. Han klarade skolan galant, han har pluggat engelsk litteratur och han försörjer sig nu som fotograf och webbdesigner för internationella uppdragsgivare.

Tidigare gjorde han jobb för vem som helst som betalade. Men efter en motorcykelolycka för några år sedan hände något också inom honom. Det blev en vändpunkt. Han slutade att jobba för kommersiella företag och valde att bara jobba för Unicef, WHO, Unaid och andra organisationer som drivs av andra intressen än ekonomisk vinst. Av de stora FN-organisationerna som kan betala tar han betalt, för de små organisationerna jobbar han gratis.

Före olyckan levde han jetsetliv, trodde på pengarnas kraft. Nu har han insett att de inte kan köpa honom lycka, säger han, bara saker.

– Jag vill inte vakna upp till en ny dag och veta att jag varit med och förbättrat vinsten för Nike och Coca-Cola.

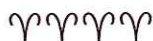
Sanjit är tillräckligt framgångsrik för att kunna välja. Han säger själv att det är den välbärgades lyx att kunna välja moral. Har man sitt på det torra, säger han, har man till och med en skyldighet gentemot medmänniskorna att jobba för folkets bästa.

Sanjit tillhör en liten minoritet av indier som har rest i väst. Tack vare ett jobb för Franska ambassaden i Delhi fick han franska vänner, som han åkte och besökte i deras hemland. Han har sett Europa utifrån sina franska vänners perspektiv och ser svårigheterna i västerlandet. För honom är de uppåtsträvande medelklassindiernas drömvärld problematiskt tom på samhörighet och mening. Bristen på gemenskap och ideal, som by-Indien har överflöd av, är den trista bieffekten av den makalösa utvecklingen.

– Europa är ett individualistiskt samhälle. Som indier känner man sig främmande och distanserad i Europa. Här har man sin grupp, sin familj, sina grannar, folk som hjälper dig om du hamnar i trubbel. Europa är ett ensamrace, säger Sanjit när vi sätter oss i hans bil, som vakterna kört fram till hotellentrén.

Han lägger i ettan och vi rullar ut i mopedrikskshyttret på trafikleden.

– Indien däremot, säger Sanjit, Indien är gemenskap.

Delhi är inte längre en avkrok. När Indien liberaliserade sin ekonomiska politik på nittioalet och tillväxten i den indiska ekonomin sköt fart började också hjulen att snurra fortare i Delhi. Ingen annan stad i Indien har växt så snabbt: från tio miljoner 1991 till femton miljoner i dag. Och i ingen annan stad har det skapats så många nya jobb. Delhi, The Boomtown, epicentret i Indiens ekonomiska frammarsch, är en stad full av förhoppningar och strebrar. "Sab chalta hai", allt är möjligt – om man inte är utblottad.

Även miljön har förbättrats radikalt. Fram till millennieskiftet var Delhi världens fjärde mest förorenade stad, där invånarna varje dag andades in gifter motsvarande 20 cigaretter. Rökte man ett paket fri-

villigt blev effekten genast dubblad. Föreningarna var fem gånger högre än Världshälsoorganisationens gränsvärden. De värsta utsläppen kom från bussar, lastbilar och mopedrikskor, som spydde ut tunga svarta moln med illa förbränd diesel. Att färdas i en öppen mopedrikskor genom Delhis rusningstrafik kändes som att sticka in huvudet i ett avgasrör.

Men det var alltså på nittioalet. Sedan dess har utsläppen av kolmonoxid minskat med 32 procent och svaveldioxid med 39 procent. När jag nu åker i en öppen mopedrikskor genom Delhis rusningstrafik hem till mitt hotell i närheten av Khan Market känner jag blomdoften från rondellernas blomplanteringar och rikemansvillornas bougainvilleahäckar.

Ett under har skett i Delhi. Ett under som började med miljörelsens rapporter om läget, fortsatte med en folklig opinion och ett idogt arbete av det Indiska Centret för Miljö och Vetenskap – och kröntes med ett beslut i Högsta domstolen som förbjöd diesel.

I dag drivs alla kommersiella fordon i Delhi av ren naturgas. Delhi har fått tunnelbana och det kommunala bussbolaget kör helt och hållet på naturgas och kallar sig "världens största ekologiska transportföretag". Och för att markera miljörevolutionen har alla gulsvarta mopedrikskor målats om och blivit gulgröna och försetts med en förkortning som markerar förändringen: CNG (Compressed Natural Gas).

I början var det tumult och kaos. Yrkeschaufförer rasade mot politikernas beslut att förbjuda diesel: Hur ska vi ha råd med konverteringen av fordonens motorer? Luften är väl fri? Nu får politikerna ta och ge sig! Och de första månaderna efter att förbudet införts var köerna kilometerlånga till de få mackar som hade hunnit skaffa naturgas i pumparna.

Men det fanns bidrag att söka för omställningen och efter något år kunde praktiskt taget alla mackar erbjuda naturgas till sina kunder.

År 2003 vann Delhi amerikanska energidepartementets utmärkelse Clean Cities International Partner of the Year. I dag hörs inga protester. I dag är Delhiborna stolta över sin rena stad. I dag sneglar andra förorenade tredjeverldenstäder på det goda exemplet Delhi. I dag kan man andas utan akut risk att dö i förtid.

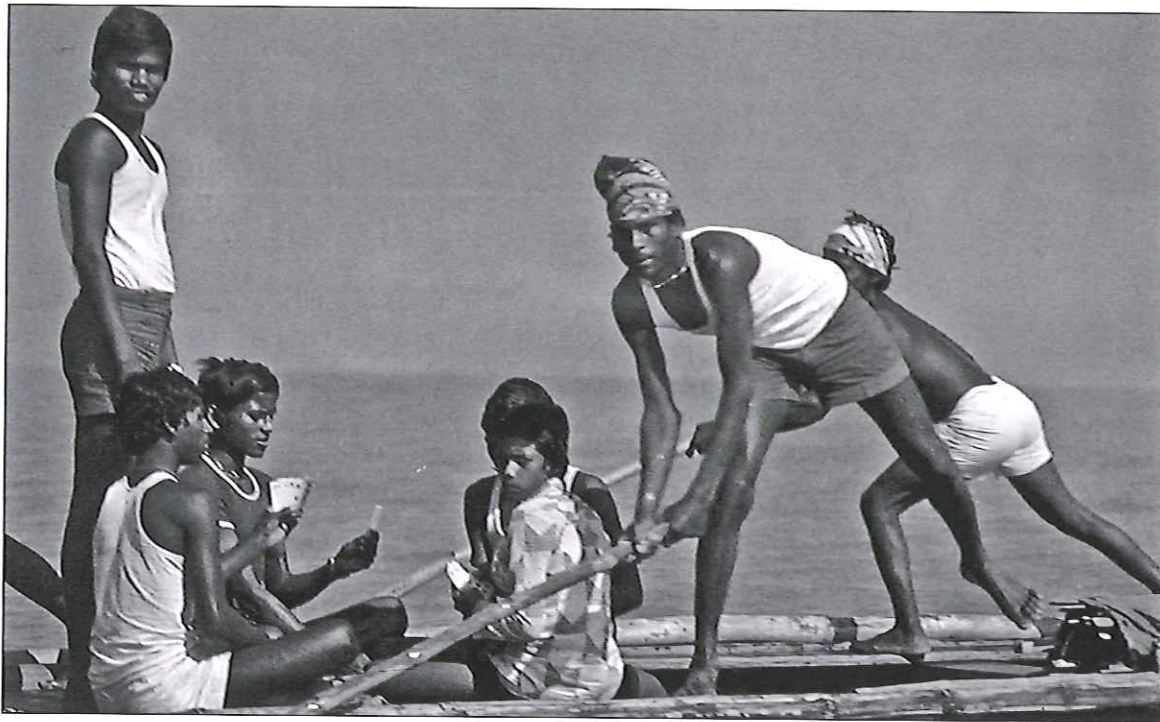
Det fula fattigdomsspöket har motats tillbaka av tillväxten. Det fula föroreningsmonstret har nedkämpats av juridiken och politiken.

De vilda djuren har ännu inte återvänt, men sedan dieseldimman lättat har Delhi blivit människovänligare.

**Per J Andersson, text
Mikael Lindström, foto**

Texten är ett utdrag ur boken "Moderna Indien" (Alfabeta förlag). Se anmälan på sid 36.

Krishnaprasad är en liten ö med egen maharaja i den fågel- och fiskrika Chilkasjön i östra Indien.

Danskt öl på ön i Chilkasjön

Mellan Chennai och Kolkata går en av Indiens viktigaste järnvägslinjer. Strax efter staden Bhubaneshwar kör tåget längs en stor sjö. Chilkasjön är alltid full av fåglar och småfiskar. I början av 1980-talet besöktes ön av Nils Finn Munch-Petersen.

1983 blev jag rådgivare för danska biståndsorganet Danida. Arbetet ingick i ett stort dricksvattenprojekt i delstaten Orissa i östra Indien. Chilkasjön blev en liten del av mitt ansvarsområde. Grundvattenförhållandena där är mycket komplicerade. Under jorden finns flera skikt av sötvatten varvade med saltvattenlager. Delar av vattnet är under hårt tryck och vid borringar riskerar saltvatten att tränga upp, läcker som endast med stor möda kan täppas till.

Under många århundranden efter år 0 (efter vår tideräkning) var Chilkasjön en havsbukt och den viktigaste hamnen i Kalingariket. Härifrån gick skeppen till Indokina, Sumatra, Java och Bali. Det indonesiska ordet för en indier är klang, indonesiska för Kalina.

Chilkasjön är vidsträckt och ett viktigt ställe för att fånga fisk, krabbor och räkor. I vattnet står kilometerlånga hägn som leder fiskarna till ryschor och man använder räkfällor av flätad bambu. Fisk torkas längs kusten och skrikande, chokladbruna brahmin-glador ersätter måsar och äter avfall.

Sjön är också boplats för ovanliga djur som "fiskkatten", en meterlång och brun-

prickig vildkatt vars specialitet är att fånga fisk med framtassarna. En gång fanns vid sjön också den vackra men nu utdöda ljusröd huvade anden – den sista sågs 1935.

Chilkasjön är grund, aldrig mer än fyra meter djup med gyttjebotten och vassbuskage. Vattenytan växlar i storlek under året; från 800 kvadratkilometer under torrperioden till nästan 1 200 kvadratkilometer i slutet av regnperioden. Då har också vattnet skiftat från salthaltigt till nästan färskvatten.

Ön krymper och växer

En dag blev jag uppringd av danska ambassaden i New Delhi. Det var min chef som ringde och sa "jag kommer till Orissa för att se på vattenprojektet. Kan du ordna en spännande utflykt?" Jag föreslog ett besök på ön Krishnaprasad som ligger i Chilkasjön och som dittills inte haft besök av projektet.

En båt väntade på oss i staden Barkul. Det var vinter och i sjön vimlade det av pelikaner, hägrar, gäss och änder; många av fåglarna var flyttfåglar från Sibirien.

Krishnaprasad är en platt ö och liksom sjöns storlek växlar, förändras också öns yta allt efter årstiderna. Från 40 till 80 kvadratkilometer stor.

Det var allt vi visste om ön. En liten hamn fanns och vi vadade in till land, först i lerig botten, sedan på en stig genom det platta landskapet. Efter tio minuter fick vi i fjärran syn på en by med lerhus och något som liknade ett stort flervåningshus. På hustaket vajade en flagga, grön och orange med en vit snäcka i mitten – det var inte den indiska flaggan.

– Det är kungen av Krishnaprasad. **Raja Mansingh** är hemma, det är han alltid när flaggan är hissad, sa **Madhu**, min indiske assistent.

– Jag visste inte att det bor en kung på Krishnaprasad, sa jag.

– Du har aldrig frågat, svarade Madhu.

– Men maharajorna avskaffades väl 1947?

– Inte på Krishnaprasad...

Inne i byn hittade vi ett tehus, uppenbarligen öns enda, och vi drack te. Efter en stund kom en äldre herre klädd i röd livré med blänkande knappar fram till vår bänk. Han frågade vänligt vilka vi var.

– Kungen vill gärna träffa er. Han vill bjuda er på lunch om ni har lust, sa han.

Kungen var en livlig man i fyrtioårsåldern. Han frågade oss vad vi ville dricka till maten.

– Jag har danska öl men inga som är kalla, för här på ön finns ingen elektricitet.

Palatset var byggt i marmor och röd sandsten. Utvändigt i hinduisk stil och på insidan i utpräglad jugendstil – möbler, textilier, smide och glasmålningar.

– Det var min far som byggde alltihop. På den tiden kom många utländska gäster hit, mest för att jaga änder. Nu kommer det inte längre så många besökare, det har blivit lugnt och skönt, sa raja Mansingh.

Innan vi lämnade honom skrev vi våra namn i gästboken, endast ett par sidor efter Storbritanniens kung **George VI** och grekiske kungen **Georg II**.

Nils Finn Munch-Petersen,
text och bild

Översättning: Katarina Sandström Blyme

”Sanningen” om indiska reptricket

En högst ordinär dag i Indien, landet som genom årtusendena varit sinnbilden för det övervärldsliga och obegripliga, myternas och själarnas imperium, promenerar jag ner längs Mahatma Gandhi Road och stöter på en magiker. Han är klädd i slitna paltor och en skitig turban, och sitter i ett gatuhörn och utför en version av det klassiska tricket med tre bägare.

Han har ersatt bägarna med genomskinliga plastmuggar från någon restaurang. Publiken förbluffas när mynt dyker upp och försvinner snabbare än vi hinner gräva fram växelpengar ur våra fickor.

När han ser mig, västerlänningen, slänger han in engelska glosor i sin svada: ”Greatest Indian Magic... Incredible, impossible...”

Efter ett tag har jag räknat ut hur tricket går till, men stannar ändå kvar och tittar eftersom han är en durkdriven underhållare.

Så all magi kan förklaras, eller?

Kanske inte all. För det finns ännu ingen som har kunnat ge en acceptabel förklaring till det indiska reptricket. Nyligen har en forskare vid Edinburghs universitet, **Peter Lamont**, kommit ut med en bok som heter ”The Rise of The Indian Rope Trick: How A Spectacular Hoax Became History”, enligt vilken han påvisar att det indiska reptricket i verkligheten är en tidningsanka, en ren mediaskapelse från år 1890, först publicerad i Chicago Tribune som var känd för att fabricera sensationer under perioder av nyhetstorka.

Berättelsen om den påhittade artikeln är i sig upplysande. Där beskrevs hur två amerikaner på en resa i Indien fått se tricket, som i sin klassiska form går till så att en fakir kastar upp ett repnystan i luften, och medan repet rullas ut försvinner dess ände helt ur sikte. Sedan klättrar en pojke upp för repet och försvinner också. Men när amerikanernas foton framkallades kunde man bara se en fakir – inget rep och ingen pojke.

Tidningen förklarar att fakiren helt enkelt hypnotiserat sin publik.

Historien blev så populär att den citerades i press över hela USA och Europa, och har fortsatt så år efter år trots att Chicago Tribune fyra månader senare, i slutet av 1890, tvingades gå ut med en dementi och erkänna att artikeln var påhittad.

Behov av mytologisering

Tricket ska alltså ha uppstått i våra fantasiernas Indien, snarare än i det verkliga Indien, och i huvudsak vara en reflexion av västerlänningars behov av Indien som myternas land. Man ska minnas att 1800-talet var en period av imperialistisk expansion, storskalig kolonialism och som en följd därav kom allt fler i kontakt med främmande kulturer – i Sverige inspirerade indiska myter sådana som **Viktor Rydberg**, **Dan Andersson** och **August Strindberg**, för att nämna några exempel. Reptricket blev således en illustration av det främmande, perfekt skapad för det folkliga medvetandet.

Medan tidningar broderade ut historien för att locka läsare, skapades paradoxalt nog en marknad för just samma trick. Mängder av magiker gjorde reptricket, fast på teaterscenen, med hjälp av riggade rep och indisk musik i bakgrunden. Parallellt har det utlovats enorma belöningar till den som kan utföra tricket, i verkligheten, det vill säga utomhus, i det fria, men det har aldrig funnits någon som gjort anspråk på de pengarna.

I den här tolkningen reduceras alltså reptricket till en vandringshistoria, en urban legend, en mindre biprodukt av amerikanska massmedier.

Ögonvittne från 1300-talet

Men det håller inte riktigt. För när jag slår upp en marockansk reseskildring från 1300-talet finner jag att redan den bereste **Ibn Battuta** såg tricket under sin resa i Asien. Battutas klassiska beskrivning, bevisar att reptricket fanns långt innan USA. Men hur tricket går till får man inte veta, för det intressanta är att när man börjar nysta i reptricket, upptäcker man att det inte finns...

Det handlar nämligen om flera olika trick. Dels finns repet som blir styvt och kan resa sig. Då handlar det om ett preparerat rep; idag stoppar man ofta in en cykelkedja så att när magikern håller repet i en viss vinkel, kan han få det att tyckas fastna vid en osynlig punkt i luften. Ett an-

nat trick är levitation: att levitera med hjälp av olika tillbehör är ett trick som utfördes redan på **Buddhas** tid, det vill säga för 2500 år sedan. Därutöver finns ett makabert trick som går ut på att en pojke klättrar upp i ett träd, och efter ett tag följer trollkarlen efter. Sedan faller det inför publikens ögon ner kroppsdelar och blodiga köttstycken. När trollkarlen kommer ner igen samlar han ihop slamsorna i en korg, ur vilken pojken stiger ut – helt återställd efter lemlästningen.

Myten om reptricket uppstod när åskådare i minnet började blanda ihop alla de här tricken. Vår vilja att se något oförklarligt är nämligen så stark, har psykologer konstaterat, att vi istället för att analytiskt förklara trollkonster, hellre broderar ut dem inför oss själva och andra som vi beskriver tricken för, så att de blir oförklarligare än vad de egentligen är. Att se en pojke klättra upp för ett rep i ett träd, är ju, när allt kommer omkring, inget stort mysterium: men om han däremot klättrar upp för ett leviterande rep och försvinner i tomma luften börjar det att likna någonting.

Så sanningen om det indiska reptricket är, att det är ett trick som publiken själv skapat: eftersom vi vill ha myter och vi vill att det oförklarliga ska existera.

Och den som inte kan tro att förklaringen är så banal, kan få fortsätta att tro på det oförklarliga.

Zac O'Yeah

I väntan på upplysningen

Fundamentalistiska krafter fortsätter förmörka i Pakistan

Pakistans president Musharraf har i väst berömts för att leda landet med "upplyst besinning". På ytan värnas visserligen en moderat islamtolkning. Men i praktiken får presidenten allt svårare att stå emot den växande religiösa radikalismen. Till och med hans egna ministrar eldar på den islamiska glöden. En av dem förklarade nyligen att han kunde tänka sig att bli självmordsbombare.

Alltsedan den 11 september 2001 har grundbulten i Pakistans relation med västvärlden av landets president och general-filosof **Pervez Musharraf** kommit att kallas för "upplyst besinning". Under hans styre har Pakistan, hävdar Musharraf, förkastat den ortodoxa, militanta och våldsamma islamtolkning som infördes av den föregående arméchef som tog makten i landet – general **Zia ul-Haq** (som styrde Pakistan under åren 1977–1988), till förmån för en modernare och måttfullare islam.

Men detta rimmar illa med det sätt Musharraf, liksom hans regering och dess allierade, verkat i praktiken. Faktum är att det efter nästan fem år av "upplyst besinning" mer förefaller handla om kontinuitet än förändring. Och för varje dag som går blir det allt svårare att se hur en sådan politik skulle kunna hejda den våg av religiös radikalism som för närvarande tynger ner det pakistanska samhället.

Ingen ifrågasätter att det skett en del förändringar till det bättre när det gäller betenden och tendenser i samhällslivet. Det

krävs inte längre att chefer för statliga organisationer ska leda middagsbönen, som var brukligt på 1980-talet. Kvinnliga hallåror utan slöja förekommer nu i TV; till många flygpassagerares lättnad håller de manliga stewarderna med helskäggs på att försvinna från PIA, och de första kvinnliga stridsflygplanerna har anställts av det pakistanska flygvapnet.

Ännu betydelsefullare är det direktiv som Musharraf i juli 2006 gav till Rådet för islamisk ideologi att ändra på de kontroversiella hudood-förordningarna som Zia ul-Haq införde och som aldrig upphävdes av någon av de civila regeringarna under åren 1988–1999. Lagen ger kvinnor en lägre juridisk status och utdömer straff för våldtäktsoffer. Att dessa kvinnofientliga lagar ska avskaffas har länge varit ett ständigt krav från pakistanska kvinnoorganisationer.

En sent påkommen men inte desto mindre välkommen insats togs nu av regeringen, som i juli släppte hundratals kvinnliga fångar fria. Kvinnor som arresterats enligt hudood-förordningarna och i många fall tillbringat flera år i fängelse i väntan på rättegång. (**Rana Rizvi** skrev initierat om hudood-förordningarna och hur det drabbar kvinnor i SYDASIEN 4/2005, "Halva befolkningen lever i skräck")

Exploaterade jordbävningen

Kraften från dessa positiva företeelser kan dock inte uppväga de många och tyngre negativa tecken i tiden. General Musharraf har formellt sett förbjudit några av de otaliga jihadi-grupper som den pakistanska armén i över 20 år hjälpt till att träna och beväpna. Likväl fortsätter dessa grupper att verka relativt fritt. Efter jordbävningen i oktober 2005 tog en del av dessa extre-

mistgrupper tillfället i akt att genom hjälp- och utvidga sin närvaro. Man exploaterade Musharrafs ambivalens i frågan, stoltserade med sina standar och sina vapen i alla städer i Azad Kashmir och förevisade sin styrka.

Vissa tog hand om hjälpmaterial från regeringens lager och förmedlade den vidare som vore det dess egen. Man använde sig av tunga fordon som endast kan ha tillhandahållits av myndigheterna. Flera inhemska såväl som internationella hjälporganisationer fann jihadi-gruppernas överväldigande närvaro oroande. Först nyligen har dessa grupper flyttat på sig, bort från offentlighetens ljus till mera skyddade platser.

Landsomfattande bön för regn

Andra pakistanska ledare förmedlar liknande budskap. **Shaukat Aziz**, tidigare anställd hos Citibank, nu premiärminister i Pakistan, uppmanade folket till landsomfattande bön för regn under ett år av torka. Detta hans försök att bättra på sina islamiska meriter blev mindre lustiga när han i samband med en utbildningskonferens i Islamabad föreslog att islamisk religiös undervisning ska inledas så snart som barnen börjar skolan.

Aziz utspel följde på ett förslag av den moderate islamiske forskaren **Javed Ghamdi**, att skolbarn ska ges formell islamisk undervisning först från femte klass eller högre. Annars, hävdade Ghamdi, riskerar de att bli rigida och doktrinära. Men i regeringens nyantagna utbildningsplan för 2006 stadgas att islam-undervisning ska börja i tredje klass, ett år tidigare än i föregående utbildningsplan.

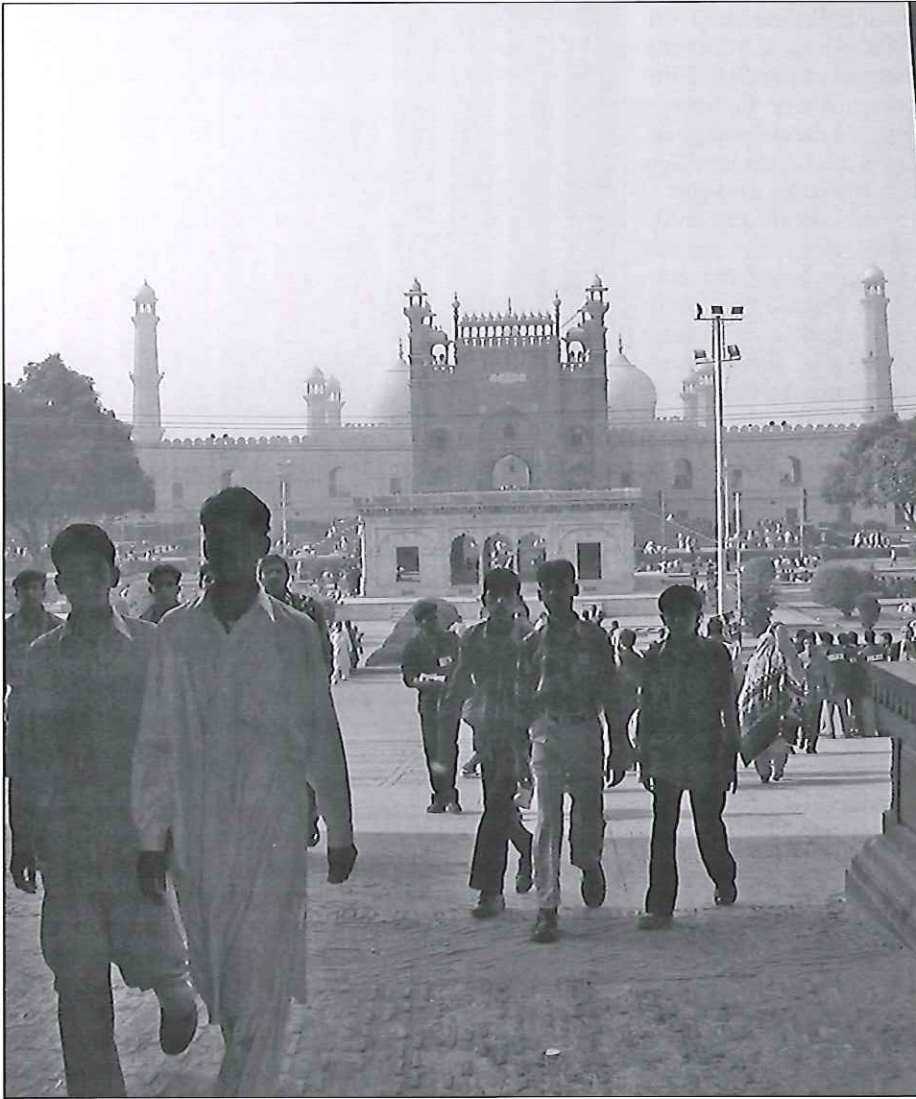
Andra ministrar är lika måna om att

På affischtavlor på offentliga platser i Nordvästgränsprovinserna är det numera vanligt att kvinnoansikten medvetet skrapats bort från bilderna.

FOTO: THE HERALD

Religiös extremism fortsätter tynga det pakistanska samhället. Trots tal om "upplyst be-sinning". På bilden syns Badshahimoskéen i Lahore.

FOTO: LARS EKLUND

uppvisa islamisk glöd. Den federale ministern för religiösa angelägenheter, **Ijaz ul Haq**, höll ett högtidstal i samband med publiceringen av en bok med titeln "Christian Terrorism and The Muslim World", skriven av en framträdande extremistledare. I talet hävdade ministern att den som inte tror på jihad är varken muslim eller pakistanare. Därefter deklarerade han att, given den rådande situationen för muslimer i dag, vore han beredd att bli en självmordsbombare.

Enligt tidningsuppgifter har Pakistans hälsominister **Mohammad Nasir Khan** försäkrat parlamentets överhus att regeringen är beredd överväga förbjuda kvinnliga sjuksköterskor ta hand om manliga patienter på sjukhus.

Utspelet följde på en motion väckt av en kvinnlig parlamentariker företrädande **Muttahida Majlis-e-Amal**, MMA, det islamistiska parti som har dominerat delstatsparlamenten både i Nordvästgränsprovinsen och i Baluchistan, och som erbjudit avgörande stöd för Musharraf i hans ambition att kvarstå som president.

Heliga män bekymrar sig uppenbart särskilt mycket om kvinnors kroppar.

"Vi tror att män kan uppleva sexuell njutning från sjuksköterskornas kroppar när dessa utför EKG eller ultraljud", förkunnade **Maulana Gul Naseeb Khan**, regional ledare för MMA. Enligt hans uppfattning skulle kvinnor kunna förföra män under förevändning att de utför medicinska undersökningar. För att "rädda islams högsta värden och den heliga profetens budskap" har därför MMA beslutat införa ett sådant förbud.

Förstörda eller skadade affischtavlor där kvinnoansikten förekommer kan man också se i många städer i Nordvästgränsprovinsen, en följd av att MMA menar att en uppvisning av obeslöjade kvinnor är oislamisk.

Män fick inte rädda kvinnor

Total åtskillnad mellan könen är ett centralt mål för islamisterna. Konsekvenserna därav har varit katastrofala. Exempelvis i Karachi den 9 april i år, när 21 kvinnor och åtta barn krossades till döds och många fler skadades i ett tumult som uppstod inne i en trevånings-moské där ett stort antal kvinnor samlats till fredagsbön.

Manliga hjälparbetare som anlände med

ambulanser förhindrades från att transportera de skadade kvinnorna till sjukhus.

Man kan inte avfärda detta fall som en incident. När jag direkt efter jordbävningen i oktober 2005 vandrade genom den ödelagda staden Balakot beskrev en student från Frontier Medical College för mig hur han och hans manliga kolleger stoppats av religiösa äldre män från att gräva fram skadade flickor som begravts under rasmassorna från sin skola. Dessa församlingsäldste agerade på samma sätt som Saudiarabiens allerstädes närvarande religiösa *mutaween*-polis. I mars 2002 hindrade den skolflickor från att lämna en brinnande byggnad eftersom dessa inte bar sina heltäckande *abayas*. I ett ovanligt fall av kritik anklagade saudiska tidningar den gången *mutaween* för att ha låtit 15 flickor brinna till döds.

Beslöjade studenter

Saudifieringen av den en gång livfulla pakistanska kulturen fortsätter i obarmhärtig takt. Viljan att segregera återfinns nu också bland utbildade kvinnor. Energiska proselytvärvare för ut budskapet, exempelvis den kvinnliga predikanten **Farhat Hashmi** från Sarghoda i Punjab, som haft en kommetkarriär till berömmelse och rikedom.

Deras framgång har fått tydlig genomslagskraft. För 20 år sedan var helt beslöjade studenter en ovanlig syn på pakistanska uni-

Farhat Hashmi, karismatisk predikant.

versitet och högskolor. I dag är dessa betydligt fler än dem som ännu vågar visa sina ansikten. Detta har lett till ännu mera passivitet och blind lydighet gentemot lärarna och att minska på de kvinnliga studenternas självförtroende.

Intensifieringen av religiösa känslor har haft en mängd andra viktiga konsekvenser. Avpolitiseringen och förstörandet av alla ickereligiösa organisationer har medfört en avsaknad av alla former av folklig mobilisering till och med i specifikt muslimska frågor såsom USA:s agerande gentemot Irak, Palestina och Iran.

Sällan syns mer än ett par dussin protesterande människor på gatorna, om ens det, när det handlar om sådana saker. Men när pakistanare upplever att deras tro smutskastats, då drivs de i stora skaror i vredesmod ut på gatorna. En mobb satte eld på delstatsparlamentet i Punjab, liksom affärer och bilar i Lahore, på grund av ett fall av blasfemi som begåtts i Danmark.

Till och med när religiös fanatism griper tag i befolkningen finns det en nyfiken, nästan fatalistisk brist på samband med den värld som omger oss, som antyder att muslimska trosbröder inte betyder något alls, utan endast tron som sådan.

VÄND!

FORTS.

Religiös identitet har också i ökad omfattning blivit sektaristisk. En ännu oidentifierad självmordsbombare dödade 57 människor och eliminerade hela ledarskapet för den extremistiska organisationen "Sunni Movement" när denne hoppade upp på scenen vid en religiös sammankomst i Karachi i april 2006. Några månader tidigare dödades 25 shiamuslimer vid Bari Imam-helgedomen, belägen knappt två kilometer från mitt universitet i Islamabad.

I stamfolksområdena i norr och väster har sektaristiska spänningar med jämna mellanrum exploderat och lett till öppet krig. I byarna i Hangu-distriktet utkämpade sunniter och shias strider med lätt artilleri och raketgevär, vilket resulterade i många dödsoffer. När jag tidigare i år reste till staden Gilgit för att föreläsa såg jag soldater hopkrupa i bunkrar bakom uppställda maskingevär. Det såg mer ut som en stad under belägring än en turistort.

Oroande maktställning

Det tydligaste politiska uttrycket för ett skifte emot en mera våldsbenägen och intolerant religiös identitet är just framväxten av MMA som en nationell kraft, ett parti som i viktiga frågor både stödjer och understödjs av general Musharraf:s regering. Ett mått på MMA:s maktställning, och det hot man utgör mot samhället och staten, är den pakistanska taliban-rörelse man hjälpt till att skapa, framför allt i stamfolksområdena längs med gränsen mot Afghanistan. Dess framgång bygger till stor del på de erfarenheter man gjorde på den tiden man arbetade sida vid sida med den pakistanska armén för att skapa och understödja talibanerna i Afghanistan.

Oförmögen att bekämpa den dödliga mixen av religion och stamorganisation håller den pakistanska regeringen snabbt på att tappa den sista gnuttan auktoritet som man haft i stamfolksområdena. Under tryck från USA har armén satt i gång militära offensiver gentemot Al-Qaida och talibankrigare som flytt Afghanistan.

Den bekväma fiktionen att armén utslutande bekämpar "utländska stridande" från arabiska och centralasiatiska länder lurar ingen. Angreppen har lett till stora civila förluster och fått det lokala motståndet att växa. Den lokala talibanrörelsen, liksom Al-Qaida, är populära, vilket inte armén är.

I stamfolksområdena driver därför nu de lokala talibanerna en parallell administration som utdömer en primitiv rättsskipning i enlighet med stamsamhällets och islamiska principer. I en vida spridd talibanliknande video som jag sett visas hur kropparna efter några brottslingar hängts upp i elstolparna i staden Miranshah, alltmedan tusentals uppskattande åskådare tittar på.

I Wana, regionhuvudstad ungefär 30 kilometer från afghanska gränsen, har talibanska anhängare slagit fast att män inte får raka sig. En pashtunsk barberare som flyttat till Islamabad berättade i somras för mig att många andra likt honom själv nu tvingas ta sig de stora städerna, eller överge sitt traditionella yrke.

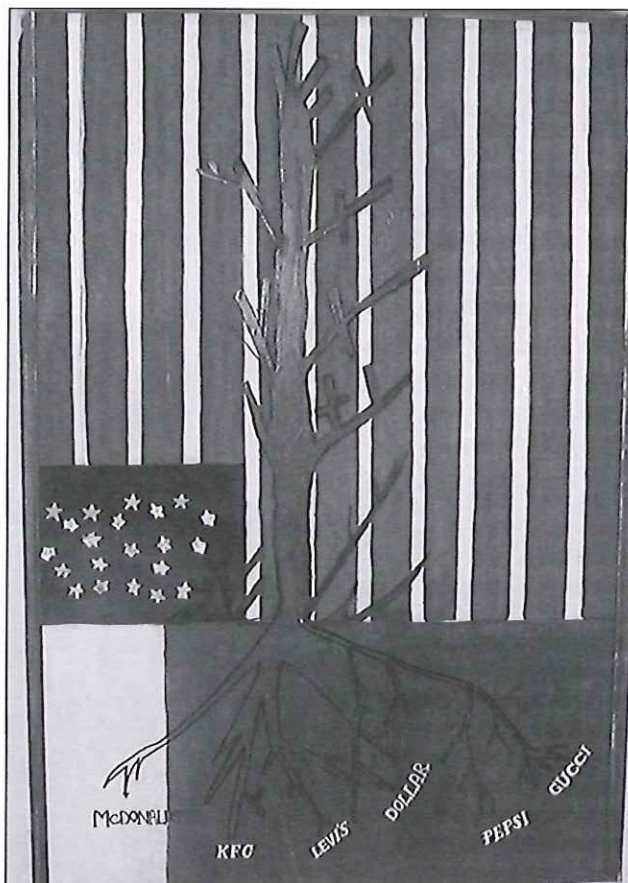
Pakistanska talibaner anser likt sina bröder i Afghanistan att utbildning är av ondo. Pakistanska tidningar rapporterar regelbundet om att skolor i stamfolksområdena förstörts av talibaner. Men sällan följs dessa rapporter upp med ilska ledartiklar eller insändare. Den stillatigande sympatin för talibanrörelsen fortsätter att vara stark bland medelklasspakistanare i städerna, eftersom dessa upplever att talibanerna står upp emot USA, medan den egna regeringen har vikit sig.

I Waziristan, en av platserna för det växande upproret, har statsmakten i allt väsentligt kapitulerat och accepterat talibanstyrre över stamfolkssamhället så länge som armén tillåts behålla en åskådarplats.

Islamistiskt systemskifte

Tittar man tillbaka blir det islamistiska systemskiftet i Pakistan ännu uppenbarare. Enligt *Pew Global Survey*, publicerad i år, har procentandelen pakistanare som hyser förtroende för **Usama bin Laden** som en världsledare vuxit från 45 procent år 2003 till 51 procent förra året. Denna sexprocentiga ökning kan jämföras med svaren från en identisk enkät som gjordes i Marocko, Turkiet och Libanon. Där hade bin Ladens popularitet sjunkit med hela 20 procent.

Det är värt att fråga sig varför Pakistan förändrats så mycket, och gjort det så pass annorlunda från andra muslimska länder. Vad har

Levis, Kentucky Fried Chicken, Pepsi och andra amerikanska företag är några av rötterna som det spirar ett dött träd ur. Det USA-kritiska konstverket ovan, liksom sedeln nedan, är gjorda av studenter vid National College of Arts i Lahore.

FOTO: LARS EKLUND

gjort att en del av dess folk satt sig på den andra, skapat moralbegrepp som bygger på att könen ska segregeras, och berövat landet dess livskraft?

En del välmående pakistanare, särskilt de som bor utomlands, anser att det är bäst att undvika sådana svåra frågor. De ägnar sig numera åt att försöka "paketera om Pakistan" för media.

Man söker förändra den i västvärlden negativa bilden av Pakistan, men samtidigt tvekar man när det gäller att kräva förändringar i statens uppbyggnad och synen på dess medborgare.

Men i hjärtat på Pakistans problem vilar en sanning som är inetsad i sten, nämligen att när en stat proklamerar att man har en religiös identitet och ett uppdrag, är det nödvändigt för staten att gynna dem som organiserar religiöst liv och tolkar religiösa texter.

Men eftersom det finns så många olika modeller och tolkningar inom alla religioner är det givet att det uppstår konflikter mellan skilda religiösa krafter om vilken tolkning som ska segra.

Det finns också en större motsättning mellan religiösa principer och praktiker och det som vi i dag betraktar som moderna samhällsidéer som vuxit fram under de senaste århundradena. Denna sanning har i all sin enkelhet, undgått att uppmärksam-

mas av flera generationer av soldater, politiker och medborgare i Pakistan. Det är sant att det förekommit ett visst lärande. Musharraf's paroll om "upplyst besinning" är ett tyst (och välkommet) erkännande av att ett teokratiskt Pakistan inte fungerar. Men denna paroll strider mot hans andra mera betydelsefulla ansvar som befälhavare för Pakistans armé

Pakistan är vad det är på grund av att dess armé tjänar bättre på en status quo-situation. Det är i dag en väldig institution som har skapat sig betydande tillgångar i form av företag inom tillverkning och service, man äger stora landområden och fastigheter. Man tar också emot ett omfattande militärt bistånd, något som skulle vara hotat ifall man hamnade på kollisionskurs med USA.

På 1960-talet, 1980-talet, och återigen efter den 11 september 2001, har armén upptäckt vilket betydande värde man har när man hyr ut sina tjänster till USA. Varje gång har dock de kostnaderna på lång sikt för samhället och staten varit förfärande.

Måste visa viss radikalism

Militärens relation till de religiösa radikalerna är i dag inte lika enkel som den var på 1980-talet. För att bibehålla sin positiva image i västvärlden måste det pakistanska etablissemanget fortsätta fördöma islamisk radikalism och visa prov på en viss liberalism trots att denna ogillas av de ortodoxa.

Men hårda insatser kommer bara till stånd i det fall islamisterna hotar arméns ekonomiska och politiska intressen, eller om armébefäl på hög nivå utsätts för attentat. Islamisterna å sin sida hoppas på och inspireras till handling från sympatiskt inställda officerare som drömmer om en återgång till de storhetsdagar då general Zia ul-Haq ledde en allians mellan militären och mullorna.

Musharraf och hans militära härförare vet mycket väl att de inte kan sova lugnt. Det är bland officerare på lägre nivå som islamisterna arbetar frenetiskt för att etablera baser. En stor del av de yngre officerarna och vanliga soldaterna har en syn på världen som i de flesta avseenden påminner om talibanernas. Dessa känner förbittring över att användas som kanonmat när man utkämpar USA:s krig. Det är de som dör, inte deras högre befäl. Än så länge har armédisciplinen framgångsrikt kvävt missnöjet och tvingat ner det i underjorden. Men denna sovande jätte kan, om och när den vaknar, slita pakistanska armén itu och skaka den pakistanska staten i grunden.

Pervez Hoodbhoy

Artikelförfattaren är professor i fysik vid Quaid-e-Azam University, Islamabad
Översättning: Lars Eklund

Artikeln har tidigare publicerats i Economic and Political Weekly (Indien) och The Friday Times (Pakistan) 21 och 22 juli 2006

Bybor vill ha ersättning för strålnings-skador

Invånarna omkring byn Baghalchur, där Pakistans atomenergikommission tidigare utvann uran och nu förvarar kärnavfall, föder missbildade barn och deras boskap dör. Nu stämmer de atomenergikommissionen för vad de menar är strålnings-skador.

Vi hjälpte Pakistan att bli en kärnvapenmakt. Nu lider vi och ingen vill lyssna på oss, säger **Nazeer Buzdar** från Baghalchur. Han berättar om abnormiteter hos lokalbefolkningen.

– Jag kan ge dig dussintals exempel. Min svägerska födde nyligen tvillingar, båda flickorna hade sex fingrar på varje hand och sex tår på varje fot. En av tvillingarna dog efter en månad. Våra barn blir ofta sjuka, får feber och dör, oftast av cancer, säger han.

– Och vi hade en av de finaste uppfödningarna av boskap i den här delen av landet, men nu överlever de inte. Det har blivit normalt att kor utvecklar stora klövar som varar sig. Vi har upplevt detta de senaste tre åren, säger Buzdar.

Uran till kärnvapenprogrammet

Mellan 1978 och 2000 försåg gruvorna i byn landets hemlighetsfulla atomenergikommission, PAEC, med uran till landets kärnvapenprogram, som 1998 visades upp för världen genom en serie provsprängningar.

Baghalchur ligger i bergen i Dera Ghazi Khan-distriktet, cirka 400 kilometer norr om Karachi.

År 2000 slutade PAEC med gruvdriften, då man ansåg att uranet var på upphällningen.

I samband med det började lokalbefolkningens bekymmer: i Baghalchu lagras det radioaktiva avfallet.

De över 50 000 människor som bor i mindre byar omkring Baghalchur är värst drabbade, men även de omkring 500 000 invånarna i staden Dera Ghazi Khan uppger att de påverkats negativt av gruvdriften.

"Inga spår av radioaktivitet"

PAEC skriver i ett pressmeddelande att de har genomfört undersökningar av vatten, växtlighet och luft i området runt anläggningen och att dessa "inte har avslöjat några spår av radioaktivitet".

Kommissionen skriver att de områden som används är inhägnade och övervakade

de samt att ingen av de hundratals PAEC-anställda som har arbetat med att utvinna uran i Baghalchur i 30 år har skadats av radioaktivitet – tack vare hårda säkerhetsföreskrifter.

Men det motsägs av Buzdar.

– För omkring nio månader sedan dumpade kommissionen närmare 1 000 cylinderkärl framför sin anläggning. Anläggningen är inhägnad och vaktad, men vi kunde se cylindrarna från andra sidan vägen där vi bor. När detta rapporterades i medierna tog man bort cylindrarna, säger han.

Lokalbefolkningen har framfört klagomål till myndigheter och gränspolis, men inget har hänt.

Därför har de nu lämnat in ett formellt klagomål till högsta domstolen, som har begärt att PAEC ska bevisa att anläggningen inte är ett hot mot lokalbefolkning och miljö. PAEC fortsätter att förneka att radioaktivitet kan ha läckt ut från anläggningen.

Viktigt med utredning

Professor **Khalid Rashid**, som tidigare har arbetat på atomenergikommissionen och som i dag undervisar vid Bahria-universitetet, säger att det är viktigt att en omfattande utredning av bybornas anklagelser genomförs.

Han tillägger att förvaring av kärnavfall är ett stort problem i hela världen. Det finns helt enkelt ingen helt säker förvaringsmöjlighet. Detta är ett olöst problem som är det verkliga priset för kärnkraft och kärnvapen.

Kärnkraft kan inte produceras utan risker, säger Rashid.

– Radioaktivt avfall produceras och det finns alltid olycksrisker med en sådan produktion. Det radioaktiva avfallet finns kvar i tusentals år. Kärnkraftslobbyn är mer intresserad av profit än av folkets välmående, säger han.

Doktor **A.H Nayyar**, forskare vid Sustainable Development Policy Institute, läkare och fredsaktivist tror inte på PAEC:s försäkringar om att anläggningen i Baghalchur är säker.

– För sex eller sju år sedan strejkade arbetarna vid gruvorna och anläggningarna, eftersom de ansåg att de inte hade fått tillräcklig säkerhetsutrustning och tillgång till hälsovård.

– Ingen vet vad som hände med strejken eller de strejkande, men händelsen visar att kommissionen inte hade koll på alla säkerhetsaspekter, säger han.

Zofeen Ebrahim/IPS

"Platsen är utmärkt för oss"

Nordens första ställe för hinduisk begravningsceremoni planeras

Sveriges hinduer kan för första gången få en plats för sin religiösa begravningsceremoni, på Strandkyrkogården söder om Stockholm. Om planerna går i lås blir det också den första platsen i Norden.

Hinduer har hittills inte haft någon plats där de kunnat hålla sin religiösa ceremoni för döda. Hinduisk tradition säger att den dödas kropp ska brännas och askan strös i någon av de heliga floderna för att förenas med förfäderna. Enligt **Shashi Sharma** från SIA, indiernas intresseorganisation i Sverige, accepterar hinduer att kroppen kremeras i krematorium. Men därefter vill de ha en plats lämpad för den religiösa ceremonin och för att sprida askan.

– En del hinduer har åkt till Indien för att göra det, andra har spritt askan från en vanlig båt. Men det är inte bra – vi har ju heliga skrifter som säger hur ceremonin ska gå till, det är inte bara att slänga i askan, säger Shashi Sharma.

Efter sonderingar har organisationen nu troligen funnit den rätta platsen: en del av Strandkyrkogården i Skrubba söder om Stockholm.

– Vi tycker det är en jättebra plats, vi får hålla ceremonin enligt våra traditioner samtidigt som vi följer lagar och regler, säger Shashi Sharma.

På platsen går det att anordna en liten vattensamling med strömmande vatten som har förbindelse med Östersjön – och enligt hinduernas synsätt också med floden Ganges när den rinner ut i havet. Vid ceremonin vill hinduerna kunna sänka ner urnan med aska – "döpa" – i vattnet. Därefter kan de anhöriga fortsätta med urnan ut till havs och sprida askan för vinden, i enlighet med länsstyrelsens regler.

– Vi får ändra lite på vår ritual, ha ceremonin på ett ställe och sprida askan på ett annat. Men platsen är utmärkt för hinduer, exempelvis ligger den i rätt väderstreck i förhållande till solen, säger Shashi Sharma.

Pererik Carlsson, vice ordförande i SIA, och Javier Beltran och Börje Olsson från Stockholms kyrkogårdsförvaltning inspekterar Strandkyrkogården där Sveriges hinduer – och sikher – kan få en plats för sin religiösa ceremoni för döda. FOTO: SHASHI SHARMA

Länsstyrelsen kommer nu att ta ställning till hinduernas önskemål.

– Vi tycker det är ett intressant möte mellan olika kulturer, även om svensk lagstiftning inte bygger på hinduisk tradition, säger **Carl-Gustaf Hagander**, landssekreterare vid länsstyrelsen i Stockholms län. Vi ska försöka hitta olika vägar att lösa deras berättigade önskemål.

Behöver inte avlysas

Eftersom platsen ligger inom en befintlig begravningsplats behöver inte länsstyrelsen ge tillstånd till den. Däremot behöver man ta ställning till om varje tillfälle när aska ska spridas behöver ett enskilt tillstånd. Det kan göra det svårare för ceremonin i Skrubba och spridandet av aska att ske vid samma tillfälle, vilket är viktigt för hinduerna.

Börje Olsson, teknisk direktör vid Stockholms kyrkogårdsförvaltning, har haft kontakt med SIA om ceremoniplatsen.

– Eftersom området inte är formellt invigt behöver det inte avlysas som kristen begravningsplats, säger han. Om det blir

hinduisk ceremoniplats blir det bara en sorts ö i anläggningen.

Nu ska ärendet också behandlas av kyrkogårdsförvaltningen för eventuellt beslut.

Cecilia Jaensson Wallander

Artikelförfattaren är medarbetare på Kyrkans Tidning där texten tidigare varit publicerad.

*FOTO: STOCKHOLMS KYRKOGRÅDSFÖRVALTNING
Ett buddhistiskt gravkvarter invigdes i början av september på samma kyrkogård som den planerade hinduiska gravplatsen. Vid invigningen deltog bland andra Sangha-representanter från Sveriges buddhistiska samarbetsråd.*

Indiska regeringen vill kvotera in lågkastiga

Indiens regering överväger att genom lagstiftning förmå privata företag att anställa daliter.

Daliter är den grupp som befinner sig på botten av den hinduiska sociala hierar-

kin. Att minska diskrimineringen av daliter var ett av den indiska koalitionsregeringens vallöften.

Först övervägde regeringen att erbjuda företag som anställer daliter skattelättnader, men nu tyder allt mer på att man kommer att föreslå juridiskt bindande kvoter för

daliter på alla företag. I dag används positiv särbehandling av gruppen till statliga arbetsplatser och universitet.

17 procent av Indiens befolkning räknas som daliter.

Paranjoy Guha Thakurta/IPS

Spänningen ökar inför vinterns val i Bangladesh

Ett land i kaos och fattigdom och med ökande klasskillnader. Ett land där vanliga människor saknar inflytande och möjlighet att påverka. Ett land där fattiga människor lämnas åt sitt öde. Ett land där korruptionen breder ut sig. En dyster bild men dessvärre sann.

Mirzapur i juli

Spänningen ökar inför det kommande valet i januari 2007. Det regerande BNP-partiet med **Khaleda Zia** i spetsen utmanas av landets största oppositionsparti Awami League med **Sheik Hassina** som ledare. Två kvinnor som utmanar varandra i ett fattigt land i Sydasiens – två kvinnor som galjonsfigurer från det förgångnas blodiga historia.

Nu har även muslimska fundamentalister dykt upp på arenan och komplicerat situationen ytterligare med våld och trakasserier. Minoriteter i landet, som den hinduiska, känner sig hotade. Olika muslimska grupper bannlyser varandra. Lärare strejkar för löner som de ska kunna leva på.

Arbetarna på de stora exportklädesindustrierna har strejkat för bättre villkor. Deras arbetsförhållanden är vidriga, instängda i brandfarliga lokaler utan utrymningsvägar, utan skydd mot giftiga färger och kemikalier, långa arbetsdagar med låg lön, farlig väg hem i mörkret med risk för överfall och våldtäkt. Ändå är det för många kvinnor en väg ut ur hemmet och från mannens härskarvälde. Våra billiga kläder har sitt dyra pris för dess tillverkare.

Vägarna blockeras

Generalstrejker, så kallade *hartals*, avlöser varandra och lamslår hela landet, allt står stilla. De fattiga förlorar därmed möjligheten att få ett arbete för dagen. Vissa dagar blockeras alla vägar och inga fordon får komma fram.

Sammandrabbningar olika grupper emellan förekommer, demonstrationer för och emot i olika frågor hör till vardagen. Polis och halvmilitär ingriper och slår urskilningslöst utan beaktande vem som träffas. Folk grips och fängslas godtyckligt. Sedan är det mycket svårt att få sitt ärende prövat på ett korrekt sätt på grund av den rådande korruptionen.

Tortyr är allmänt förekommande. Det är en del av förtryckarsystemet och hänger samman med korruptionen som genomsyrar hela samhället. Polisen och andra säkerhetsinstitutioner, rättsväsendet och dess

utövning är underställda den politiska och ekonomiska maktens intressen. Därför är det omöjligt för en person utan pengar och inflytande att få sin anmälan om tortyr godkänd. Tvärtom kan en sådan anmälan leda till ytterligare tortyr och till förföljelse av anmälarens familj. Tortyrmetoderna är mycket brutala, alltifrån slag mot fotsulorna med käppar till att hålla varmt och kallt vatten blandat med chilipulver genom näsan, elektrisk tortyr, bortslitande av naglar, sexuellt våld, etc. Allt för att tvinga fram bekännelser och pengar. Detta skapar ett totalt rättsosäkert samhälle.

Tänder eld på sig själva

Samhället är patriarkaliskt och kvinnans ställning är under mannen. Det viktigaste för en ung flicka är att bli bortgift så tidigt som möjligt. Unga flickor våldtas och dödas av förövare dagligen. Kvinnor dödas av sina män därför att de inte kunnat betala utlovad hemgift. Olyckliga kvinnor tar livet av sig genom att ta gift, hänga sig eller tända eld på sig själva eftersom de inte ser någon annan utväg ur sin hårda vardag.

Klasskillnaderna är enorma och tycks öka för varje år. Just nu läggs miljontals dollar ner på att renovera Dhakas lyxigaste hotell, Sonargon, detta samtidigt som barn lever i extrem fattigdom och är undernärda. Slumområdena i Dhaka utgör hem för dessa barn och deras familjer som lever ett osynligt liv i yttersta nöd samtidigt som lyxen för de extremt rika tycks sakna gränser.

Ett annat stort problem som försvårar tillvaron är elbristen. Varje dag bryts strömmen flera gånger. Extra svårt är det på kvällen när mörkret kommit och då belysning och fläktar behövs.

Nu under monsuntiden åskar det kraftigt i samband med de stora skyfallen. Blixtar dödar många människor varje dag, män och kvinnor som sliter ute på fälten eller som är på väg hem.

Livet är så hårt i Bangladesh, så fjärran från den multinationella globala lyckodrämmen. För den fattige finns bara det dagliga brutala slitet. Överallt går, springer, bär och kämpar människor. Vägarna är fulla av dem, bussarna är överlastade, riksha-wallahs cyklar på så fort de kan, svettrinner om dem. Barn, hundar, kor och getter banar sig fram i den överfulla trafiken och trängseln. Värmen är enorm. För oss i den rika delen av världen borde skammen över den orättvisa världsordningen växa, i stället växer vår egoism och vårt habegär.

Ingeborg Sevastik

Farligt kritisera tyrannisk öregim

Maldiverna är känt och omtyckt som turistmål. Mindre känt är att ögruppen är ett helvete för journalister och olikänkande som vågar kritisera president Maumoon Abdul Gayo-oms 28-åriga regim.

Jag vädjar till det internationella samfundet att inte bara se Maldiverna som ett turistparadis, utan också uppmärksamma den brutalitet som används mot medborgare som försöker använda sig av sin grundläggande rätt att uttrycka sig fritt och det sätt på vilket media tystas ner, säger **Aminath Najeeb**, redaktör för Minivan, Maldivernas enda oppositionella dagstidning.

Tre av Minivans reportrar har enligt Aminath Najeeb häktats, åtalats och dömts på oklara eller falska grunder. Ytterligare två av tidningens skribenter nekade att ta emot mutor och avtjänar därför straff i dag.

I slutet av juli släppte en internationell delegation för pressfrihet en rapport, där de uppmanar regeringen att omedelbart upphöra med "godtyckliga gripanden, trakasserier och hot mot journalister och olikänkande". Delegationen är bildad av av fem icke-statliga organisationer och består av representanter för mediabevakningsorganisationer som den Internationella föreningen för journalister, IFJ, International Media Support och Reportrar utan gränser.

Åtalen fördöms

I rapporten fördöms åtalen mot Minivans fem journalister, vilka enligt rapporten är "en samlad ansträngning av myndigheterna att få publikationen att upphöra".

När journalister i Male den 3 maj firade Pressfrihetens dag med tal och traditionell rispudding svarade polisen med att konfiskera all utrustning på plats och upplösa samlingen.

Nu har presidenten lovat en "vägkarta till reformer" som bland annat ska inkludera ett lagförslag om pressfrihet. Aminath Najeeb menar dock att det är avgörande för händelseutvecklingen på Maldiverna att det internationella samfundet sätter press på Gayooms regering, så att lagförslaget inte blir för vagt eller försvinner från presidentens agenda.

– Maldiverna importerar nästan allt som konsumeras i landet, utom fisk. Regeringen är därför extra känslig för påtryckningar utifrån, säger Najeeb.

Paranjoy Guha Thakurta/IPS

Initierad skildring av det nya Indien

PER J ANDERSSON & MIKAEL
LINDSTRÖM:
Moderna Indien
Alfabetta 2006

Det ligger i tiden. En ny positivare bild av Indien presenteras nu på bred front, i TV-reportage, i tidningsartiklar och i böcker.

IT-undrets Indien, den snabba ekonomiska tillväxtens Indien, den regionala stormakten Indien med världsambitioner; känns bilderna igen från senare års rapportering? Ibland känns det nästan som man glömmer bort att den indiska verkligheten inte är så entydig: Majoriteten av befolkningen lever ännu i fattigdom, och orättvisor och kastförtryck är högst levande företeelser som förpestar tillvaron.

Det saknas förvisso inte skildrare av dessa baksidor av samhällsutvecklingen och globaliseringen (till och med översatta till svenska) som forskaren Vandana Shiva och journalisten P Sainath, men tendensen är dock att det är ljusa bilder som går hem.

Lyriska affärstidningar

Det som saknas i affärstidningarnas lyriska reportage och förstagångsresenärernas fantastiska upplevelser (exempelvis Lars Leijonborg) är dock känslor och initierade intryck av hur detta nya Indien verkligen fungerar, hur vanliga medelklassindier lever sina liv mitt i skärningspunkten mellan

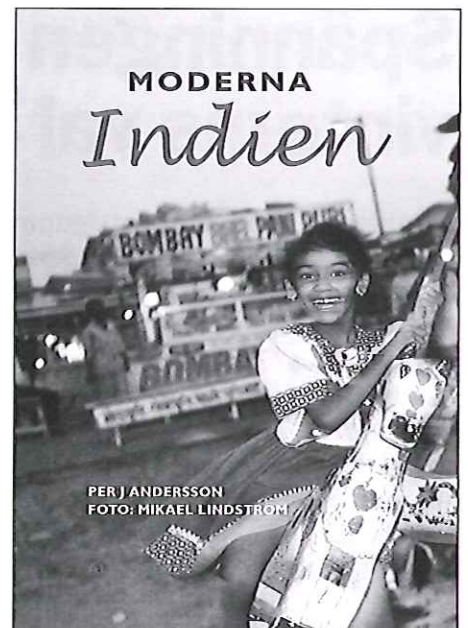
det traditionella, religionen och kulturen, och det moderna som nu växer fram i snabb takt.

Men detta är just vad Per J Andersson lyckats med. Per, välkänd under många år för sina välskrivna indiska resereportage i tidningen Vagabond, har ägnat de senaste årens besök i Indien till att besöka och skildra den tredjedel av befolkningen (fler än EU:s invånare) som lever ett bekvämt medelklassliv. Därtill fotografen Mikael Lindström, också han välkänd från Vagabond men även från litteraturtidningen Karavan, som säger sig ha den legendariske indiske fotografen Raghu Rai som sin förebild. Bildmaterialet i boken är fantastiskt.

Avviker från det förväntade

Tillsammans ger de en fascinerande bild av ett Indien, som ofta avviker totalt från det förväntade. Det är mycket Bombay, den kosmopolitiska staden på västkusten som Per är särskilt attraherad av, med många intressanta personporträtt och miljöbeskrivningar, men också fina texter från bland annat Bangalore, Delhi och Kerala.

Däremot blir jag besviken på hans sätt att skildra Kolkata (en stad han dessutom envisas med att behålla den koloniala stavningen Calcutta på). Efter att så sent som i slutet av 1980-talet av många likt Rajiv Gandhi ha betraktats som en "döende" stad håller Kolkata nu i början av 2000-talet raskt på att bli en modern metropol med fungerande infrastruktur, med IT-industri-

"Moderna Indien" skildrar skärningspunkten mellan tradition och modernitet.

er, bioteknologi och annat, samtidigt som det fortsatta vänsterstyret i staden (oavbrutet i 30 år) gör samhällsklimatet fredligare, här råder en aning mera välfärdstänkande än man finner i andra genomkapitalistiska indiska storstäder. Men det enda Per skriver om Kolkata gäller intryck från början av 1990-talet (det vill säga innan de stora förändringarna satt i gång) av fattigdom, plus en skildring av det bisarra kvarvarande kolonialhotellet Fairlawn vid Sudder Street. Knappast hela bilden av dagens vitala, dynamiska Kolkata.

Men i övrigt imponerar boken med sina lustfyllt skrivna texter och underbara bilder. Kul att den kommer nu, och därmed kompletterar den övriga rikhaltiga utgivningen av Sydasielitteratur denna höst.

Lars Eklund

Blodiga talibanvideor sprider propaganda

Två skräckslagna män släpas fastkedjade efter ett fordon på en gropig grusväg. Deras skräck fyller rutan tills deras strupar skärs av med en dolk medan någon ropar Allah akbar (Gud är stor) i bakgrunden.

Scenen kommer inte från en spelfilm, utan är klipp från en filmad talibanavriktning som sprids på dvd i den pakistanska gränsstaden Peshawar. Offren, enligt speakerrösten och texten på filmen, har just betalat priset för att ha försörjning pengar från allmänheten.

Sedan den islamistiska talibanregimen störtades 2001 har de amerikanskleda

koalitionsstyrkorna bekämpat de talibaner som inte gav upp. Men det finns fortfarande talibanfraktioner kvar på båda sidor av gränsen mellan Afghanistan och Pakistan. Dessa driver ett gerillakrig mot Afghanistans regering och de USA-ledda trupperna i regionen.

Talibanska motståndsmän uppges ha dödat 1 600 människor under 2005. Under 2006 har de fortsatt med attacker och självmordsattentat och den senaste tiden har de intensifierat sitt propagandakrig. En manifestation av den kampanjen är de många skräck- och propagandafilmer som sprids på dvd.

Filmerna har syftet att höja moralen hos rörelsens egna krigare och att avskräcka folk från att stödja USA och den afghanska regeringen.

– Dessa filmer har syftet att motsäga USA:s propaganda mot talibanerna, att vinna folkets sympati och att se till att ingen avviker från den rätta vägen, säger Jabbar Khan som säljer filmerna på Karkhano-marknaden nära gränsen mot Afghanistan.

Kostar nästan inget

– De kostar nästan ingenting, och folk köper packar med dem. Härifrån sprids dessa 30-minuters filmer ut i Pakistan och Afghanistan, säger Haji Khudad Khan, en annan dvd-försäljare.

Försäljarna säger att de säljer mellan 80 och 100 filmer om dagen från Karkhano-marknaden trots att det är förbjudet.

– Polisen har konfiskerat tusentals av dessa filmer och tillåter inte försäljningen,

Indiskt besök på årets bokmässan

*Jag kommer att riva upp skrifterna som järnvägsräls,
bränna era laglösa lagar som man bränner en buss.*

Mina vänner,

mina rättigheter stiger som solen!

Kan ni förneka själva soluppgången?

Sharankumar Limbale

Lagom till Bokmässan i Göteborg 21-24 september släppte Indiska Biblioteket tre nya spännande böcker med indisk litteratur i svensk översättning. Tonvikten ligger den här gången på dokumentära och samhällsinriktade texter. Två indiska författare, därtill en bildkonstnär och en litteraturkritiker, medverkade vid Bokmässan.

Indiska Biblioteket presenterar modern indisk litteratur på svenska. Bakom bokserien står Svensk-indiska översättningsprojektet, ett samarbetsforum för svenska och indiska författare, översättare och bokförlag.

Projektet, som omfattar översättning av indiska böcker till svenska och svenska böcker till indiska språk, samverkar med tidskriften Karavan och stöds av Sida.

En av dem som kom till mässan var **Anita Agnihotri**, född 1956 i Kolkata, är på en gång statlig regeringstjänsteman – med ansvar för utvecklingsprojekt i Orissa och Västbengalen – och skarptungad samhällskritiker.

I sin bok *Dagar i Mahuldiha – Berättelser och reportage från östra*

Indien (översättning Joar Tiberg, Bokförlaget Tranan) rapporterar hon i tre reportage, två noveller och en kortroman om byråkratens möte med gräsrotterna, om de stora dammprojekten som lägger skogar och byar under vatten, om orättvisor och protester, om sin egen klivenhet mellan rollerna som byråkrat, samhällskritiker, mor, hustru och författare.

Hennes personligt färgade rapporter är viktiga inlägg i den indiska samhällsdebatten.

Utestängda och underkastade

Indiska Bibliotekets två andra höstböcker

ägnas åt daliterna, det vill säga de som förut kallades kastlösa eller oberörbara, eller med **Gandhis** beteckning harijan, "Guds barn", med andra ord de befolkningsgrupper, kanske 170 miljoner människor, som utestängts från varnasystemets fyra huvudkaster och sedan länge hänvisats till ett liv av förtryck och underkastelse.

När daliterna, inspirerade av Black

Panthers i USA, på 70-talet bildade Dalit Panthers, var flera av initiativtagarna författare och poeter. *Dalit Sahitya*, dalitlitteraturen, har hela tiden funnits i fronten för daliternas uppror, i synnerhet i Maharashtra.

Berättelsen på min rygg – Daliterna i uppror mot kastsystemet – Noveller, essäer, dokument (Ordfront) är en antologi sammanställd av socialantropologen **Eva-Maria Hardtman** – välkänd för SYD-ASIENS läsare. Den innehåller dels skönlitterära berättelser, dels historiskt viktiga texter av bland andra **B R Ambedkar** (i replikväxling med **Mahatma Gandhi**).

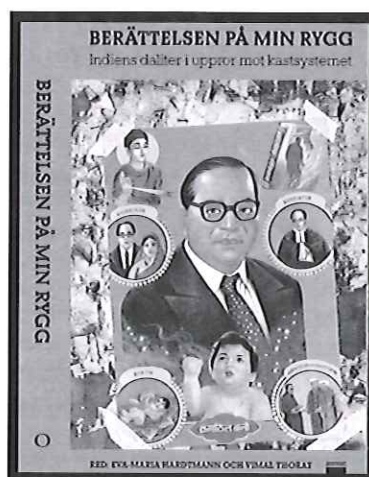
Bland novellförfattarna märks den unga kvinnliga författaren (före detta nunnan) **Bama** och den självbiografiska berättartraditionens pionjär **Omprakash Valmiki**, en av de författare som medverkade på Bokmässan.

18 poeter i antologi

På Bokförlaget Tranan publicerades samtidigt diktantologin *Detta land som aldrig var vår moder* (översättning **Lars Andersson** m fl), med illustrationer av den uppmärksammade bildkonstnären **Savi Sawarkar**, som också var inbjuden till Bokmässan.

I antologin medverkar arton poeter, däribland den tongivande surrealist **Namdeo Dhasal** och den kvinnliga galjonsfiguren **Hiram Bansode**.

Tomas Löfström

säger polischefen i Peshawar, **Habibur Rehman**. Han tillägger dock att folk köper och säljer dem trots förbudet.

Vissa av filmerna visar hur amerikanska styrkor bombar eller beskjuter moskéer och andra heliga platser och visar upp liken efter män, kvinnor och barn som uppges ha dödats av amerikanska styrkor i Afghanistan.

– Dessa dvd-filmer skildrar de amerikanska styrkornas förtryck av muslimer i Afghanistan och Irak på ett sätt som rör betraktaren till tårar, säger **Maulana Gohar Ali**, en lokal präst.

"Döda otrogna"

På de kanske mest makabra filmerna, som produceras av den Kandahar-baserade studio "Haqiqat ul Maut" (Sann död), uppmanas muslimer att bli självmordsbombare "Eftersom det är det lättaste sättet att döda otrogna".

"Bli martyr. Res till paradiset. Låt offren fara till helvetet" säger en äldre man på en av filmerna. I bakgrunden exploderar en bomb och man ser kroppsdelar spridda över marken. Därefter berättar en nyhetsröst att 13 amerikanska soldater dog i explosionen.

– De flesta scener är så fasansväckande att ibland klarar inte ens de mest förhärda tittare av att se dem. De visar hur talibanerna dödar och skadar medlemmar av de allierade styrkorna, säger **Mohammad Shafi**, en 20-årig student som under en tid kämpade med talibanerna mot de amerikanska styrkorna.

Filmerna ges ut under olika etiketter, exempelvis Ummat Studio och Kandahar Jihad Studio. Var exakt dessa studier ligger är dock okänt.

En annan studio som kallar sig Islamic Media Front ger ut filmer som visar hur blivande talibankrigare tränas. Dessa instruk-

tionsfilmer finns på urdu, pashtu och arabiska.

– Tidigare brukade jag kolla på indiska filmer, men nu har jag gått över till jihadfilmer, eftersom detta är verkliga händelser, säger 22-åriga **Ashraf Khan**, en av de som köper filmerna.

Ashraf Ali, som forskar på talibanrörelsen vid universitetet i Peshawar, menar att det på filmerna finns tecken på att talibanerna och al-Qaida håller på att omgruppera sig och att de har både tekniken och expertisen för att göra det.

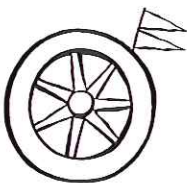
– Dvd-filmerna är ett underligt men effektivt redskap som talibanerna nu har tagit i bruk. Efter att ha tittat på dem kan till och med utbildade och upplysta människor börja ge sitt stöd till talibanerna, säger **Ashraf Ali**.

Ashfaq Yusufzai/IPS

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till
vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för
Sydasiastudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Kina och Indien återöppnar handelsväg genom Himalaya

I juli återöppnades en uråldrig handelsväg över gränsen mellan Indien och Kina. Det kan vara ett tecken på att de kyliga relationerna mellan de båda länderna håller på att tina.

– Vi återupprättar ett band mellan två uråldriga civilisationer, sa den indiska delstaten Sikkims chefsminister **Pawan Kumar Chamling**, när han förklarade gränsövergången Nathu La öppnad. Övergången stängdes på grund av kriget mellan Indien och Kina 1962.

Chamling och den av den kinesiska regimen utsedde ledaren för Tibet, **Champa Phuntsok**, klippte det röda bandet vid öppningsceremonin.

Jigme Kazi/IPS

Indiska journalister kritiska till förslag om ny medielag

Ett nytt lagförslag som kan ge regeringen möjlighet att stänga TV-kanaler och beslagta deras utrustning väcker ilska bland journalister i Indien.

Indiens informationsministerium har lagt fram förslaget till en ny TV-lag som enligt ministeriet ska reglera "oönskat" innehåll och förhindra monopolbildning. Enligt förslaget ska man inrätta en myndighet som skulle kategorisera nyheter som "lämpliga" eller "olämpliga". Och i extrema situationer, såsom krig eller landsomfattande naturkatastrofer, skulle regeringen kunna ta kontrollen över landets TV-stationer. I förslaget ingår även att regeringen ska kunna stänga ner TV-stationer som anses "skada allmänintresset".

– I straffrätten finns det tillräckliga bestämmelser för att straffa personer som publicerar eller sänder uppviglande material, säger advokaten och medborgarrättsaktivisten **Prashant Bhushan**.

I förslaget sägs det även att TV-sändningar inte ska ge någon "orättmätigt framträdande plats" åt någon särskild person eller organisation, när det gäller aktuella politiska frågor. Vad "orättmätigt framträdande plats" innebär är oklart.

"Social kontroll" behövs

Kritiken mot förslaget har tvingat regeringen att medge att visa klausuler kan behöva ändras, eller tas bort helt och hållet. Men samtidigt fortsätter både ministrar och tjänstemän att hävda att det behövs någon form av "social kontroll" över medierna.

Vissa delar av förslaget tycks medvetet uttänkta för särskilda situationer. Det gäller bland annat regler för att spela in med dold kamera. Med hänvisning till att skydda människors privata sfär sägs det i förslaget att den berörda journalisten eller mediaorganisationen måste förklara vilket "nationellt" eller "allmänt" intresse som motiverar att man använder dold kamera.

– En situation där politiker och regeringstjänstemän kan avgöra vad som ligger i det allmännas intresse är mycket farlig, säger **Aniruddha Bahal**, redaktör för nyhetssajten Cobrapost.

– Förslaget är löjligt, eftersom de myndigheter som vi skulle avslöja våra syften för kan vara desamma som är målet för undersökningen, säger Bahal, som själv har varit delaktig i att med hjälp av dold kamera avslöja hur politiker tog emot mutor i utbyte mot att ta upp vissa frågor i parlamentet.

Paranjoy Guha Thakurta/IPS

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnet runt	Dygnet runt	Dygnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman betalar portot

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN
the total telephone service

Bönder runt Kolkata tvingas bort

Lantbrukare som bor runt storstaden Kolkata rasar mot att den kommunistledda delstatsregeringen vill tvinga bort dem från deras mark för att ge plats för en bilfabrik, ägd av företagsgruppen Tata.

De får ta marken över våra döda kroppar. Vi kommer inte att ge upp en centimeter utan bråk, säger Bikas Das, bonde i Hooghly-distriktet.

Tillsammans med de andra bönderna förbannar han Västbengalens chefsminister Buddhadeb Bhattacharya för att denne lovat Tata Motors att få bygga sin fabrik på 1 013 tunnland bördig mark. Över 15 000 bönder och lantarbetare med familjer hotas av vräkning och förlust av sitt levebröd. Regeringen har lovat dem ett kompensationspaket i stället för marken, men bönderna menar att pengarna inte räcker.

Vänsterkoalitionen Left

Front, som leds av kommunistpartiet CPI(M), har haft makten i Västbengalen sedan 1977. Bönderna tycker det är ironiskt att samma kommunister som lanserade en jordreform när de tagit makten nu tar jord från småbönderna.

– Kommunisterna – som skryter med att de genomför jordreformer i sin delstat – försöker ta vår bördiga mark, säger Dudhkumar Dhara från Singur, som representerar oppositionspartiet Trinamool Congress i den lokala kammaren.

Hela 72 procent av de 68 miljoner människor som bor i Västbengalen bor på landsbygden och en majoritet lever av jordbruket. Men chefsministern Bhattacharya och hans regering arbetar nu med att industrialisera delstaten.

Han uppmanar delstatens bönder att gradvis lämna lantbruket och börja arbeta inom industrin. Byborna fruktar dock att det inte finns någon plats för dem i den nya tiden och att utbildade människor inte kommer att få några arbe-

ten vid exempelvis Tata Motors.

Regeringen hävdar att den mark man rekviderat till Tata Motors odlas med enbart en gröda för främst försäljning. Men en åktur på områdets grusvägar berättar en annan historia. De flesta fält är uppodlade med en blandning av grödor för självhushållning som ris, potatis och grönsaker.

Regeringen kritiserar inte bara från oppositionen utan även från tidigare anhängare till kommunistpartiet. I Singur har gräsrotssympatisörer slagit sig ihop med oppositionen för att protestera. De har bildat Singur Krishijami Raksha Committee (Forumet för att skydda jordbruket i Singur) som arrangerar protestaktioner och möten.

Striderna om utvecklingen av Västbengalen riskerar att bli många i framtiden. Regeringen i delstaten har sagt att man kommer att behöver minst 40 000 tunnland till industriella projekt i framtiden.

Sujoy Dhar/IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer: Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 320 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 400 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 450 kr.

Lösnummerpris: 80 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i december.

Manusstopp: 10 november 2006

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Taron, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

Hamed – en femtonårig magiker

I ett av New Delhis slumområden finns en cirkusskola för fattiga barn. Vid sidan av vanliga skolämnen lärs akrobatik och musik ut. 15-åriga Hamed är en av skolans elever.

Bagy, bagy and jul, july!" Hamed gör en virvel med händerna och en slant förvandlas till några metallbitar. Han är van att uppträda, lärde sig redan som liten att stå inför åskådare. Hameds pappa och bröderna utgör en av de små grupper av artister som framträder på gator och torg i Indien. Hamed är 15 år, magiker med eget visitkort och elev vid en skola för barn till gatuartister. Han är redan en fullärd entertainer som vet hur han ska fånga och förföra sin publik.

Hamed bor med sin familj i ett slumområde i västra utkanten av New Delhi, där omkring tusen familjer trängs i små kyffan. 340 av alla de tusentals barn och ungdomar som bor här inne är elever vid Kalakar Vikas School som fungerar som en central och betydelsefull punkt i kåkbebyggelsen.

Här kan man utbilda sig till lindansare, djurtämjare och magiker. Man kan lära sig sköta en dockteater och dansande marionetter. Man kan bli akrobat och musiker. Barnen får lära sig hantera traditionella musikinstrument och dansa traditionella danser i huvudsak från Rajasthan eftersom de flesta familjerna kommer därifrån. Vanliga teoretiska ämnen ingår självklart i undervisningen.

Holländsk grundare

Hamed pratar engelska felfritt. Han har en vuxens sätt att bete sig och är en artig värd och guide. Han visar mig in i en lokal tillhörande en dispensär som är knuten till skolan och berättar att här får alla sluminvånare gratis vård. Han känner **Sterre Sharma**, säger han, skolans grundare och huvudsponsor. Hon är holländska, bosatt i Indien sedan länge och själv konstnär.

– Allt som hon tjänar på sina målningar går till vår skola, säger Hamed med värme och stolthet i rösten.

Sedan lärarna upptäckt att de flesta barn kom hungriga till skolan och hade svårt att koncentrera sig får barnen ett glas mjölk och en frukt innan undervisningen börjar. Skolan lånar lokaler i en byggnad som är

avsedd för konferenser och ägs av kommunen. Väggarna är fuktskadade och kala, några få stolar finns, pennor, radergummin, skrivpapper och böcker räcker endast till ett fåtal elever. Det blåser kallt genom de glaslösa, gallerförsedda fönstren. Kalakar Vikas School saknar det mesta utom engagerade lärare och annan personal som med vilja att hjälpa de här barnen till en bättre start i livet.

Iver och stolthet

Med iver och stolthet tränar en grupp elever danser och några andra ackompanjerar med imponerande inlevelse på *dholak* (trumma), harmonium och *jinjila* (två runda metallskivor som slås mot varandra). Med mindre iver och stor möda tragglar sig några flickor igenom en engelsk text. Läraren **Paramjit** från London är indiska, född och uppväxt i England. Hon ägnar några veckor av sin semester åt att undervisa här som volontär. Ett fåtal lärare är anställda med fast lön. De tjänar tretusen rupier i månaden, en indisk medelinkomst motsvarande knappt 500 svenska kronor.

På skolgården, en skräpig plan med pölar av smutsigt vatten, leker en del av barnen som har slutat lektionerna för dagen, man undervisar i förmiddags- och eftermiddagsskift. Andra barn vistas här för att de avstängts från undervisningen av olika anledningar, berättar Hamed. Vi träffar skolans rektor **Rashemi Bargava** som beskriver elevernas frånvaro som ett bekymmer. Den sanktioneras av föräldrarna när flickorna behövs hemma eller när de ska giftas bort och flytta hemifrån. Ett problem för artister själva är att publiken avtar i takt med att utbudet av underhållningsprogrammen i TV ökar.

– Vi har behov av influenser och nya idéer, säger rektorn. Därför är vi glada att vi nu har en steppdansare från Europa som volontär hos oss.

– Madam, viskar Hamed när vi balanserar mellan kloakrännorna i tränga vindlingar på väg till det ruckel som är hans hem, han vill inte att Paramjit som är med, ska höra.

– Kan du köpa ansiktsfärger åt mig i ditt land?

Jag lovar, att som tack för trolleriföreställningen försöka ordna det.

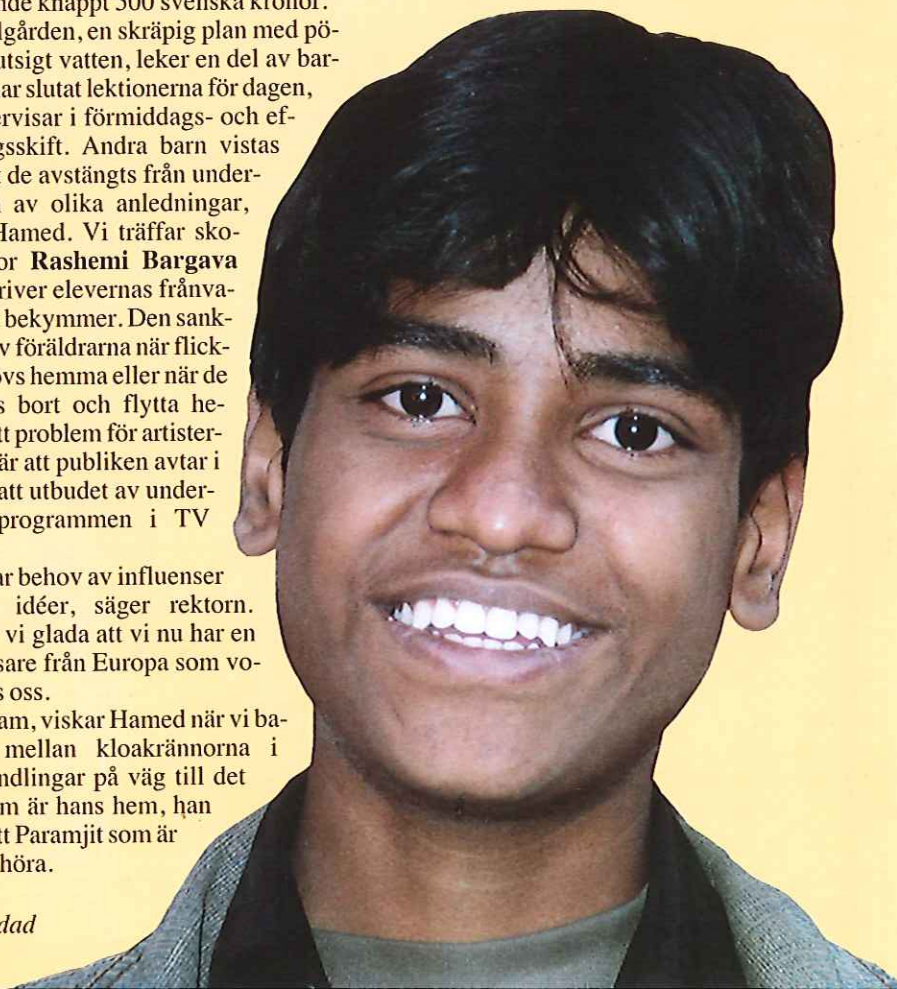
Blänkande droppe i ögat

När jag besöker honom ett par månader senare och han öppnar ett paket från Sverige, ett land som han säger sig ha hört nämnas någon gång men inte vet något om, är det inte som en underhållande artist med ett charmerande och professionellt leende på läpparna. Det är en allvarlig tonåring som med en blänkande liten droppe i ögat avslöjar att han inte vet hur han ska visa sin tacksamhet. Han sneglar mot tygväskan där han förvarar sina trolleriattiraljer, där ligger en liten papperslapp med en minnesanteckning från mitt förra besök. Ur kavajfickan tar han fram några spelkort.

– Hokus, pokus, var det så madam?

En gest med händerna och hjärter kung är förvandlad till spader dam.

Ann-Britt Tholf, text och bild

Hamed är redan en fullärd entertainer.